

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ ve DENETİMİ BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM KURUMLARINDA
“ŞİDDET”
(6. ,7.ve 8. SINIF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA)**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: NEDİM TAKTAK

İSTANBUL, 2007

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ ve DENETİMİ BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM KURUMLARINDA
“ŞİDDET”
(6. ,7.ve 8. SINIF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA)**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tez Hazırlayan:
NEDİM TAKTAK
Öğrenci No:
050712046

Danışman:
Dr. NECMİ GÖKYER

İSTANBUL, 2007

YEMİN METNİ

Sunduğum Yüksek Lisans Tezimi, Akademik Etik İlkelerine bağlı olarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığına and içerim. / /2007

NEDİM TAKTAK

İLKÖĞRETİM KURUMLARINDA “ŞİDDET”

(6. ,7.ve 8. SINIF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA)

Tezi Hazırlayan: NEDİM TAKTAK

Özet

Bu çalışmanın temel amacı, okuldaki şiddet ve taciz kavramlarıyla ilgili öğrenci hassasiyetini tespit etmektir. Bu çalışmaya katılanlar altı, yedi ve sekizinci sınıfa giden ve İstanbul’un çeşitli ilçelerindeki ilköğretim okullarına devam eden öğrencilerdir. Devam eden çalışmanın ana noktası bu öğrencilerin bu kavramları nasıl algıladıkları ve bu bahsi geçen kavramları nasıl kavramsallaştırdıklarıyla ilgilidir.

Bu çalışmada, öğrencilerin tanım ve tariflerini dikkate alarak, negatif davranışları okulda şiddet ve taciz başlıkları altında tasnif etmeye çalıştık. Şehirleşme, okul sayısındaki artış, iletişim araçlarının yaygınlaşması gibi faktörlerse meselenin ciddiyet boyutunu açıklığa kavuşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, okulda şiddet, taciz öğrenci istismarı ve çocuk suistimali.(Gerek söz gerekse fiziksel istismar.)

THE CONCEPTUALIZATION OF “THE VIOLENCE AND HARASSMENT AT SCHOOL BY THE STUDENTS ATTENDING THE SIXTH SEVENTH EIGHTH GRADES IN PRIMARY SCHOOL”

Presented by: NEDİM TAKTAK

Abstract

The basic aim of this study is to determine the sensitivity of the students' regarding the concepts of "Violence at school" and "Harassment". The students participating in the study sixth from seventh and eighth grades are attending different elementary schools in several districts of Istanbul. The main point of the ongoing study is concerning how those students perceive those concepts and how they conceptualize the mentioned notions. In this study, we tried to classify those negative behaviors according to how the students evaluate attitudes under the headings of "Violence at school" and "harassment" separately by taking students' definitions and descriptions into account. The factors such as urbanization, the increase of the number in schools, the prevalence of the communication vehicles clarified the seriousness of the matter obviously. Thanks to the presence of those reasons, the problem was finally put on the agenda of the country.

Key words: Violence, violence at school, student abuse, harassment, child abuse. (Verbally and physically abuse)

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	iii
Jüri Sayfası	iv
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler	v
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler (Abstract)	vi
İçindekiler	vii
Tablolar Listesi	ix
Kısaltmalar	x
Giriş	

I. BÖLÜM

ŞİDDET

1. Şiddet	3
1.1. Tanımı	3
1.2. Şiddetin Kökenleri	6
1.2.1. Kültürel Altyapı Açısından	7
1.2.2. Sosyo-Kültürel Perspektif Açısından	8
1.2.3. Nöropsikolojik Perspektif Açısından	9
1.2.4. Korku Kavramı ve Korku Kültürü	11
1.3. Çocuğa Yönelik Şiddet	17
1.3.1. Çocuğa Yönelik Şiddet ve Çocuğu İhmal Etmenin Tarihçesi	17
1.3.2. Çocuğa Yönelik Şiddet ve Kötü Davranma	18
1.4. Şiddeti Tetikleyen Faktörler	21
1.4.1. Ahlâk ve Şiddet	23
1.4.2. Sosyal Değerler	26
1.4.3. Medya ve Şiddet	27
1.5. Şiddet ve Çocuk Hakları	31

2. Şiddetin Uygulandığı Çevre	32
2.1. Aile Çevresi	33
2.1.1. Dünya'da Aile İçi Şiddet	34
2.1.2. Türkiye'de Aile İçi Şiddet	35
2.2. Okul Çevresi	39
2.2.1. Okul Örgütlerinde Korku Kültürü	41
2.2.2. Korku Kültüründe Eleştiri	42
2.2.3. Biz Bilinci	43
2.3. Sosyal Çevre	45

II. BÖLÜM

6. ,7. ve 8.SINIF ÖĞRENCİLERİNDE ŞİDDET ÜZERİNE ARAŞTIRMA

1. Araştırmanın Kapsamı	46
2. Araştırma Yöntemi	46
3. Veri Toplama Yöntemi	46
4. Araştırmanın Tezi ve Hipotezleri	47
5. Veri Analizleri	48
5.1. Demografik Veriler	48
5.2. Kişisel Özellikler	50
5.2. 1. Spor Faaliyetleri	52
5.2. 2. Müzik Türleri ve TV Programları	53
5.2.3. Bilgisayar ve İnternet Bilgileri	54
5.3. Aileyi Tanıma Bilgileri	56
5.4. Yaşanılan Ortama Ait Bilgiler	60
5.5. Okula ve Çevreye Ait Bilgiler	63
5.6. Arkadaşlık İlişkilerine Ait Bilgiler	64
5.7. Şiddete Yönelik Bilgiler	68
5.8. Aile İçi Şiddet	72
5.9. Verilerin Sonuçlarının Değerlendirilmesi	75

SONUÇ

KAYNAKLAR

ÖZGEÇMİŞ

EKLER

1. Araştırma Soruları

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo No.	Sayfa
1. Görüşmeye Katılan İlçeler ve Öğrenci Sayıları	46
2. Örneklemeye Ait Frekans Yüzdeleri	47

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
a.g.k.	Adı Geçen Kitap
a.g.m.	Adı Geçen Makale
Bkz	Bakınız
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
SHÇEK	Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TV	Televizyon
Yy	Yüzyıl
Ç.İ.Ö.D.	Çocuklara İşkenceyi Önleme Derneği
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
PET	Pozitron Emisyon Tomografisi
APD	Anti-Sosyal Kişilik Bozukluğu
BAAK	Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu
KDAV	Kadın Dayanışma Vakfı
AAUW	American Association of University Women Amerikan Üniversiteleri Kadın Derneği
3 Ç	Çöp, Çukur, Çamur
R.T.Ü.K	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

GİRİŞ

Günümüzde şiddet önemli konuların başında yer alırken ilköğretim kurumlarına kadar inmesi konunun vahametini artırmaktadır. Şiddet; güç ve baskı uygulayarak insanların bedensel ya da ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan bireysel veya toplu hareketlerin tümüdür. Şiddet; biyolojik, öğrenme yaşantısı, toplumsal ve kişilerarası etkileşimle ilgili nedenleri vardır. Toplumda şiddete en çok kadınlar ve çocuklar maruz kalmaktadır. Bilhassa çocuklar okulda, okul çevresinde ve ailede şiddetle karşı karşıya kalmaktadır.

Şiddet, sosyal yaşamda öfke ve saldırganlık davranışlarıyla kendini göstermektedir. Toplumda yetişkin olarak kendine yeten kişilerin sosyal yaşam kurallarını şekillendiren yazısız norm kurallarından olan ahlaki kurallara, törelere uyma gibi bulunduğu toplumun kişi üzerindeki tesir gücüyle kalıplaştırılmaktadır.

Öfke duygusu, şiddetin dışavurum davranışlarından olup insan fizyolojisindeki değişikliklerin fiziki olarak insan vücudunda yer alması, karşıdaki insanın bunu jest ve mimiklere bakarak anlayabileceği bir duygudur.

Saldırgan, kendine güveni olmayan, mutsuz, hırsız, hilekâr insanların çocukluklarında mutlaka aile ya da çevre faktörü rol almıştır. Yanlış eğitimin uygulanmasıyla birlikte çocuk şiddet gördüğü aile ortamından çıkaramadığı hırslarını topluma yansıtma eğilimine girmektedir.

Şiddetin kıskançlık kaynaklı olması, Teoloji bilimine göre; Hz. Âdem'in çocuğu Kâbil'in kıskandığı kardeşi Hâbil'i öldürmesiyle süregelen bir duygudur.

Psikanalitik yaklaşım; 'Şiddet davranışı gösteren insanlarda hem dürtü denetimini yapmakla görevli "benlik" duygusunda bir zayıflık hem de değerler ve ahlakımızı oluşturan "Süper benlik" duygusunda sorun olduğu görüşünden hareket eder. "Süper benlik" duygusu, çocuğa ailesi tarafından aktarılan, geleneksel değerlerin temsilcisidir. Sadece ailenin tesiriyle kalmaz, sosyal ve kolektif yönü de vardır. Sadece bebeklik döneminde bulunmayan "Süper benlik" yıllar içinde sosyalleşmeyle gelişir.'

Psikanalitik yaklaşımın temsilcilerinden olan Erich Fromm şiddetin kaynağını; "Şiddet ve yıkıcılık insan türüne özgüdür. Kalıtımsal olarak planlanmamıştır ve biyolojik olarak açıklanamaz, hiçbir amaca yönelik değildir. İhtiyaç halinde olmadığı halde kendi türüne saldıran tek canlı insandır." diyerek açıklamaktadır.

Sosyal öğrenme teorisine göre ise; "Şiddet, duygusal yükü fazla olan birtakım örnekler yoluyla öğrenilir. Saldırganlığın öğrenilmesinde taklit unsurun payı çoktur."

Okul; farklı kültür ve değerlere, birbirinden farklı istek, ihtiyaç ve kişilik özelliklerine sahip bireylerin bir araya geldiği toplumun yapı taşlarından biridir. Okul ortamında öğrenciler aynı meknda ortak bir yaşamı paylaşırken zaman zaman çeşitli anlaşmazlıklar yaşabilmektedirler. Doğal kabul edilen bu anlaşmazlıklar da doğal olmayan şiddettir.

Okula gelmeden önce öğrencilerimizin ailelerinde, topluma açık alanlar olan sokak, oyun parkları ve mahallelerde şiddet görüp görmedikleri önemlidir. şiddetin olmaması için ailelerin; demografik yapıları, iş başarıları, sosyal ve kültürel altyapılarının bilinmesi önemlidir. şiddetin ilacı sevgi, hoşgörü, temeli saygı olan diyaloglardır.

Bu çalışmanın amacı; ilköğretim 6–7 ve 8.sınıflarda öğrenim gören çocukların şiddetin kaynağını, ortam şeklini ortaya koymaktır. Çalışmanın birinci bölümünde; şiddet kavramı ve diğer tanımları bulunmaktadır. İkinci bölümünde; 2006–2007 ğretim yılında İstanbul ili Bahçelievler, Bağcılar, Esenler ve Küçükçekmece ilçelerinde bulunan on ilköğretim okulunda öğrenim gören 6–7 ve 8.sınıflardaki öğrencileri üzerinde yapılan araştırma yer almaktadır.

Bu amaçla; 11–14 yaş grubundaki öğrencilere; demografik bilgileri, aile kökenleri, gelir durumları, yaşadıkları evre, öğrenim gördükleri okullar ve okulların bulunduğu çevreler, öğretmenleri ve öğretmenleriyle olan ilişkileri ve yaşıtları, akranlarıyla olan ilişikleri, boş zamanları değerlendirme şekilleri, spor ve müziğin hayatlarındaki tarz ve aktarılış şekilleri, izledikleri televizyon programları, yaşadıkları semte bakışlarına ilişkin sorular sorularak cevap aranmıştır.

I.BÖLÜM

ŞİDDET

1. ŞİDDET

Şiddet günümüz toplumlarının en önemli sorunlarından biridir. Şiddet dengeleri bozuc yaşamı tehdit edici hatta yok edici bir davranış türüdür ve toplum sağlığını olumsuz etkilemektedir. Toplumlarda şiddetin yaygın olarak karşılaşılan bir türü de aile içi şiddett Toplumda şiddete en çok her yaşta kadınlar ve çocuklar maruz kalmaktadır.

Son 20–30 yıldır çocuklar okulda ve ailede sık sık şiddetle karşı karşıya kalmalarını özellikle psikologların, sosyologların, sosyal çalışmacıların, hukukçuların ve pedagogların konuyu tartıştıkları ve çeşitli boyutlarıyla araştırmaları dikkati çekmektedir.¹

1.1. Şiddetin Tanımı

Bir karşılıklı ilişkiler ortamında taraflardan biri veya birkaçı doğrudan veya dolaylı toplu veya dağınık olarak diğerlerini veya birkaçını bedensel bütünlüğe veya törel, ahlâki, moral manevi, bedensel bütünlüğüne veya mallarına veya simgesel ve sembolik ve kültürel değerlerine oranı ne olursa olsun zarar verecek şekilde davranmışta bulunulmasına şiddet denir. Başka bir deyişle şiddet fiziksel ya da fiziksel olmayan sözlü sataşma, hak kısıtlanması biçimlerinde, fiziksel ve ruhsal acı ve zarar veren saldırgan davranışlardır.

Çocuğa yönelik şiddet, güç ve baskı uygulayarak bedensel ya da ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan hareketlerdir.

Gelişmiş ülkelerde dahi aile içi şiddetin; çocuklara ve anneye baba tarafından uygulanan şiddetin ancak son 20–30 yıldır tartışılıyor olmasının birçok nedeni vardır. Bunlardan bazılarının bu konunun ailenin kendi özel sorunu olarak görülmesi, kadına şiddet uygulamanın olağan sayılması, hatta toplumun çeşitli kurumlarınca (din, gelenek ve görenekler, medya, yasalar gibi) desteklenmesi olduğu söylenebilir. Pek çok otoriteye göre ise ekonomik, eğitim, rol ve statü açısından kadın ve erkek arasındaki güç dengesizliği ailede çocuğa yönelik şiddetin diğer nedenidir.

¹ Arıkan, Ç., Yoksulluk, Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma, Ankara, 1992,s.83.

Güçlü olan kişi bu gücü "otorite" "güdümleme" boyutunda kullanabileceği gibi "zor" ya da "şiddet" boyutunda bilinçli, amaçlı ve planlı olarak kullanabilmektedir.¹

Ülkemizde Başbakanlık Aile Araştırma kurumunun 1994 yılında yaptığı "Aile içi Fiziksel Şiddet" araştırmasında, aile içinde kadınların % 34 fiziksel, % 53' ü sözel şiddete uğramaktadırlar, çocukların % 46'sının fiziksel maruz kaldığı saptanmıştır. Şiddet uygulanan yer "ev" dir, yani şiddetin mekânı evdir. Saldırgan koca veya duygusal ilişkide bulunan erkektir. Erkek kadına dayak atma hakkını kendinde bulmaktadır. Kadına yönelik şiddete daha çok tekme, tokat ateşli silahlar, kesici aletler kullanılmaktadır. Kadın Dayanışma Vakfı (KDAV)'nın 1995 yılında yaptığı bir araştırmada, kadınların sadece % 3'ü eşinden şiddet görmediklerini söylemişlerdir. % 41'i de kocaları tarafından psikolojik baskı gördüklerini; hâkir, hor ve küçük görüldüklerini söylemişlerdir. Diğer kadınlar ise kocaları tarafından şiddete maruz kalmaktadırlar.

Şiddet hangi nedenle ortaya çıkarsa çıksın çocuk sağlığını fiziksel, duygusal ve sosyal yönden olumsuz etkilemektedir, bunun yanı sıra şiddeti uygulayan ve şiddete maruz kalanın onurunu zedeleyerek korku ve kaygıya neden olmakta ve aynı ortamda bulunan çocuklarda hazırlayıcı bir tesir göstermektedir. Böylece aile içi şiddet aile üyelerinin bireysel sağlığının ve aile içi ilişkilerinin bozulmasıyla sonuçlanmaktadır. Öğrenilen bir davranış olarak, şiddetin var olduğu ailelerde büyüyen çocukların gelecekte şiddeti uygulamaya ya da istismar edilmeye daha yatkın bireyler olarak büyüdükleri yapılan araştırmalarla ortaya çıkmıştır.²

Toplum ve bireyin şimdi ve gelecekte sağlığını tehdit edebildiği için pek çok ülkede kurumlar şiddete karşı önlem alma zorunluluğu hissetmiştir. Türkiye, İnsan Hakları Beyanname'sinde imzası bulunan ülkelerden biridir. Türkiye'de belediyelere şiddete uğrayan kadınları koruma amaçlı sığınma evleri açabilme yetkisi verilmiştir, bu yetkiye rağmen ülke genelinde yalnız dört belediye "kadın sığınma evi" açmıştır.

Sığınma evlerinin aile bütünlüğünü bozmayı özendirmediği, böyle bir kurumun varlığında kadının kolayca evini terk edeceği inancı, belediyelerin bu tip kurumları benimsemelerine neden olmaktadır.

Şiddetle yüz yüze olan kadınlarla dayanışmayı sürdürmek, aile içindeki şiddete karşı mücadeleyi yaygınlaştırmak amacıyla 1990'da Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı kuruldu.³

¹ Arıkan Ç., "Sosyal Hizmetler Açısından Şiddet ve Bir Türü Olarak Evlilikte Kadına Yönelik Şiddet", Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi ,Sayı. 5, s. 75.

² Tekeli, Ş, 1980'ler Türkiyesinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar, 1993, s.341.

³ <http://www.morcati.org.tr/tanisolim.php>. (23.07.2007)

Ancak ülkemizde böyle bir farkındalığın oluştuğu söylenemez. Kurumlarımızda sağlık ekibi üyeleri ve hemşireler, kuruma başvuran kadınların tedavi ve bakım gerektiren problemi dışındaki sorunlarıyla ilgilenmemektedirler. Uygulamadaki bu eksikliğin bir nedeni olarak eğitim irdelendiğinde gerek tıp gerekse çocuk eğitiminde çocuk istismarı konusuna müfredat programlarında yer verilmediği görülmektedir. Ayrıca ülkemizde yayınlanan eğitim ve tıp kitaplarında bu konuya yer verilmemesi, sorunun büyüklüğü doğrultusunda önemsenmediği ya da sağlık bilimleriyle şiddet ve istismar ilişkisinin yeterince kurulmadığını düşündürmektedir.

Oysa şiddete maruz kalan çocuklar, aile içi ebeveyn şiddeti yaşayan çocuklarla, her yaşta, her sosyo ekonomik, kültürel ve eğitimsel düzeyde ve uygulamalarının her alanında karşılaşabilmektedirler. Bu nedenle anne-baba eğitiminde ve öğretmenlerin çocuklara yönelik şiddeti önleme, şiddete uğrayan çocukları tanıma ve yardım etmeye yönelik bilgi ve becerilerinin olması gerekliliği açıktır. Bu durum öğretmenlerin genelde erkek olması ve şiddet kurbanı çocukların da erkek çocuk olmasından daha rahat iletişim kurulması kanısıyla da ayrıca önem kazanmaktadır.

Annesi evde şiddete maruz kalan, babası tarafından sürekli sorgulanan, eşler arasındaki güvensizlik nedeniyle gözü önünde defalarca darp edilen anneye sahip olmak şiddeti bilinçaltına itmektedir. Çocuk korkuyla sevgiyi karıştırmakta; çok defa korku sevginin önünde yer almaktadır. Çalışmalar kadına yönelik koca şiddetinin dünyada ve ülkemizde yaygın bir sorun olduğunu ve adeta günlük yaşamın bir parçası haline geldiğini göstermektedir.

Amerika Birleşik Devletlerinde her 18 dk. da bir kadın dövülmektedir. Dövülen kadın sayısı 3-4 milyon arasındadır. ¹ Yaklaşık olarak ailelerin %50 si, kadınların ise 1/3'ü şiddet yaşamaktadır. ABD'de yılda 21.000 kadının şiddet nedeniyle 99.800 gün hastanede yattığı ve bununun 44.393.700. dolar sağlık giderine yol açtığı belirlenmiştir.

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun, ülkemizde yapmış olduğu yaygın bir araştırmada kadınların %29.59'u şiddete uğradıklarını belirtmişlerdir. Karşılaşılan şiddet biçimlerine bakıldığında sözel şiddetin %84, fiziksel şiddetin %78,9, duygusal şiddetin %29,3, ekonomik şiddetin %17,5 ve cinsel şiddetin %9,1 oranında görüldüğü saptanmıştır.

Bu kadınların %16.75'i 20 yıldan fazla bir süredir şiddete uğramakta ve %57,7'si dünya literatürüyle de uyumlu olarak, şiddeti evliliğin ilk günlerinden itibaren yaşamaktadırlar. ²

¹ ICN, Women's Health: Nurses Pave The Way, International Nurses' Day, 1995, s.104.

² Kalaycıoğlu, S., Rittersberger, H., "Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları" ,T. C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayını, Ankara,1994,s.300.

Tutuklu ve tutuklu olmayan kadınlarla yaptığı bir çalışmada tutuklu kadınların %63,9'u fiziksel şiddete maruz kalırken, tutuklu olmayanlarda bu oran %21,2 olarak bulunmuştur, boşanmış kadınlarla yaptığı çalışmada ise kadınların %53.42'sinin kocası tarafından dövüldüğü belirlenmiştir.¹

Ayrıca bu kadınların %59.01'nin sözel, %53.42'sinin psikolojik (tehdit vb), şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Ülkemizde yapılmış olan çalışmalarda eğitim düzeyi azaldıkça şiddet uygulamalarının arttığı, ancak yüksek öğrenimli bireylerin de şiddete uğradıkları ya da şiddet uyguladıkları saptanmıştır. Şiddetle ilgili yapılan çalışmalarda kadınlar geçim sıkıntısını kocalarının şiddet uygulamasının en önemli nedeni olarak belirtmişlerdir. Aile içi şiddet, kurbanlarında yaralanma, kırık-çıkık, düşük, burun kanaması gibi fiziksel sorunların yanı sıra, yaşamdan zevk almama, gelecekte korkma, uykusuzluk, yorgunluk, bitkinlik ve yalnızlık duygusu, intihar ve ölüm düşünceleri gibi duygusal sorunlar da ortaya çıktığı bilinmektedir.

1.2. Şiddetin Kökenleri

Şiddeti, doğanın kendisinde var olduğu şekliyle bir çatışma biçiminde ele alarak, ilk dile getiren düşünürlerden birisi Herakleitos'tur. Herakleitos'a göre, evren sürekli çatışmaların yaşandığı bir yerdir ve kavga herkes için ortak, adalet ise bir çatışmadır.

Adalet bile ancak kavgayla sağlanabilir. Dolayısıyla şiddet doğadır ve insan da doğanın bir parçası olarak onun şiddetinin bir ürünüdür. Bu nedenle doğanın parçası olan insan, şiddeti bünyesinde taşır, dolayısıyla insanın yarattığı savaş her şeyin babası, her şeyin kralıdır. Günümüzden yüzlerce yıl önce ifade edilen bu sözler, insan doğasının şiddete yatkın olduğu şeklindeki doğuştancı görüşü özetlemektedir. Bu görüşün karşısında ise, insan doğasının şiddete yatkın olmadığı, şiddetin öğrenildiğini belirten hümanistik bakış yer almaktadır. Herakleitos'a doğadaki bir takım süreçleri (depremler, sel felaketleri vb.) şiddetle özdeşleştirmekteydi.

Oysaki bu unsurlar şiddet şeklinde tanımlanamaz. Çünkü tanımlama, tanımlı yapanla ilişkilidir. Bu durum ise, şiddetin öznel yönünü ortaya koymakta ve sosyokültürel farklılıklarını vurgulamaktadır. Herakleitos'un şiddetin kaynağı olarak gördüğü evren, Leibniz için uyumdan (Harmonia) oluşan bir bütündür. Evrenin varlıkları arasında önceden kurulmuş bir uyum vardır ve evren kozmik bir şiddetten çok, bu uyumun bir ürünüdür.²

¹ İçli T., Ögün A., Özcan N., Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları ,Ankara, 1995,s. 176.

² İnam, A. ,“Şiddeti Anlamak”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı. 399,İstanbul, 2001,s.46.

1.2.1. Kültürel Altyapı Açısından

Her insan topluluğunun belirli bir kültüre sahip olduğu düşünülürken,¹ şiddetin nedenlerinin de kültürel altyapısına bağlı olarak farklılaşması beklenen bir durum olmaktadır. Dolayısıyla toplumun kültürel alt yapısının saptadığı açılımlara bağlı bir görünüm olarak ortaya çıkan şiddet olgusu, bu altyapıya göre meşrulaşabilmektedir.

Diğer bir deyişle şiddetin meşruluğu, kültürel özelliklerce pekiştirilip pekiştirilmediğiyle orantılı olabilmektedir. Bu bağlamda Türkiye örneğine bakıldığında, şiddeti bir davranış biçimi olarak hazırlayan ve pekiştiren bazı kültürel özellikler tespit edilebilir.²

Erkeklik özelliklerinin abartılarak yüceltilmesi; bunlar sertlik, fetih ve savaş sanatlarındaki ustalık biçiminde ifade edilir. Bu doğrultuda erkek çocuklara biçilen rol gereği oyuncak silah hediye edilir ve iyi bir savaşçı/dövüşçü olmak, erdem olarak öğretilir. Bir toplumda iyi dövüşmek; bilim ve sanat eylemlerinden daha fazla övülmekteyse şiddetin psiko-kültürel altyapısı oluşmaya başlamıştır. Çocuk ve kadın dövmenin kültürel olarak olağanlığı; bu açıdan şiddet daha yaşlı olan erkeklerin, kadınlar ve çocuklar üzerindeki sosyal denetim ve baskı aracıdır. Kültürel olarak aile içi şiddet, öğrenilen ve diğer sosyal ortam ve ilişkilerde uygulanan temel bir sosyalizasyon aracıdır. Adak ve kurban teşhiri; kurban insanlık tarihi kadar eskidir. Geleneğimizde önemli bir yer tutan dini bir unsur olarak kurban bayramını bir dayanışma ve sosyal yardım fırsatı olmaktan çıkaran görünüm, insanları özellikle de çocukları olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Kan davası; kuşaklardan beri devam eden, başlama nedeni çoktan unutulmuş, ancak diğerlerine karşı duyulan nefretle grup dayanışmasını ayakta tutan kültürel bir şiddet türüdür. Trafik kazaları; ilk bakışta şiddetle ilgisizmiş gibi görünen bu durum "ben" anlayışının araba kullanmaya yansımış biçimidir. Kendi dokunulmazlığına olan inancıyla, karşısındakinin haklarını hiçe sayan, içindeki insanlara bakmaksızın araçları büyüklük küçüklük gibi nicel bir sıralamayla ele alan, ben bilincine sahip insanlar trafik gibi bir seyahat olgusunu kitlesel bir şiddete dönüştürmektedirler.

Yukarıda özetlenen kültürel altyapı unsurları ve benzerleri, şiddetin meşrulaşabileceği bir zemini oluşturarak yaygınlık kazanmasına neden olmaktadır. Böylece, şiddet yapısallaşmakta ve kalıcı bir görünüme bürünmektedir. Bunun önlenmesi için benimsenecek yaklaşımlardan bir tanesi ise, sosyal dönüşümün evrensel ve insani ölçütlerle, sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilmesinin sağlanması olabilir.

¹Tezcan, M., "Kültürel Antropoloji", T. C. Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri, Ankara, 1997,s.4.

²Ergil, D. , "Şiddetin Kültürel Kökenleri", Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı.399, İstanbul,2001,s.1.

1.2.2.Sosyo-Kültürel Perspektif Açından

Herhangi bir sosyal bilimler ansiklopedisinde şiddetin tanımı kısaca, "kişisel veya grupsal amaçlar uğruna fiziksel baskı yöntemlerine başvurulması" şeklinde ifade edilir. Ancak böyle bir tanım şiddetin hem nedenlerinin hem de amaçlarının çeşitliliğini açıklamada yetersiz kalmaktadır. Bu hassasiyet doğrultusunda Doğu Ergil'in şiddet, "bir kişi ya da topluluğun, fiziksel ve ahlâki bütünlüğüne, mülkiyetine, kültürel veya sembolik değerlerine karşı, herhangi bir birey, grup ya da örgütlü bütünlük tarafından verilen fiziksel ve/veya psikolojik zarar" olarak tanımı önemlidir.¹ Böyle bir yaklaşımla şiddet, çatışan çıkarları olan taraflar arasındaki sosyal ilişkiden kaynaklanmaktadır.

Çatışan çıkarlar, göreceli olarak sürekli ya da geçici olabilir. İlk durumda çatışma yapısal, ikincisinde ise, konjonktürelidir. Şiddet uzlaşmazlığın veya karşıtlığın muhtemel sonuçlarından bir tanesidir. Yapısal anlamda şiddet, üstünlük kurmanın ve sürdürmenin bir aracıdır. Konjonktürel anlamda ise, kısa süreli bir üstünlük sağlama aracı olduğu kadar, sömürü ve boyun eğmeye karşı da bir direnme yöntemi olarak ortaya çıkabilmektedir.

Şiddetin bir toplumda nasıl yayıldığı hakkında bir ölçüt olarak, varolan siyasi ve kültürel yapının hakların kullanımını engellemesi, insanları kendi iradeleri dışında ve ön öngörülen bir biçimde yaşamaya zorlamasıyla belirlenir. Şiddet bireysel ya da kolektif görünümlere sahip olabilir.

Bunlar çetelerden (mafya vb.) adi suç örgütlerine, kabilelere, etnik gruplara, toplumsal sınıflardan, uluslara ve devletlere kadar çeşitlilik gösterirler. Bunlar çetelerden (mafya vb.) adi suç örgütlerine, kabilelere, etnik gruplara, toplumsal sınıflardan, uluslara ve devletlere kadar çeşitlilik gösterirler. Uluslar ve devletlerarasındaki şiddete savaş; Ulus-devlet içindeki etnik gruplar veya sosyal sınıflar arasındaki şiddete ise, iç savaş denir. Şiddetin başka bir eksenini ise, şiddet eylemini harekete geçiren isteklendirme oluşturmaktadır. Buna göre şiddete yönelten güdülerin sosyo- kültürel dayanakları aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- Birey ya da grubun somut bir kazanç beklentisi,
- Dayanılmaz hale gelen baskı veya politik marjinalleşmeye karşı isyan,
- Kan davası veya namus cinayetleri vb. kültürel nedenler.

Ardında yatan temel nedenler ne olursa olsun şiddet, kültürel perspektiften haklı gerekçelerini yaratabilme potansiyeline sahiptir. Bu nedenle şiddetin kültürel alt yapısının bilinmesi sosyal yansımalarının anlaşılmasına da ışık tutacaktır.

¹ Ergil, D. , "Şiddetin Kültürel Kökenleri" ,Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı 399, İstanbul,2001,s.40.

1.2.3. Nöropsikolojik Perspektif Açısından

Şiddetin kökenlerine ilişkin günümüzdeki arayışların, bilimsel anlamda sürdüğü yerlerden birisi olarak insan beyni ön plana çıkmaktadır. Son yıllarda yapılan araştırmalar¹ katiller, seri katiller ve şiddetin ağırlıkta olduğu suçlardan hüküm giyenler arasında, beyinde hasar veya bozukluk saptananların sayısının azımsanmayacak ölçülerde olduğunu göstermektedir. Bu hasarların, beyinde meydana geldiği bölgelerle ilişkili olarak ortaya çıkan davranış bozuklukları anti-sosyal kişilik bozukluğu (APD) olarak adlandırılmaktadır. APD tanılı kişilerin ortak özellikleri; toplumsal normlar, kural ve zorunluluklara neredeyse tümüyle kayıtsız olmaları, aşırı benmerkezcilik, duygu ve iç görü yoksunluğu, tepkilerin denetlenememesi, duygudaşlık kuramama, vicdan yoksunluğu ve cezaya karşı duyarsızlık olarak özetlenebilir. APD travmalara bağlı olarak ortaya çıkabilmekle birlikte, erken yaşlarda da travmadan bağımsız olarak da ortaya çıkabilmektedir. APD ve benzeri bozuklukların temel sorumlusu olarak beynin ön lobunda yer alan beyin kabuğu bölgesi (prefrontal korteks) dikkati çekmektedir. Bu bölge, normal ve dengeli toplumsal yaşamı olanaklı kılan davranışların (öz-denetim, planlama, yargılama, bireysel ve sosyal gereksinimler arasında denge kurma vb.) denetiminde önemli bir fonksiyona sahiptir. Çeşitli beyin görüntüleme teknikleri, prefrontal korteksle birlikte, şiddete eğilimli kişilerin beyinlerinin sağ yarımküresinde "orbitofrontal korteks" denilen ve yine ön loblara (frontal loblar) ait bazı bölgelerdeki değişimlere işaret etmektedir.²

Aslında problem çözme gibi entelektüel işlevlerden ve göz hareketlerinden sorumlu olan frontal loblar,³ kişilik özellikleriyle ve davranışların ahlâki boyutlarıyla da yakından ilgilidirler.

Çocuk ve kadın dövmenin kültürel olarak olağanlığı; bu açıdan şiddet daha yaşlı olan erkeklerin, kadınlar ve çocuklar üzerindeki sosyal denetim ve baskı aracıdır. Kültürel olarak aile içi şiddet, öğrenilen ve diğer sosyal ortam ve ilişkilerde uygulanan temel bir sosyalizasyon aracıdır.

Adak ve kurban teşhiri; kurban insanlık tarihi kadar eskidir. Geleneğimizde önemli bir yer tutan dini bir unsur olarak kurban bayramını bir dayanışma ve sosyal yardım fırsatı olmaktan çıkaran görünümler, insanları özellikle de çocukları olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

¹ Damasio, A. , Duygu, Akıl ve İnsan Beyni, (Çev. B. Atlamaz), İstanbul, 1999, s.210.

² Tozar, Z. ,”Suç Beyinde mi ?” , Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı. 407, İstanbul,2001,s. 26.

³ Şenel, F., “Beynin Gizemi”, Bilim ve Teknik Dergisi,Sayı. 430,İstanbul, 2003, s.202.

Kan davası; kuşaklardan beri devam eden, başlama nedeni çoktan unutulmuş, ancak diğerlerine karşı duyulan nefretle grup dayanışmasını ayakta tutan kültürel bir şiddet türüdür.

Trafik kazaları; ilk bakışta şiddetle ilgisizmiş gibi görünen bu durum "ben" anlayışının araba kullanmaya yansımış biçimidir. Kendi dokunulmazlığına olan inancıyla, karşısındakinin haklarını hiçe sayan, içindeki insanlara bakmaksızın araçları büyüklük küçüklük gibi nicel bir sıralamayla ele alan, ben bilincine sahip insanlar trafik gibi bir seyahat olgusunu kitlesel bir şiddete dönüştürmektedirler.

Yukarıda özetlenen kültürel altyapı unsurları ve benzerleri, şiddetin meşrulaşabileceği bir zemini oluşturarak yaygınlık kazanmasına neden olmaktadır. Böylece, şiddet yapılaşmakta ve kalıcı bir görünüme bürünmektedir. Bunun önlenmesi için benimsenecek yaklaşımlardan bir tanesi ise, sosyal dönüşümün evrensel ve insani ölçütlerle, sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilmesinin sağlanması olabilir.

Larousse sözlüğü aileyi, "aynı çatı altında yaşayan anne, baba ve çocuklar" olarak tanımlamaktadır. Türkçe sözlükler içinde ise, aile kadın ve erkeği çocuklarıyla oluşturdukları işbölümüne dayalı, küçük ve büyük ya da dar ve geniş aile gibi türleri olan toplumsal ve ekonomik birlik şeklinde tanımlamaktadır.

İnsan hareket noktası kabul edildiğinde gruptan kitleye yönelen bir dizi toplumsal oluşumların ilk aşamasında mikro-sosyal çevre olarak aile bulunur.¹

Bu özelliğiyle aile, şiddetten en fazla etkilenen ve şiddetin oluşumunu en fazla etkileyen kurumların başında gelmektedir. Ailenin şiddetin oluşumunu etkilemesi ve sonrasında etkilenmesi, aile içi şiddetin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü aile içi şiddet, toplumun geleceğini oluşturacak olan çocukların, psiko-sosyal gelişim süreçlerinde travmalar meydana getirmektedir. Çok çeşitli olmakla birlikte, çocuğun ilerdeki yaşantılarını etkilemesi bakımından bu travmalardan bazılarının aşağıda yer verilmiştir.²

Tehdit; daha önce de ifade edildiği gibi, şiddet yalnızca fiziksel anlamda acı vermeyi değil, psikolojik istismarı da içerir. Bu nedenle tehdit, fiziksel olarak gerçekleşme bile korkutucu olabilir. Tehdidin içeriğine bağlı olarak, çocuk üzerinde yaratacağı etkiler farklılıklar gösterir.

Örneğin "Eğer böyle davranmaya devam edersen tokadı yersin" gibi bir ifadeyle, "Seni öldüreceğime" uzanan tehditler çocuk üzerinde yaratacağı etkiler bakımından farklılıklar gösterir. İkinci ifade çocuğun varlığına yönelik olduğu için, suç-ceza, dolayısıyla adalet anlayışında büyük bir yozlaşmaya neden olabilir.

¹ Doğan, İ. , Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar, Ankara, 2002, s.137.

² Markham, U. , Çocukluk Travmaları (Çev. M. Sağlam), İstanbul, 1998, s.75.

Aile içindeki şiddet, öncelikle yetişen kuşaklar için kötü bir örnek teşkil etmesi, sağlıksız bir davranışsal standartlar seti oluşturması bakımından toplumsal geleceği tehdit eder. Bununla ilgili olarak toplumumuzda yanıtlarını pek çoğumuzun bildiği ya da en azından güçlü bir biçimde tahmin ettiği aşağıdaki sorular sorulabilir.¹

- Karısına karşı şiddet uygulayan erkeklerin anne ve babaları, bu çocukların eğitiminden sorumlu değil mi?
- Zamanında kocasının kendisini dövmesini istemeyen kadın, şimdi oğlunun gelinini dövmesini ya da gözünü korkutmasını istemiyor mu?
- Kaynanamdan çok çektim diyenler en zorlu kaynanalığı yapmıyorlar mı?

Yukarıda sorular şeklinde ifade edilen hususlar, ailenin çocuklar için oluşturacağı modelin sağlıklı olmasının ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Dolayısıyla ailede şiddet, bireylerin kişiliklerinin ötesinde sen-ben anlayışı içerisinde oluşmuş bir yaşam felsefesinin sonucudur.

Sen anlayışı içerisinde olan kişi, kendisinden daha aciz bir kişi gördüğünde ben anlayışına geçer. Örneğin kocasıyla sen anlayışı içerisinde olan kadın, çocuklarıyla ve geliniyle ben anlayışı içerisinde iletişim kurar. Bu nedenle bir ailede biz bilincinin oluşması tüm toplumun geleceğini yakından ilgilendiren bir konudur.

1.2.4.Korku Kavramı ve Korku Kültürü

Korkmak son derece doğal bir davranıştır ve insan yaşamının sürdürülebilmesi için gereklidir. İnsan, her şeyden önce, bilmediği açıklayamadığı ya da anlayamadığı şeylerden korkar. İlk insanların yıldırımdan, ateşten vahşi hayvanlardan korkmasının temel nedeni de budur. Karanlıktan, yıldırımdan, vahşi hayvanlardan vb. korkan insan, onlara ilişkin bilgilerini arttırdıkça bilinmeyenden kaynaklanan bu korkularını da yenebilme olanağına kavuşmuştur.²

Kültürel yön; korkunun toplumsal bir uyum aracı olarak işlevselleşmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Buna göre, bireyin üyesi bulunduğu toplumda bazı şeylerden korkması istenen ve beklenen bir olgudur. Böylece birey, yaşamının ilk yıllarından itibaren nelerden korkması gerektiğini öğrenmeye başlar. Esasen, korku ve toplumsallık ilişkisi kökenini derinlerde bulan bir ilişki türüdür. Bilmediği pek çok şeyden korkan ilk insan için toplumsallaşma, korkularını hafifletmenin, onlardan kurtulmanın bir yoluydu.

¹ Cüceloğlu, D., İnsan ve Davranışı, Psikolojinin Temel Kavramları, İstanbul, 1998, s. 44.

² Tok, G., “Korkunun Bütün Sesleri”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı.373, İstanbul, 1998, s. 62.

Karanlıktan, yıldırımdan, vahşi hayvanlardan vb. korkan insan, onlara ilişkin bilgilerini arttırdıkça bilinmeyenden kaynaklanan bu korkularını da yenebilme olanağına kavuşmuştur. ¹ Oldukça karmaşık bir doğaya sahip olması nedeniyle korkuya ilişkin farklı tanımlar mevcuttur. Örneğin Young, korkuyu "içinde bulunulan ortamın algılanmasıyla ortaya çıkan, iç organları harekete geçiren, bedende, davranışta ve bilinçte kendini belirten duygusal bir süreç" olarak tanımlamıştır. ² Bununla birlikte, genel anlamda korku, herhangi bir uyarının tehdit edici olarak algılanmasıyla ortaya çıkan savaş ya da kaç tepkisiyle sonuçlanan duygusal bir tepki olarak da nitelendirilebilir. Bu özelliğiyle korku, canlının hayatta kalmasına yardımcı olan bir duygudur. Bilim insanları, primatlar üzerinde yaptıkları deneyler sonucunda oldukça ilginç sonuçlarla karşılaşmışlardır. Bu hayvanların yer aldığı çeşitli deneylerde, yılanlara verdikleri tepkiler oldukça fazladır. Bir yılanla ilk kez karşılaşan yavru primatlarda bile bu korkunun yaşanması ilginç bir sonuçtur.

Deneyin bir diğer aşamasında, deneklere yılanla birlikte çiçekler de gösterilir. Bir süre sonra hayvan, sadece çiçekten de korkmaya başlar. Bu deneylerden elde edilen bulgular, yılan korkusu gibi bazı korkuların doğuştan gelmekle birlikte,³ sonradan öğrenilebildiğini de göstermektedir.

Dolayısıyla korku biyolojik olmakla birlikte kültürel bir yöne de sahiptir ve bu özelliğiyle başta toplumsal olmak üzere örgütsel yapının da temel bileşeni haline gelir.

Ancak, insanın korkularından kurtulmasını sağlayan toplumsallaşma süreci yeni korkuların da kaynağı olmuştur. İnsanlık tarihi, korkunun kültürel görünümünün örnekleriyle doludur. Bazen otoriter ve baskıcı rejimlerin, esareti pekiştirdiği kültürel bir yapı olarak ortaya çıkan korku, bazen de bir okulda mutlak itaati sağlayan bir araç olarak belirginleşmektedir. İster makro isterse mikro açıdan mercek altına yatırılınsın, korku kültürünün temelinde yatan anlayış aynıdır.

Bu anlayış, "Sen-Ben Anlayışı" olarak adlandırılabilir. Sen anlayışının temelinde acizlik duygusu yatmaktadır. Bu anlayış içerisinde kişi kendi beslenmesinden, günlük yaşamda yapması gereken işlerden, ilişkilerinden verdiği sözlerden dolayı sorumluluk almaz. Sorumluluk hep başkasındadır."Birisi ya da birileri benim yerime yapmalı" şeklinde ifade edilebilecek bir beklentinin hâkim olduğu sen anlayışında, kişinin toplumla ilişkisi bir anlamda mekanikleşmiş ¹ bir verme alma ilişkisine dönüşmüştür.

¹ Cüceloğlu, D., İnsan ve Davranışı, Psikolojinin Temel Kavramları, İstanbul, 1998, s.46.

² Cüceloğlu, D., Dayanışma Bilincinin Temeli: İçimizdeki Biz, İstanbul, 2002, s. 264.

³ Wilson, E. O. , Doğanın Gizli Bahçesi (Çev. A. Biçen) , Ankara, 2000, s.18.

Sen anlayışına sahip birey sorumluluklarını inkâr ederek, bunları kendi dışında algılamakta² ve kendi dokunulmazlığını garanti altına almaktadır. Böylece kişi dış kontrol odaklı bir kişilik yapısı geliştirerek varlığının anlamını otoritenin eline teslim etmektedir. Dolayısıyla, düşünme, özgün ürünler ortaya koyma, eleştiri gibi gelişim odaklı davranışlar, yerini koşulsuz itaatle beslenen, başkasının yerine düşünmenin önemli olduğu eleştirilemez bir anlayışa bırakmaktadır.

Diğer taraftan, sen anlayışı kişinin ait olma gereksinimini karşılar. Ancak, kişinin birey olması böyle bir anlayışla gerçekleşemez. Diğer bir deyişle, kişi böyle bir anlayışın geçerli olduğu ortamda kendini gerçekleştirme olanağı bulamaz.³

Çünkü kendini gerçekleştiren birey, sorumluluk alabilen, üretebilen, farklı bakış açıları ortaya koyabilen ve topluma faydalı olabilen bireydir. Dolayısıyla kendini gerçekleştirme, bireyin arzuladığı işi yapması, kendini ifade edebilmesi, başarması, üretmesi, kendini kanıtlamasını içerir.⁴ Bununla birlikte sen anlayışı içerisinde olan kişinin sorumluluk duyduğu tek süreç birilerinden sürekli olarak bir şeyler istemektir. İstemek ve almak insanın kendi gücünü aşan bir şey olarak algılandığında kişinin bu süreçte pasif olması kaçınılmazdır. Dökmen,⁵ bu süreci ana-baba ve çocuk arasındaki iletişime benzetmekte ve sen anlayışı içerisinde kurulan bir iletişim sürecinin yetişkin birey için gelişimi engelleyici bir unsur olduğunu belirtmektedir. Benlik algısı dış kontrol odağına teslim edilmiş bir bireyin, kendi benliğinin farkına varabilmesi de son derece zordur. Gerçekte, birey tarafından kendisini sorumluluklarından ve yalnızlığından kurtardığı gerekçesiyle bir savunma olarak geliştirilen sen anlayışı, bireyi daha çok yalnızlaştırmakta, öz-değerlerini iğdiş etmektedir. Bu özelliğiyle sen anlayışı, sorumlulukların ertelendiği ve çözümsüzlüklerin arttırıldığı bir anlayıştır.

Ben anlayışında ise; diğer insanlara güvenmeme, onların aciz olduğunu düşünme, onları denetleme gereksinimine yol açar. Ben anlayışının temelinde, sürekli bir biçimde kontrol isteği yatmaktadır. Bu anlayış içerisinde birey, her şeyi kendisinin en iyi bildiğini, kendisine sorulmadan bir şey yapılmaması gerektiğini düşünür. Bir anlamda başkalarının yerine düşünmekte ve kararlar almaktadır.

¹ Freedman, J. L., Sears, D. O. ,Carlsmith, J.M.,Sosyal Psikoloji (Çev. A. Dönmez) , Ankara, 1998, s. 76.

² Cüceloğlu, D., Dayanışma Bilincinin Temeli: İçimizdeki Biz, İstanbul, 2002,s. 42.

³ Yalom, I.,Varoluşçu Psikoterapi, , İstanbul, 2001, s.360.

⁴ Fındıkçı, İ., İnsan Kaynakları Yönetimi, İstanbul, 2000, s.381.

⁵ Dökmen, Ü., Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati, İstanbul,1994, s.124.

Böylece birey gerekli olduğunu düşündüğü kontrolü sağlamakta ve yönlendirmektedir. Bu özelliğiyle ben anlayışı kişinin bağımsız olma özelliğini karşılamaktadır. Ancak bu bağımsızlık, başkalarının kontrolüyle, onlar üzerinde kurulan otoriteyle, dolayısıyla sağlıklı etkileşimlerle karşılanmaktadır. Bu nedenle ben anlayışı içerisinde olan birey, işbirliği içerisinde olamaz ve diğer insanlarla eşit ilişkiler içerisine giremez.¹

Diğer taraftan ben anlayışı içerisinde olan kişi de, tıpkı sen anlayışı içerisindeki kişi gibi sürekli bir eksiklik duygusu içerisindedir. Sürekli kontrol ve olaylara hâkim olma isteğinin ardında yatan temel nedenlerden biriside bu eksiklik duygusudur. Kişi böylece, eksikliğini duyduğu gereksinimleri ötelemekte ve kendinde sağlayamadığı iç tutarlılığıyla çözemediği, çözümsüzlüğüne inandığı sorunlarını başkalarına transfer etmekte ve onları denetim altında tutarak, kontrol altına aldığına inanmakta, kişilik bütünlüğünü de bu yolla sağlamaya çalışmaktadır. Bu bağlamda kişilik bütünlüğü ve kontrol etme güdüsü sıkı sıkıya birbirine bağlıdır ve birbirini besler. Ben ve sen anlayışları birbirlerini tamamlayan anlayışlardır ve bu yönleriyle kültürel bir görünüme bürünürler.

Başka bir deyişle, ben anlayışı sen anlayışına sahip insanlarca beslenir. Dolayısıyla sen anlayışına sahip olan insanlar bir başka "ben"in güdümüne girerek sorumluluklarından kurtulurlarken ben anlayışına sahip olanlar da kontrol etme güdülerini tatmin etme olanağına kavuşurlar. Yapılan açıklamalar ışığında korku kültürünün başlıca özellikleri aşağıdaki gibi ifade edilebilir.²

- Korku kültüründe ilişki ağı "sen-ben" ilişkisine dayalıdır. Dostluk, sevgi, adanmışlık ve özveri adına herhangi bir değer kırıntısına bile rastlanmaz.
- Ortak tutum belirlemede ortak kararlar yerine kimin dediği önemlidir. Kişinin konumu gereği söylediği her şey yasa niteliğindedir. Evde babanın, kurumda yöneticinin söylediği önemlidir.
- İlk defa yaptığımız her iş önce heyecan ve korku oluşturur. Korku anında dolaşım sistemi içerisine gerginlikle orantılı olarak aşırı kortizol salgılanır. Bu durum düşünce akışını engeller. Bazı insanlarda korku duygusu çok gelişmiştir. Sık sık duyulan bu endişeler gittikçe birbirlerini beslerler ve endişe edebilme yeteneği gelişir: İnsan en küçük bir sorundan bile endişe duymaya başlar. İleri düzeyde korku ve endişe, sinir sistemi için son derece tahrip edicidir.

¹Cüceloğlu, D., Dayanışma Bilincinin Temeli: İçimizdeki Biz, İstanbul, 2002,s. 43.

²Güler,A.,“Korku Kültürü Yerine Değerler Kültürü”, A.İ.B.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi,Sayı. 2,Bolu,2001,s.193.

- Yönetimde keyfilik, tutarsızlık ve kişisel bütünlükten yoksun bir anlayışın egemen olduğu korku kültürü insan haklarını kısıtlar.
- Korku kültüründe çıkar varsa iletişim kurulur ve bunun ötesinde iletişim kurmanın yararına inanılmaz.
- Korku kültüründe aile içi etkileşim de korkuya dayandırılır. Uyumlu kişilik kılıbıklık veya kölelik olarak değerlendirilir. Örneğin evliliğin başlangıcında eşin gözü korkutulmalıdır.
- Korku kültüründe ezbere yaşamak yürürlüktedir.
- Kişinin istekleri, özlemleri, duyguları önemli değildir.
- Önemli olan "el âlemin ne dediğidir" Bu tutum ise, sorumluluk ve vicdanın gelişimini önler.
- Korku kültüründe otoritenin dediğinin ezberlenmesi önem taşır. Yönetici gülemez, asık yüzlü ve ciddi olmalıdır.
- Yukarıda ifade edilen özellikler, korku kültürünün psiko-sosyal ve kültürel görünümünü özetlemektedirler. Bu görünüm, bireyden aileye, aileden topluma örgütsel, dolayısıyla yönetsel açıdan korku kültürüne dayalı bir işlevselliğin niteliğini yansıtmaktadırlar. Dolayısıyla, korku kültürüne dayalı olarak belirlenen insana bakış açısı, bir örgütte hangi yönetim anlayışının benimseneceğinin de temel belirleyeni olmaktadır.

Korku kültürüne dayalı örgüt ve yönetim anlayışı ise; genel anlamda, örgüt mal ve hizmet üretmek için oluşturulmuş bir tasarımdır.¹ Yönetim ise bu tasarımı hayata geçiren bir süreçtir. Bu nedenle korku kültürü, bir örgütün yapısında kendisini yönetsel uygulamalarla gösterir. Korku kültürüne dayalı bir yönetim anlayışı, öncelikle insan doğasına bakış açısıyla farklılaşır. Açık bir ifadeyle, yöneticinin kullandığı liderlik biçimi, onun insan doğasına ilişkin yargısı tarafından belirlenir.² İnsan doğasına ilişkin yargılar, Mc Gregor tarafından "X" ve "Y" kuramları olarak birbirine zıt varsayımlar biçiminde sınıflandırılmıştır. Korku kültürüne dayalı bir yönetim anlayışının temelini oluşturan insan doğasına ilişkin varsayımlar ise aşağıdaki gibi özetlenebilirler:³

¹ Yüksel, Ö., İnsan Kaynakları Yönetimi, Ankara, 2000, s. 2.

² Aydın, M., "Çağdaş Eğitim Denetimi", A.Ü.E.B. Fakültesi Yayını, Ankara, 1986, s.85.

³ Eren, E. Yönetim Psikolojisi, İstanbul, 1989, s.29.

- İnsan işi sevmez ve elinden geldiği ölçüde işten kaçma yollarını arar.
- İnsan yönetilmeyi tercih eder, sorumluluktan kaçır.
- İnsan bencildir; kendi arzu ve amaçlarını örgüt amaçlarına tercih eder.
- İnsan yenilik ve değişiklikten hoşlanmaz ve yeniliğe karşı direnir.
- İnsanın örgütsel sorunların çözümünde çok az yaratıcı yeteneği bulunur.
- İnsanlar parlak zekâlı değildir; kolayca kandırılabilir: harekete geçmesini sağlamak için maddi bakımdan ödüllendirilmelidirler.

Buna göre, örgütte tek kişinin söz sahibi olduğu veya tek kişinin örgüte hâkim olduğu bir durum söz konusudur. Örgüt içi iletişim, tek yönlü ve katı bir hiyerarşik düzen içerisinde gerçekleşir.¹

Dolayısıyla iletişim yukarıdan aşağıya emir, aşağıdan yukarıya ise rica şeklindedir ve formaldir. Örgüt çalışanları kendilerini ifade etme olanağı bulamazlar. Her örgütte informal iletişim söz konusu olmakla beraber, korku kültürünün hâkim olduğu örgütlerde informal iletişim (fısıltı gazetesi) oldukça fazladır. Bu durum karşılıklı güven, vefa, ahlâk gibi unsurların içi boş ve romantik söylevler olarak algılanmasına neden olur. Bununla birlikte, korku kültürünün egemen olduğu bir örgütte örgütsel adalet kavramı da tartışmalıdır ve çalışanlar adalet dağıtıcı mekanizmanın işlevselliğini bir kişiye, yani otoriteye bağladıklarından dolayı adaletin gerçekleşebileceğine olan inançları da hayli düşüktür.

Çünkü korku kültüründe adalet, ahlâk standartlardan çok, otoriteye yakınlık gibi sübjektif bir takım ilkelere göre dağıtılma özelliğine sahiptir. Bu nedenle kişilerin örgütsel adaleti bir eşitsizlik durumu olarak algılamaları olasıdır. Nitekim Leventhal,² uygulamaya yönelik adaletin algılanmasında önemli etkiye sahip altı süreç belirlemiştir. Buna göre, çalışanlar süreklilik ve tutarlılık içeren, doğrulanabilir, ön yargılardan bağımsız, herkesin yer aldığı ve ahlâk standartlara uygun uygulamaları daha adil olarak değerlendirme eğilimindedirler.³ Korku kültüründe ise ahlâk standartlar değil, korkuyla beslenen yakınlık ilişkileri, devredilen sorumluluklar ve sen-ben anlayışı içerisinde değerlendirilen beklentiler söz konusudur. Böylece, korku kültürüne dayalı bir örgüt, yönetsel uygulamalar çerçevesinde katı bir hiyerarşik ve bürokratik yapıyla belirginleşirken, mevcut iletişim ise tek yönlü olmaktadır.

¹Aykaç, B. İnsan Kaynakları Yönetimi ve İnsan Kaynaklarının Stratejik Planlaması, Ankara, 1999, s.51.

² Gratton, L. ve Ghoshal, S. , “Managing Personal Human Capital” New Ethos ForThe Volunteer Employee, European Management Journal, Sayı. 21,2003, s.2.

³ Cropanzano, R. ve Wright, T. A., “ Procedural Justice and Organizational Staffing” A Tale of Two Paradigms Human Resource Management Review, Sayı. 13,2003,s.9.

Örneğin, bir batılı ülkemizdeki bazı geleneksel çocuk yetiştirme yöntemlerini kundaklama, dayak, sünnet, vs çocuğa istismar olarak algılarken geniş çapta bir inceleme yapan diğer bir batılı araştırmacı bu uygulamaları istismar dışında bırakabilir. Çocuğa kötü davranmada ise, çocuğun davranışını düzeltme, onu daha iyiye götürme amacı güdülmez. Çocuk yaşadığı için, sanki bu dünyaya geldiği için suçludur ve çocuk var olduğu için cezalandırılır.¹

1.3. Çocuğa Yönelik Şiddet

Çocukları korkutmak, tehdit etmek, aşağılamak, reddetmek, onların öz güvenini sarsmak amacıyla yapılan her türlü sözlü ve fiili tutum ve davranış biçimleri, psikolojik şiddet türlerindedir.²

1.3.1 Çocuğa Yönelik Şiddet ve Çocuğu İhmal Etmenin Tarihçesi

İnsanlık tarihinde geriye bakıldığında farklı kültürlerde farklı çağlarda çocuğun, bir “mal” gibi algılanıp çeşitli biçimlerde kötüye kullanıldığı görülür. Çocukların doğar doğmaz babaları tarafından öldürülmeleri, köle olarak satılmaları, tanrılara adak olarak verilmeleri, boğaz tokluğuna çok ufak yaşlarda ağır işlerde çalıştırılmaları gibi, örnekler çoğaltılabilir.

Eski Yunan toplumunda babaya çocuğa kötü davranması ve gerektiğinde ırkın özelliğini koruması amacıyla onu öldürmesine izin verilmiştir. İkinci asırda eski Yunan hekimi, olan Saranus ebelere doğumda her çocuğa iyice muayene etmeleri ve yetiştirilmelerini uygun görmediklerini öldürmeleri için terk etmelerini önermiştir.

Tarihte çeşitli toplumlarda zaman zaman çocuklara karşı kötü davranıldığı görülmüştür. Spartalıların fiziksel özürlü çocukları kabilenin yaşlılarının oluşturduğu bir kurul tarafından muayene edildikten sonra onların öldürülmesine veya yaşamasına karar verildiği bilinmektedir.

Örneğin Avusturya’daki bir kabiledede ikiz doğan çocukların normal görülmedikleri için öldürülüyordu. Yine İskoçya ve Hindistan’da ikiz doğumlar utanılacak bir talihsizlik olarak kabul edilirdi. İskoçya’da ikiz doğum yapan kadınlar iki ayrı erkekle ilişki kurdukları düşünülerek suçlanırdı. Celts’ler doğan bebeğin sağlıklı ve meşru olup olmadığını anlamak için bebeği soğuk nehre bırakırlardı. Özellikle Hindistan ve Çin’de kız çocuklar ekonomik nedenlerle satılmakta veya iş gücüne fazla katkıları olamayacağından öldürülmekteydiler. Eskimolar arasında eve gelen misafirlere kızlarını ikram etmede yaygın bir uygulamadır.

¹ Topçu,S.,Çocuk ve Gençlerin Cinsel İstismarı,Ankara,1997,s.21.

² http://www.sosyalsiyaset.com/documents/aile_ici_siddet.htm

17. ve 18 yy.da sık sık karşılaşılan bir başka öldürme yöntemi de özellikle İngiltere’de uygulama istenmeyen bebeklerin bizzat anneleri tarafından uyurlarken ezilerek öldürülmesiydi.

ABD’de bildirilen ilk çocuk istismarı olayı New York şehrinde olmuştur. Mary Ellen kendisini evlat edinen üvey anne babası tarafından ısırılan bir çocuktur. Bu çocuğa yapılanlar daha uygun bir yasal kuruluş olmadığı için “Hayvanlara İşkenceyi Önleme Derneği” ne bildirildi. Bu durum 1871’de Çocuklara İşkenceyi Önleme Derneği’nin kurulmasına neden olmuştur.

Şiddet, ihmal ve terk etme son iki yüzyıla kadar devam etmiştir. 1980 yılında ABD’ yapılan çalışmalarda kötü davranılan çocukların her gün arttığı bildirilmiştir. Özellikle son 10 yılda tüm dünyada olduğu gibi ABD’de toplumun ilgisini çeken konularda biri ve en önemlisi çocuğa kötü davranma konusudur. ABD’de yapılan araştırmalar çocuğa kötü davranmanın hayret edilecek kadar yaygın olduğunu göstermektedir. Aç bırakılan, dövülen cinsel amaçla kullanılan, sigara ve demirle yakılan ve karanlıkta elbise dolaplarına kilitlenen çocukların sayısı oldukça yüksek bulunmuştur.¹

1.3.2. Çocuğa Yönelik Şiddet ve Kötü Davranma

Çocuğa kötü davranma ülkemizde temel bir sorun olarak pek konuşulmamaktadır. Bu durum iki biçimde yorumlanabilir.

1. Türkiye’de bu konuda bir duyarlılık yoktur ve dolayısıyla sorunun varlığını veya yokluğunu gösterecek yeterli veri toplamış değildir.

2. Türkiye’de çocuğa (kötü davranma) olarak nitelenebilecek bir sorun yoktur. Ayrıca sorunun varlığı veya yokluğu varsa ne kadar yaygın olduğu bilinmemektedir.

Çocuk istismarı yalnızca fiziksel istismarla sınırlı değildir. Diğer istismar türlerine ışık tutmak ve sayısal veriler elde etmek amacıyla çocuğa kötü davranma ve ihmal türleri ile ilgili yapılan araştırmalarda 1985-86 yıllarına ait gazete haberleri taranmış, bu konuda 209 haber, istismar ve ihmal türleri, istismar-ihmal edilen ve edenlerin bazı özellikleri açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca aynı yıllarda İstanbul, Ankara, İzmir adliyelerindeki tüm ağır ceza ve asliye ceza mahkemelerinin kararları taranmış ve çocuk istismarına, ihmeline ilişkin olanlar incelenmiştir.

¹ Aktaş,A.M.,Aile İçi Şiddet,İstanbul,2007,s.102.

Yapılan bu araştırmalardan elde edilen veriler değerlendirildiğinde, en çok dikkati çeken sonuç cinsel istismarın gazetelerde % 42, adliyede % 65 oranla diğer istismar ve ihmal türlerinde daha yoğun olarak rastlanmasıdır.

Ancak Türkiye’de ocuk istismar ve ihmali konusunda ilerleme kaydedilmesi için bilimsel araştırmalara paralel olarak, konu ile ilgili yasalara işlerlik kazandırmak, sosyal sorunları iyileştirmek, kamuoyunu bilinçlendirmek ve disiplinler arası işbirliğini sağlamak gerekmektedir.

Ülkelerin en değerli varlıklar olan çocukların her yönden sağlıklı büyüme, gelişme ve yetişmeleri, ocuk istismarı ve ihmali konusunun gerek bireysel ve gerekse toplumsal boyutta ciddi bir biçimde ele alınması ile mümkün olacaktır. ¹

Çocuklara yönelik şiddet dünyadaki en yaygın ancak en az tanımlanmış insan hakları suistimalidir. Dünyada yılda milyonlarca ocuk şiddetten nasibini almaktadır. şiddet tarihsel süreç boyunca hemen hemen bütün toplumlarda görülmüştür.

Bir ocuğun güven duygusu birden bire korkuya dönüştüğünde bakışlarına yansıyan gölgeden başka neden bir erişkinin anlaşılmaz cinsel davranışlarıyla karşılaştığı zaman henüz gelişmemiş bir bedenın söz yetimine uğramasından başka ne olabilir. Hepimizin içindeki çocuğun öldürmeden bu karanlık ortadan kaldırılabılır mi?

Çocuklara yönelik şiddet; fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar verebilecek acı çekmelerine neden olabilecek davranışlar bu davranışlara ilişkin tehditler ve onların özgürlüğünün zorla kısıtlanmasıdır. Çocuğa yönelik şiddet tanımı daha çok fiziksel saldırıları içermektedir. Çocuğa yönelik şiddet ile ilgili literatüre bakıldığında, fiziksel saldırılan kapsayan şiddetin yanında başka değişik terimlerin de kullanıldığı göze çarpmaktadır.

Ülkemizde Başbakanlık Aile Araştırma kurumunun 1994 yılında yaptığı araştırmada, aile içinde kadınların % 34 fiziksel, % 53’  sözel şiddete uğramaktadırlar, çocukların % 46’sının fiziksel maruz kaldığı saptanmıştır. şiddet uygulanan yer “ev” dir, yani şiddetin mekânı evdir. Saldırgan koca veya duygusal ilişkide bulunan erkektir. Erkek kadına dayak atma hakkını kendide bulmaktadır

Bu terimlerden biri olan çocuğa yönelik kötü davranış (child abuse), çocuğun ebeveynleri veya ondan sorumlu olan diğer kişiler tarafından fiziksel veya psikolojik nitelikli kötü davranışların tümünü kapsamaktadır.

¹ Taşocak, G.,“İstanbul niversitelerindeki ğretim yelerinin Hemşireliğe İlişkin İmgeleri”,Uluslararası Katılımlı III. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Bildiri, İstanbul, 8-10 Eylül 1993. s.33.

Çocuğu aç bırakma, tavan arasına veya tuvalete kilitleme, yakıcı nesnelere dağlama, cinsel saldırı, duygusal veya psikolojik olarak aşağılama "child abuse" kapsamına girmektedir.¹ Çocuk ihmali (child neglect) çocuğa yönelik şiddet literatüründe kullanılan bir diğer terimdir. Çocuk ihmali; daha gizli olan, çocuğun sağlığına, beslenmesine, giyimine, eğitimine ve sosyalizasyonuna gereken dikkat ve özenin gösterilmediği ebeveyn davranışlarının tümüdür.

Son zamanlarda, çocukların cinsel olarak diğer çocukları istismar edebildikleri kimi yazarlar tarafından ortaya konmuştur. Gençlerde Cinsel İstismarı Önlemede Milli Görev Takımı (1993) cinsel istismar (sexual abuse) davranışını taraflar arasında rıza gösterilmeksizin gerçekleşme, güç eşitsizliği ya da zorlama sonucu devam ettirilen cinsel hareketler olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda rıza göstermek şu şekilde tanımlanmıştır:

- 1- Önerilenin ne olduğunu anlamış olmak;
- 2- Önerilen şeyin toplumdaki ölçütlerine ilişkin bilgi sahibi olmak,
- 3- Olası sonuçlar ve seçenekler konusunda bilinçli olmak;
- 4-Kabul veya reddetmenin karşılıklı olarak saygı göreceği konusunda hemfikir olmak;
- 5-Gönüllü karar vermek,
- 6- Zihinsel olarak yeterli olmak.

Eşitlik iki katılımcıların bir ilişkide aynı güç düzeyine sahip olarak, birinin diğeri tarafından idare edilmediği ve zorlanmadığı durum bağlamında tanımlanır. Zorlama ise yetkinin kötüye kullanılması, rüşvetle kandırma, şiddet kullanarak tehdit etme, gözdağı vererek işbirliği etmeye veya boyun eğmeğe zorlama olarak tanımlanmıştır.²

Cinsel olarak istismar (sexually abuse) edilmiş çocuklar klinik olarak belirgin duygusal, bilişsel, fiziksel ve davranışsal belirtiler yaşarlar. Gençler arasında tecavüz sebepli tutuklamalar 1983-1992 arası % 20 artış gösterdi. Lise öğrencileri arasında gerçekleştirilen bir araştırma her beş öğrenciden birinin, bir diğerini cinsel ilişkiye zorladđını ve oğlanların % 60'ının bir erkeğin bir kızı cinsel ilişkiye zorlamasının kabul edilebilir bir durum olarak gördüklerini açığa çıkarmıştır.

¹ Yıldırım, A., Sıradan şiddet, İstanbul,1998,s.26.

² Shaw,J.A.,John,L.,“Child On Child Sexual Abuse:Psychological Perspectives”,Child Abuse &Neglect, 2000,Cilt.24, Sayı.12, s. 1592.

Cinsel istismarın en şiddetli psikolojik tepkileri, endişe, korku, gerileyici davranışlar, kâbuslar, içe kapanık davranışlar, duyguların içselleştirilmesi veya dışa vurma sorunları, suç işleme, zalimlik, kendini yaralama, genel davranış bozuklukları, sarsıntı-sonrası gerginlik sorunu, kendini küçük görme ve davranışların cinselleşmesi. Gençlerde cinsel tacizde, müteceviz çoğunlukla ergenlerdir ancak, ergenlik öncesi dönemde ortaya çıkan cinsel saldırı ve istismar davranışlar da artış göstermektedir.

Ciddi şiddet davranışlarının başlamasında en riskli dönem 15-16 yaşlardır. Ne var ki, ergenlerde taciz üzerine yapılan araştırmalar ilk cinsel tacizin 15 yaşından ve hiç de azımsanmayacak bir kısmının da 12 yaşından önce başladığını göstermiştir. Buna ilaveten, 12 yaşın altındaki çocuklar diğer çocukları istismar edebilirler. Bu gibi durumlarda yaşa uygun cinsel davranışla cinsel istismar davranışlarını ayırt edebilmek önemlidir.¹

1.4. Şiddeti Tetikleyen Faktörler

- Toplantılar sonucunda ortaya çıkan ve tespiti yapılan şiddetin nedenleri ve şiddeti tetikleyen faktörleri sıralarsak;
- Sosyal- kültürel ve sportif çalışmaların yetersizliği, ²
- Anne - baba destek eğitimlerinin yetersiz olması,
- İlk ve orta öğretim programı uygulayan okullarda yöneltme hizmetlerinin sağlıklı yapılamaması (okul-alan seçiminden kaynaklanan sorunlar),
- Sportif çalışmalarda fiziki" alanların yetersizliği,
- Okul - aile iş birliğinin sağlanamaması,
- Okullardaki güvenlik önlemlerinin yetersiz olması,
- Öğrencilere güvenilmemesi,
- İlçeler arası (sosyal- kültürel-sportif) faaliyetlerin yetersiz olması,
- Öğrencinin işlediği en basit suçlarda bile, az da olsa velisine baskı yapılarak okuldan uzaklaştırılmaya çalışılması,
- Okul önlerindeki satıcıların engellenmemesi,
- Okul kütüphanelerinin hafta içi ders saatlerinden sonra ve hafta sonlarında açık tutulmaması,
- Okullarda kitap okuma ortamlarının yetersizliği ve kitap okumanın teşvik edilmemesi,
- Sanatsal etkinliklerin yetersizliği,

¹ Shaw,J.A., John,L., "Child On Child Sexual Abuse:Psychological Perspectives", Child Abuse & Neglect, 2000,Cilt.24, Sayı.12,s. 1593.

² Balcıoğlu İ., Şiddet ve Toplum, İstanbul, 2001, s.49.

- Meslek liselerinin ikinci sınıf okul konumuna düşürülmesi ve öğrencilerin gelecekle ilgili umutlarının yitirilmesi neden olunması,
- Öğrencilerin teknoloji meraklarını sağlıklı ortamlarda giderememesi,
- Okul çevrelerinin sivil polislerce kontrol edilmemesi,
- Diğer kurumlara ait spor alanlarının öğrenciler tarafından kullanılmayışı,
- Sosyo-kültürel uyum problemi yaşayan ailelere yönelik eğitim programlarının yetersiz olması,
- Okul kulüplerinin işlevsel hale getirilememesi,
- Şiddetin yaşandığı okullarda, okul aile birliğinin ve öğrencilerin görüşlerine gereken önemin verilmemesi,
- Çocuğun aile içi şiddetin etkisiyle zararlı alışkanlıklara yönelmesi,
- Okullar arası yarışmaların rekabet havasından çıkarılmayıp dostluk havasına dönüştürülememesi,
- Bazı öğretmenlerin nöbet görevindeki eksikliği,
- Meslek gruplarının yeterince tanıtılmayışından dolayı öğrencilerin hedef belirleyememesi,
- Zararlı alışkanlıklarla mücadele çalışmalarının (öğrenci ve veliye yönelik) yetersiz oluşu,
- Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini keşfedici etkinliklerinin düzenlenmemesi,
- Bağımlılık yaratan maddelere yönelik eğitim çalışmalarının yeterince yapılmaması,¹
- Parçalanmış ailelerin çocuklarına ve ailelerine yönelik eğitim çalışmalarının yetersiz olması,
- Çok az sayıda da olsa bazı öğrencilerin madde ve alkol kullanmaları,
- Öğretmenlerin, öğrencilerin sorunlarına, yeterli düzeyde önem vermemesi,
- Boş zamanların iyi değerlendirilememesi,
- Okullarda rehberlik faaliyetlerine gereken önemin verilmemesi,
- Öfke kontrolünü öğrencilere öğretilmemesi,
- Ailenin, ekonomik sorunları nedeniyle çocuğuna gerekli sevgiyi gösterememesi,
- Ailede şiddetin özendirilmesi,
- Aile içinde ağır ceza yöntemlerinin kullanılması,
- Ailelerin çocukların internet kullanımı ve seyredeceği TV programları konusunda gereken önemi göstermemesi,²

¹ www.erkanavcilisesi.com/rehberlik/siddet.htm (22.04.2007)

² www.bianet.org/2006/02/15/74705.htm (22.04.2007)

- Teknoloji hizmeti veren özel sektör kurumlarındaki olumsuz koşullar,
- Okul çevrelerinde güvenliğin sağlanamaması,
- Bazı öğretmenlerin öğrenciye sevgiyle yaklaşmaması,
- Okulun ve ailenin, eğitim çalışmalarını göz ardı ederek öğretime aşırı önem vermesi,
- Öğrencilerin ergenlik sorunları,
- Okul öncesi eğitiminin yetersizliği,
- Şiddete yönelik çalışmalarda çevre desteğinin sağlanmaması,
- Sosyal, kültürel ve sportif amaçlı derslerin zorunlu hale getirilmesi,
- Öğrencilerin kişilik gelişimlerinin yetersiz oluşu,
- Bazı öğretmenlerin öğrenciye söz hakkı vermemesi,
- Disiplin işlemlerinde ödülün dikkate alınmaması,
- Okul dışından okula gelen ziyaretçilerin denetlenmemesi,
- Rehberlik etkinliklerinin her sınıfta uygulanmaması ve okullar arası münazaraların yapılmaması.
- Sürekli devamsız olan öğrencilerin ailelerine yönelik çalışmaların yetersiz olması,
- Müzik çalışmalarının yetersizliği. ¹

1.4.1. Ahlâk ve Şiddet

Varlığımızın eksikliğini ve mutluluğumuzun önündeki engelleri kendiliğinden önümüze çıkan iki olgu aracılığıyla fark ederiz. Şiddet kangren olmaya yüz tutan bir yara olmadan harekete geçmek gerekmektedir.

Ahlâk kuralları herkes tarafından karşı çıkılmasına rağmen varlıklarını sürdürürler. İki veya daha fazla kişinin bulunduğu her yerde bu kurallar varlıklarını kabul ettirir. Sosyoloji, psikoloji, psikanaliz, etnoloji ve felsefe kendi alanlarındaki araştırmalar içinde birden kategorik bir biçimde ortaya çıkan ahlâk olgusu ile karşı karşıya kalırlar. Herkes en azından görünürde bu kurallara uyar. Büyük bir ahlâksızlık çeşitti dil oyunları ile ahlâksal bir giysiye bürünebilir. Ahlâk kuralları özgürlüğü sorunsallaştırmaktadır. Varoluş bir özgürlük devinimidir. Özgürlük boşluk içinde başlangıçsızdır. Özgürlük varoluşun gerçekleşme biçimi olarak boşluğa açılır ve ahlâksal kurallarla kendini imha ederek bireyselleşir. Felsefi özgürlük ile sosyo-politik özgürlük arasındaki geçiş alanı özgürlüğün ahlâksallaşması süreciyle somutlaşır. Özgürlük ahlâksallaşma sürecine giremediğinde şiddet haline dönüşerek varoluşa yabancılaşır.

¹ www.bianet.org/2006/02/15/74705.htm (22.04.2007)

Dışarıdan ve içeriden gelen bu kuralları birbirinden ayırt etmek kolaydır. Toplumsal çevre değiştiğinde değişen kurallar toplumsal, değişmeyen kurallar ise bireysel (ahlâksal) kurallardır.

Ahlâksal kuralların yaşamı düzenleme yetersizlikleri her zaman şiddet oluşumuna yol açar. Toplumsal ahlâki kurallar yetersiz kaldığında yaşamı düzen altına almak için devletin hukuksal veya hukuk-dışı (diktatörlük, krallık, vs.) şiddeti devreye girer. Bireysel ahlâk kuralları yetersiz kaldığında bireyin toplumla ilişkileri hep şiddet ilişkileri olarak gerçekleşir.

Ahlâk kuralları “bireyleşme” süreci içinde dinamik bir yapı kazanır. Birey kendini içinde yaşadığı toplumun kuralları ile çepçevre kuşatılmış bulur. Bu kurallara karşı özgürlük bir fikir, bir ideal biçiminde bireyin bilincine egemen olur. Toplumsal ahlâk kurallarından kurtuluş çabasına öncülük eden özgürlük fikri, bu çabaların yoğunlaştığı noktalarda yok olmaya ve yerini bireyin kendi varoluşunun amacı olarak gördüğü bireysel ahlâk kurallarına bırakır. Özgürlük devinimi toplumsaldan bireysele dönüşen ahlâk kın itici gücüdür. . Özgürlük her zaman bir ahlâk kuralı tarafından kuşatılır ve kendini özgürlük-dışı bir olgunun karşıtı, potansiyel bir güç olarak ifade etmek zorunda kalır. Özgürlük hiçbir zaman somutlaşmadığı için onu betimlemek veya tanımlamak olanaksızdır.

Sartre “özgür olmaya mahkûmuz” derken insanın her durumda çeşitli olabilişlikler arasında seçim yapma zorunluluğunda olduğunu vurgulamıştır. Sartre’da özgürlük bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Kişinin bu seçimi ahlâksal bir seçimdir çünkü bu seçim aslında kişinin belirlediği bir kurala göre yapılmaktadır. Özgürlük devinimi bireysel bir devinim olmayıp. Bireye ahlâki dayatı bir devinim olmaktadır. Özgürlük, bireyin varoluşunun dayattığı dünyaya açılış deviniminin başlangıcı olmakta ve yaşamsal süreçte ahlâksal kuralları oluşturan bir tür geriye çekilişi zorunlu kılmaktadır. Özgürlüğe mahkûm olduğumuz için ahlâk bir zorunluluktur.

Ahlâk kurallarının incelenmesi iyilik-kötülük eksenine oturtulursa verimli olmayacaktır. Çünkü bu kavramların birbirinin içine girme kolaylığı ve olayların çoğunluğun-da, birbirinden ayırt edilme zorluğu sonu gelmez tartışmalara neden olmaktadır. Platon’dan gelen felsefi geleneğin de ideal iyilik ve kötülük fikirlerini veri olarak alması ve eylemlerin bu ideallere göre değerlendirmeye tabii tutulması, kavramların içeriğinin belirsizliği nedeniyle duygusal tepkilere bağımlı ahlâksal değerlendirmelere neden olmaktadır. Platon’un duygusal tepki dışında iyilik ve kötülük ide ası olduğunu ileri sürmesine rağmen bu kavramların yine de duygusal tepkiye göre belirlendiği ortadadır.

Ahlâk kuralları Kant tarafından geleneksel, Max Scheler tarafından ise duygusal tepkilere dayandırılmakta, bir taraftan soğuk, yansız akılcı bir biçim alırken, diğer taraftan ateşli, tutkulu bir devinim kazanmaktadır. Burada garip bir çelişki vardır. Can sıkıcı kurallar birdenbire yaşamsal coşkuya neden olmaktadır. Bu coşku şiddetle karşılaştığında şiddete kolaylıkla dönüşmektedir. İyi ile kötünün savaşımının kaynağı buradadır.

Şiddetin ahlâki yoktur. Şiddet sadece bir tekniktir. Ahlâkın başladığı yerde şiddet geri çekilir veya yok olur. Ahlâkın şiddete tamamen egemen olduğu durumlar yalnızlık, depresyon durumlarıdır.

Birey toplum içine girişi ile birlikte şiddet olgusuyla karşı karşıya gelir. Bu şiddet bireyin özgürlüğünün kabul edilmeyişi biçiminde gerçekleşir. Birey şaşkındır, çaresizdir. Depresyon ve yalnızlık içindeki birey her şeyle birdenbire karşı karşıya gelmiştir. Özgürlüğünün onu yok etmeye yöneldiğini görür intihar eşiğindedir artık. Ahlâk bir yaşama olanağı olarak intiharın karşısında durur.

İnsanın toplumuyla ilişkilerinde her zaman ahlâk vardır. Özgürlük çılgınlıktır, ölümdür. Şiddet özgürlüğü yok eden bir özgürlük eylemidir. Ahlâk özgürlüğü yok eden bir düzenleyicidir.

Ahlâk bir yaşama bilgisidir ve onsuz yaşam olanaksızdır. Devlet ahlâkın yaşamı düzenlemekte güçsüz kaldığı yerde ortaya çıkar. Bu sebepten ahlâk ve hukuk birbirinden farklı hale gelir. Hukuka başvurulduğu andan itibaren devletin şiddet mekanizması devreye girer. Hukuk soyuttur, yaşamın dinamizminin dışındadır, yasalardaki sözcüklerin hepsi birer şiddet aletidirler. Hukukun şiddeti ahlâksız şiddeti alt etmeye çalışır. Hukuk ne ahlâklıdır, ne de ahlâksızdır. Hukuk ne pahasına olursa olsun hâlihazır düzeni sürdürmeyi hedefler.

Yaşama alanını üçe ayırmak mümkündür: Ahlâk alanı + Hukuk alanı + Şiddet alanı.

Modern toplumlarda ahlâk alanı azalmakta, hukuk alanı genişlemektedir ve herkes her zaman haksızlığa uğradığı duygusu ile yaşamaktadır. Bu da modern toplumları potansiyel bir şiddet ortamı içine sürüklemektedir. Hukuk soyut ve anlaşılması biçimiyle insanların şiddete eğilimini arttırmaktadır.

Hemen ahlâk için hayati bir ayırımı ortaya koymam gerekiyor. Birincisi geleneklere dayanan, kökenin şiddeti ve ölümü önlemeye dayanan toplumun üyelerini sahte ve ikiyüzlü kurallarla bir arada tutan toplumsal ahlâk. Daha doğrusu radikal bir ifadeyle “yalancı” ahlâk. İkincisi içimizde sürekli büyüyen bir ses olan, kendimizi aşmamızı sağlayan ve bizi sıradan, günlük çıkar hesaplarının üstüne çıkaran, şiddetle uzaktan yakın-dar bir ilişkisi olmayan bireysel ahlâk, daha doğrusu “gerçek” ahlâk.

Bu iki ahlâk bazen bilinçli, bazen bilinçsiz olarak birbirine karıştırılmakta, yalancı ahlâkın ahlâksızlıkları gerçek ahlâka mal edilmektedir. Gerçek bireysel ahlâk, geleneksel ahlâkın pençelerine yakalanmış kişilerce bencillik olarak görülür ve ahlâksızlık damgası yer. Bazı bencil kişilerin de bireysel ahlâkın içine gizlenmeye çalıştıkları görülmektedir. Ama bu, dikkatli gözlemlerden ve kalbinin sesini dinleyenlerden kaçmayan bir olgudur. Gerçek ahlâk bireyi ince bir noktaya tırmandıran bir ahlâk olarak, öncelikle verici bir ahlâktır. Ama bu vericilik zorunlulukla değil sevgiyle oluşmaktadır.¹

1.4.2. Sosyal Değerler

Değer, ahlâk bir ölçüsüdür ve varlığını toplumun özgün kaynaklarından alır.² Ahlâk ise, iki anlama sahip bir kavramdır. Birincisi insanların toplum içerisinde uyması gereken kural ve ilkeleri belirtirken, ikincisi felsefi bir anlama sahiptir.

Felsefi anlamda ahlâk, insanın yapıp etmelerini özel bir problem alanı olarak ele alan ve bu alanın varlık-nitelikleri ile bu alanı yöneten değerlerin varlık niteliklerini araştıran disipline verilen addır.

Diğer bir ifadeyle ahlâk, insana ilişkin ahlâki sorunlarda doğrulanabilir, yanlışlanabilir bilgiler ortaya koyan ya da en azından koyması beklenen bir disiplindir. Dolayısıyla ahlâk, nasıl yaşamamız gerekir sorusuna ilişkin cevapları araştıran felsefi bir disiplindir.³

Kişiler gibi aileler, kurumlar, uluslar da değerler sistemi içerisinde bütünselliklerini sağlarlar ve zamanlarını bu değerler doğrultusundaki önceliklere göre değerlendirirler. Örneğin, bir toplumda tanıdık olma, bildik olma bir değer ise, o toplumda tanıdık ve bildik olan sıra gözetmeksizin öne alınır. Bu nedenle her toplumun, her ulusun değerleri evrensel doğrular değildir.⁴ Değerlerini evrensel değerlerle harmanlayabilen toplumlar insani yönü ön plana alabilen toplumlardır. Ancak buradan, toplumların her koşulda evrensel değerleri başat değerler olarak alması zorunluluğu anlaşılmalıdır. Böyle bir zorunluluk olmamakla birlikte, kişi, kurum ya da ulusun doğruları evrensel doğrular üzerine kurulmuşsa, toplumsal yaşamda denge ve bütünlük sağlamak görece daha kolay olacaktır.

Diğer taraftan, sosyal değerlerin oluşumu için toplumsallaşmanın temelini değerlere bağlı ilkeler tarafından oluşturulması gerekir. Örneğin demokratik yönetimde ilkelere bağlılık ön koşuldur. Demokratik uygulamalarda bocalayan toplumlarda korku kültürünün egemen olduğu söylenebilir.

¹ Yakupoğlu, M.M., “Erotizmde Şiddet ve Ahlak İlişkisi”, Kış Bahar Dergisi,1996,s.313-315.

² www.sabem.saglik.gov.tr/kaynaklar/3609.pdf (15.04.2007)

³ Arslan, M., İş ve Meslek Ahlâkı , Ankara,2001,s.2.

⁴ Cüceloğlu Doğan, Yeniden İnsan İnsana, İstanbul,2000, s.72.

- Çağdaş sanayi yaşantısının koşulları, insanı ancak belirli konuda çalışma ve uzmanlaşmaya zorladığından, yetenek ve becerilerinin sadece bir kısmından yararlanabilmeyi sağlamaktadır.

Böylece, genel anlamda sosyal değerlerin dayandığı ilkelerin, sevgi, birliktelik, dirlik ve hoşgörü iklimini oluşturarak, empatik bir toplumun yapısının belirginleşmesinde önemli bir rol oynadıkları söylenebilir. Bu iklimin en belirgin özelliği ise, toplumda şiddet olgusunun oluşumuna imkân verecek bir takım unsurları ortadan kaldırması ve yerlerine ifade özgürlüğüyle kimlik kazanan bir uzlaşma zemini koyabilmesidir.

1.4.3. Medya ve Şiddet

Saldırgan davranışların ortaya çıkmasında en önemli etkenlerden biri öğrenmedir. T.V.nin çocuklar üzerindeki etkileriyle ilgili araştırmaların büyük çoğunluğu "gözleme dayalı öğrenme" adı verilen geniş bir konu alanında yoğunlaşmaktadır. Bu yaklaşıma göre bir çocuk başkalarını gözleyerek yalnızca yeni davranışlar öğrenmekle kalmaz, saldırgan davranışlara başvurmanın ya da böyle davranışlardan kaçınmanın uygun olduğu zaman ve ortamları da öğrenir. Berkowitz'e göre, "TV'de saldırganlığı gözleme, izleyicilerde saldırganlıkla ilgili düşüncelerin uyarılmasına yol açar"¹

Bu düşüncelerdeki etki duygulara ve davranışsal eğilimlere yayılır, gözleyenleri saldırgan eyleme daha bir hazır hale getirir. TV'deki saldırgan görüntülerin, şiddet içerikli filmlerin ve eylemlerin, pornografik öğelerin yer alması çocukları ve gençleri olumsuz yönde etkilemektedir. Uzun süre TV izleyenlerin izlemeyenlere oranla daha güvensiz, kuşkulu, kızgın ve öfkeli oldukları görülmüştür. İnsanlar gerek TV de gerek yazılı basında şiddeti sürekli görür, tedirgin edilir, diken üstünde tutulursa, o insanların dünyaya olumlu bakmaları, kendilerini olumlu algılamaları beklenemez. Amerika'da ayrıca RTÜK yönetmeliğinin 7.maddesinde "Yayınlarda insanların ıstırapları, acılar, yaşadıkları felaketler, ölüm anları ve benzeri durumlar duygu sömürsüne yol açacak, korku yaratacak veya izleyicileri dehşete düşürecek biçimde verilemeyeceği hükmü yer alır. Ancak "sıcağı sıcağına programlarda canlandırma adı altında özendirerek insanların nasıl kesildiklerini, nasıl tecavüze uğradıklarını tarif eden, gösteren yapımcılara "yayınlarda, suç ve toplumsal kurallara aykırı davranışlar, insanları bu tür fiil ve davranışlara özendirici, suç tekniklerini öğretici biçimde verilemez." hükmünü taşıyan 14.madde ile çelişir.²

¹ www.psikoloji.gen.tr/modules.php?name=News&file=print&sid=337 (23.04.2007)

² Karaca, F., "Radyo ve Televizyon Yayıncılığında İlkeler ve Sorumluluk", Yeni Türkiye, Eylül-Ekim 1996, Yıl 2, Sayı. 11, s.372.

TV'deki şiddet içerikli programların çocuklar üzerindeki etkileri 1961'de A.Bandura ve arkadaşları tarafından yapılan deneyde ortaya konmuştur. ¹ Bu deneyde çocuklar bir yetişkini, basit oyuncaklar ve şişirme bir bebekle oynarken seyrettiler. Deneysel koşullardan birinde, yetişkin yaklaşık bir dakika için basit oyuncakları toplamakla işe başladı. Sonra dikkatini şişirme bebeğe çevirdi. Bebeğe yaklaştı, onu yumrukladı, ağaç bir çekiçle ona vurdu, havaya fırlattı ve odanın içinde orayı burayı tekmeledi. Bütün bunları yaparken de "kır burnunu, vur başına, al sana" diyerek bağırdı.

Çocukların gözleri önünde bu davranışları yaklaşık 9 dakika sürdürdü. Diğer bir durumda yetişkin sessizce diğer oyuncaklar üzerinde çalıştı, şişirme bebekle ilgilenmedi. Bir süre sonra her çocuk şişirme plastik bebeği de içeren bir dizi oyuncakla 20 dakika yalnız bırakıldı. Yetişkin saldırgan davranışlarda bulunurken seyreden çocukların onu diğer oyuncaklar üzerinde sessizce çalışırken seyreden gruptaki çocuklardan çok daha saldırgan davrandıkları görüldü. İlk grup bebeği yumrukladı, tekmeledi, hırpaladı ve saldırgan yetişkinin söylediklerine benzer saldırgan yorumlarda bulundu. Bu çocukların saldırmaya deney öncesinden daha eğilimli oldukları açıkça ortaya çıktı. Taklit süreci içerisinde daha fazla saldırgan davranış gösteriyorlardı.

Şiddet ve cinsel içerikli filmler çocukları olumsuz etkileyebilir. Ergenlik çağına gelmiş çocuk bu tür filmleri kontrolsüz bir ortamda izledikten sonra daha saldırgan olabilirler. Şiddet ve cinsellik içeren filmler çocuklarda korku oluşturur, akılları karışabilir.

T.V. ve radyolardaki olumsuz programların çocuklar üzerinde oluşturduğu etkiler sonucu ortaya çıkan davranış değişikliklerinin neler olduğunu şöyle sıralayabiliriz;

- Çocuklar TV' de izledikleri dizi kahramanlarını kendilerine model seçiyorlar, günlük yaşamlarına ve oyunlarına yansıtıyorlar. Bu dizilerdeki kahramanların davranışları çocuklardaki saldırganlık dürtülerini harekete geçiriyor.
- Şiddet, saldırganlık, cinsellik içeren programlar, onları izleyen çocukları psikolojik sorunlara itiyor, içine kapanık, kavgacı, istismar ve şiddet eylemlerine yatkın duruma getiriyor.
- Öğrencilerin şiddet içeren filmlerde gördüklerini okuldaki arkadaşları üzerinde uyguladığına tanık oluyoruz. Hemen-hemen bütün sorunlarını şiddet uygulayarak çözmeye çalıştıkları gözlenmiştir.

¹ www.okulpdr.net/saldirganlik.htm(05.05.2007)

- Çocuklar çeşitli yaş gruplarına göre değişik filmlerden hoşlanmaktadır. Küçük çocuklar çizgi filmlerden, küçük kahramanlı dizilerden, büyüdükçe kovboy filmleri, dedektiflik, filmlerinden hoşlanmakta, bu filmlerin kahramanlarının hareketlerini ve konuşmalarını günlük yaşamlarına yansıtmaktadırlar.

Türk Eğitim-Sen'in bu konuda ciddi bir araştırması olmuştur. Buna göre; ankete katılan öğrencilerin yüzde 50,3'ünü kız, yüzde 49,7'sini erkekler oluşturmaktadır. Öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim durumlarına bakıldığında; her iki kategoride de en yüksek oranı ilkokul mezunlarının oluşturduğu görülmektedir. Bu oranları sırasıyla lise mezunu, ortaokul mezunu, yüksekokul/üniversite mezunları izlemektedir.

Anketten öğrencilerin ağırlıklı olarak mafya dizileri seyrettiği sonucu ortaya çıkmıştır. Atari salonu ya da internet kafelere giden öğrenciler arasında ise; en çok oynanan oyun türü yüzde 66,5 ile savaş ve dövüş oyunları olarak gözlenirken; futbol oyunu yüzde 12,1, araba ve motor yarış oyunları yüzde 9,9 oranına sahiptir. Bunun yanında öğrencilerin yüzde 7,1'i sanal sohbet (Chat), bilgi alma ve araştırma yapmak amacıyla internet kafelere gittiklerini belirtmişlerdir. Ankete katılan öğrencilerin yüzde 53,4'ü, okulda arkadaşlarıyla oyun oynarken ya da teneffüslerde "istemediğiniz halde" size yapıldığını ve "ayıp" olduğunu düşündüğünüz davranışlarda bulunan çocuklar var mı? Sorusuna evet cevabını vermişlerdir. Tacize yönelik davranış türlerinin daha çok hangi cinsiyete mensup öğrenciler tarafından gerçekleştirildiğini gösteren dağılıma bakıldığında; öğrencilerin yüzde 67,2'si erkeklerin, yüzde 29'u kızların, yüzde 3,8'i de hem erkeklerin, hem de kızların ayıplanacak davranışları daha çok yaptıklarını düşündüklerini belirtmişlerdir. Ayıp davranışları daha çok erkeklerin yaptığını söyleyen öğrencilerin yüzde 61,9'u kız, yüzde 38,1'i erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Ayıp davranışları kızların daha çok yaptığını belirten öğrencilerin ise; yüzde 23,1'i kız, yüzde 76,9'u da erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Görsel medyadaki şiddet araştırıldı. Araştırmada, rastgele seçilen 44 ergenden 30 dakika boyunca şiddet içeren veya içermeyen video oyunu oynamaları istendi ve beyinleri MRI cihazıyla incelendi. Ölçümler sonucunda, şiddet içeren video oyunu oynayanların Amigdala bölgesindeki faaliyetin, oynamayan çocuklara oranla daha yüksek olduğu görüldü.

Araştırmayı yöneten Indiana Üniversitesi Tıp Okulu'ndan Dr. Vincent Mathews, "Şiddet içeren video oyunlarının beynin fizyolojisini ve beynin çalışma biçimini etkilediği ilk kez gözlemlenerek oyunu izledikten sonra çocuklarda, beynin duygusal yükselişle ilgili amigdala bölgesinin aktivitesinin arttığını saptadıklarını belirtmiştir."²

¹ www.turkegitimsen.org.tr/1yayinlarpdf/okuldasiddetanket.pdf (12.03.2007)

² <http://www.ntvmsnbc.com/news/392476.asp> (21.06.2007)

Meclis Çocuk ve Gençlerdeki Şiddeti Araştırma Komisyonu tarafından hazırlanan raporda, öğrencilerin yüzde 32,9'u ruh sağlığı durumunu 'çok iyi', yüzde 40,2'si 'iyi', yüzde 17,4'ü 'orta', yüzde 6,2'si 'kötü', yüzde 3,2'si 'çok kötü' olarak tanımlaması bir hayli dikkat çekicidir. Türkiye'de 2006-2007 öğretim yılı ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin şiddetle karşılaşma durumu incelendiğinde, öğrencilerin son üç ay içerisinde

—yüzde 22'sinin fiziksel şiddet,

— yüzde 53'ünün sözel şiddet,

—yüzde 36,3'ünün duygusal şiddet,

— yüzde 15,8'inin cinsel şiddet ile karşılaştığı saptanmıştır.¹

Komisyonun ortaöğretim kurumlarında yaptığı araştırma, kız ve erkek çocukların fiziksel, sözel, duygusal ve cinsel şiddete maruz kaldıkları ortamlar konusunda da tespitlerde bulunuyor. Kız ve erkek çocukların şiddete maruz kalma oranlarının birbirinden farklı olmadığına dikkat çekilen raporda, "Erkek ve kızlar arasında bulunan önemli bir fark, erkeklerin okulda ve sokakta, kız çocuklarının ise ev ortamında şiddete maruz kalmalarıdır." denildi.

Şiddetin önlenmesi demokratik yurttaşlık, hoşgörü, cinsiyet eşitliği ve insan hakları eğitiminin ana boyutlarından. Engelleyici çalışma ve ilgili tüm tarafların bilgilendirilmesi yoluyla şiddeti daha olmadan önce engelleyecek mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir. Böyle bir olgunun meydana geldiği durumlarda hızlı ve dengeli müdahale yapabilmeyi sağlayacak mekanizmalar oluşturulmalıdır. Bu konferans Avrupa Konseyinin "Demokratik Bir Toplumda Gündelik Yaşamda Şiddete Tepkiler" konulu Entegre Projesi çerçevesinde düzenlenmiştir.² Tartışmalara yerel ve ülkesel düzeyde Eğitim ve Gençlik Bakanlıkları, yerel otoriteler, gençlik hareketleri, sivil toplum örgütleri ile diğer ulusal Bakanlıklarından (İçişleri, Adalet vb.) yaklaşık 150 kişi katılmıştır. Tartışmalar bir dizi genel gözlem, farklı Avrupa ülke ve bölgelerinin durumuna ilişkin bir analiz ve yaklaşık 30 olay incelemesi etrafında yapılmıştır. Tüm okul personeli, medya, resmi ve sivil örgütlerin katılımı gerekliliği belirtilmiştir. Girişimleri başlatmada özellikle bir şiddet olayı olmadan önce- rollerini tam anlamıyla yerine getirmeleri, okullardaki aktörlerin görev ve sorumluluklarının birbirinden ayılmasını sağlayarak okullarda uygun bir atmosferin oluşturulması için gerekli önlemleri almaları, okulları içinde buldukları topluma açmaları, öğrencilerin ve ailelerinin yerini doğru tanımlayarak okulların demokratik fonksiyonlarını sağlamaları hakkında öneride bulunulmuştur.

¹ www.haber10.com/haber/78625/+%C5%9Fiddet&hl=tr&ct=clnk&cd=248(18.06.2007)

² digm.meb.gov.tr/belge/AK_OkulSiddetOnleme.htm (02.12.2006)

1.5. Şiddet ve Çocuk Hakları

Şiddet; kişinin kendisine ya da başka birisine, bir gruba ya da topluma karşı fiziksel gücünü istemli olarak kullanması ya da tehdit etmesi ve bunun sonucunda yaralanma, ölüm, psikolojik zarar görme, gelişiminin olumsuz etkilenmesi ya da tükenme durumunun ortaya çıkmasıdır.

Ülkemizde ve yaşadığımız kentte şiddet içerikli olayların artışı nedeniyle çok ciddi çalışmalar yapmamız zorunlu hale gelmiştir. Daha güçlü, daha başarılı ve daha mutlu bir gelecek için öğrencilerimizin eğitimlerinin yanı sıra bedensel ve ruhsal gelişimleri oldukça önemlidir. Okul ortamı, birbirinden farklı aile kültürü, yaşam biçimi ve farklı değerlere sahip öğrencilerin bir araya geldiği en önemli toplumsal kurumdur. Okullarımızın eğitim ve öğretimin amaçlarına ulaşabilmesi için öncelikle suç ve şiddetten olabildiğince arındırmamız gerekmektedir. Sözel ve psikolojik tacizi de içeren fiziksel şiddetin yanı sıra kabadayılık, bedenini kullanarak birine bilerek rahatsızlık veya fiziksel zarar vermek de bu kavram içinde yer almaktadır. Son bir yıl içerisinde fiziksel bir kavga içinde yer alma; yaşamı boyunca bir kez dahi olsa silah taşıma veya ateşli silah dışındaki çakı, bıçak, jilet gibi kesici aletler taşımak da şiddet davranışı kapsamında değerlendirilmelidir.¹

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı'nın yaptığı bir çalışmaya göre ülkemizde ailelerin 1/3 de fiziksel şiddet vardır. Şiddet uygulanan evlerin 3/4 de çocukların şiddete tanık oldukları saptanmıştır. Bu çocukların şiddet sonrası korku, anne babayı sevmeme, içine kapanma, saldırganlık şeklinde tepki verdikleri gözlenmiştir. Aile içi şiddet sosyo- ekonomik düzeyin düşüklüğü, alkol bağımlılığı, evdeki birey sayısının fazla olması ve eşlerin toplam eğitim düzeyinin düşüklüğü ile artış gösterdiği saptanmıştır.²

Çocukların hayatında şiddet sadece sağlıklarını değil, tüm gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Şiddete maruz kalan çocuklarda, uyum azlığı, anti sosyal davranışlar, okul devamlılığında azalma, dikkat eksikliği, okul başarısında düşüklük, riskli davranışlar, eşyalara bilerek zarar vermek, özgüven eksikliği, okul korkusu, yeme bozuklukları, sağlık problemleri, alkol ve madde bağımlılığı, intihar girişimi, huzursuzluk, depresyon, hatalı cinsel seçimler ve kendine zarar verme gibi olumsuz eylemler gözlemlenmektedir.

Şiddet; genellikle küçük yaşta ve aile içinde öğrenilmektedir. Gerek evde gerekse okulda ya da sokakta nerede olursa olsun küçük ya da büyük tüm adaletsizlikler ve eşitsizlikler şiddetin temelini oluşturmakta ve şiddet şiddeti doğurmaktadır.

¹ www.mebnet.net/Dergi/4.pdf (05.05.2007)

² www.adres.gen.tr/adres/sites/2463/tc-basbakanlik-aile-arastirma-kurumu-baskanligi.html (09.11.2006)

Soruna çözüm ararken uzun soluklu olması, geniş perspektiften bakılması, bilimsel ve insancıl yaklaşımlara dayanarak tüm bireylerin yetki ve sorumluluk aldığı uygulanabilir bir çalışma stratejisi belirlenmelidir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun hazırladığı 54 maddelik uluslar arası bir yasa niteliğinde olan "Çocuk Hakları Sözleşmesi " 1994 yılında Türkiye tarafından da kabul edilmiştir.¹ Bu sözleşmeye göre: “Çocuklar onurlu ve saygın birer insandır. Hiç kimse onların onurlarını kıramaz, onları küçük düşüremez.”

Madde: 19 Bu sözleşmeye Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suistimale, ihmal ya da ihmalkar muameleye, ırza geçme dâhil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar.

Madde: 32 Taraf Devletler, çocuğun ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işte ya da eğitimine zarar verecek ya da sağlığı veya bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâksal ya da toplumsal gelişmesi için zararlı olabilecek nitelikte çalıştırılmasına karşı korunma hakkını kabul ederler.

Madde: 34 Taraf Devletler, çocuğu her türlü cinsel sömürüye ve cinsel suistimale karşı koruma güvencesi verirler. Bu amaçla Taraf Devletler özellikle:

Çocuğun yasadışı bir cinsel faaliyete girişmek üzere kandırılması veya zorlanmasını;
Çocukların, fuhuş, ya da diğer yasadışı cinsel faaliyette bulundurulması sömürülmesini;
Çocukların pornografik nitelikli gösterilerde ve malzemede kullanılarak sömürülmesini önlemek amacıyla ulusal düzeyde ve ikili ile çok taraflı ilişkilerde gerekli her türlü önlemi alırlar.

2. Şiddetin Uygulandığı Çevre

Şiddetin uygulandığı üç temel mekân bulunmaktadır. Bunların ilki ve en önemlisi yaşadığı ailesinde şiddetle tanışmasıdır. Aile içi şiddet bizim görmezden geldiğimiz ama sancılarımızın merkezi bir noktasıdır.

İkinci mekân ise; bizim üzerinde sıkça duracağımız ve medyada oldukça kolay yer bulan haberlerle flaşlaştırılan okulda şiddet ve okulda şiddet sorunudur.

Üçüncü mekân ise sosyal çevredir. Yani oyun alanları, parklar vb. yerlerde yaşanan şiddet sorunudur.

¹ www.unicef.org/turkey/crc/_cr23b.html (10.03.2007)

2.1. Aile Çevresi

Bilindiği gibi aile toplumun çekirdeği ve temelidir. Her toplum kendini oluşturan ailelere dayanır. Sağlam ve güçlü bir toplum ancak güçlü ve düzenli ailelerden oluşur. Aileye sağlam bir düzen vermek aynı zamanda toplumu düzenlemek demektir. Bu yüzdendir ki Anayasamızın, Ailenin Korunması başlığını taşıyan 41. maddesinde "Aile Türk toplumunun temelidir."¹

Devlet ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlanmasının öğretimiyle uygulamasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır ve teşkilâtı kurar" hükmü yer almıştır. Geniş anlamda aile; evlenme, kan ya da evlât edinme bağlarıyla birbirine bağlanmış, aynı evde yaşayan, aynı geliri paylaşan, birbirleri ile devamlı ilişki ve etkileşim altında olan, karı-koca, ana-baba, kız-oğul, kız kardeş-erkek kardeş gibi sosyal ilişkileri olan insanların oluşturduğu bir birliktir. Bir başka tanıma göre aile; evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler vb.lerinin arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük bütündür.

Bir ailenin bireyleri aynı evde ve aynı çatı altında yaşarlar ki bunlara ev halkı denir. Bazı nedenlerle kısa süreli ve geçici olarak ayrı yaşasalar da aynı ailenin bireyleri kendilerini ev halkından sayarlar. Her aile genel olarak o ülkenin kültürünü taşırsa da görgü yönünden aileler birbirlerinden belirli ayrılıklar gösterirler.

Aile görgüsü denilen şey, devamlı ilişki sonucu aile bireylerinin kendi kişisel davranışlarını ailede diğer kişilerin davranışları ile birleştirmelerinden ileri gelir. Evlenen erkek ve kızın kendi evlerinden getirdikleri görgüleri ya da evlendikten sonra eş ve çocukların aileye getirdikleri bazı davranış özellikleri bir araya gelerek o ailenin görgüsünü oluşturur.

Bizim bedenî varlığımız veya sağlığımız için vitaminler nasıl bir gıda oluyorsa, ruhî varlığımız veya sağlığımız için de annenin çocuğuna gösterdiği sevgisi de öylece bir gıda olur.

Ailede yeterli kaynakların olmayışı, çocukların daha az bir şekilde gözetilmesine sebep olmaktadır. Sosyalleşme sürecini tamamlayamayan çocuklar toplumsal yaşamda olumsuz davranışlar sergileyebilmektedirler. Bu durumlarda bazı aileler çocuklarını doğru bir şekilde cezalandıramamakta, yanlış cezalandırma yöntemleri uygulamaktadırlar. Öğrenci davranışlarını inceleyebilmek için, yaşadıkları toplumun koşullarının incelenmesi gerekir.²

¹ www.belgenet.com/yasa/medenikanun/gorusme-3.html (21.03.2007)

² www.radikal.com.tr/2001/03/12/yorum/01coz.shtml (13.04.2007)

Şiddete maruz kalan kadınların % 80'i şiddet karşısında yapılacak bir şey olmadığına inanmaktadırlar. Birçok kadın boşanmanın onlara getireceği olumsuz koşullar nedeniyle boşanmayı değil boşanmamayı bir hak olarak görmektedir. 1990 yılında yapılan bir araştırmaya katılan her 10 kadından birisi, kocası ona ne yaparsa yapsın kesinlikle boşanmayacağını sıkça tekrarlanan “ölürümde boşanmam” cümlesiyle ifade ederek belirtmiştir. Çünkü ana ocağından ayrılırken bu eve gelinlikle girdin, kefenle çıkarsın sözü sık sık tekrarlanmıştır.¹

Aile içi, ilişkilerde saldırgan davranan bireyin saldırgan davranışlarının altında; çocukluk döneminde yaşanan sosyalizasyon, çocukluk-yetişkinlik döneminde edinilen deneyimler, bireyin yaşamında var olan gerilimler yaratmaktadır.

Aile içi şiddete maruz kalan bireylerin ortak özellikleri; duygusal açıdan katı bir aile ortamından pasif olmaya yönetmiştir. Sosyal açıdan yalnızdır, şiddetin tüm evliliklerde olduğuna inanmaktadır. Şiddetin çocuk sağlığı üzerine olumsuz etkileri; yaralanmalar, depresyon, korku, canlılarca deneyimlenen kaygı, korku, gerilim halinin ortak adı olan Anksiyete bozuklukları, kendini küçük görme, yemek yeme sorunları, sigara, alkol ve uyuşturucu gibi kendine zarar verecek kötü alışkanlıkları saymamız mümkündür.

2.1.1. Dünya'da Aile içi Şiddet

"Dünya genelinde her dört kadından 1'i ve her 6 erkekten 1'i yaşamlarının bir döneminde aile içi şiddete uğramaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nün 2002 yılı raporlarında belirtilen tahminlere göre tüm dünyada üç kadından biri yaşamlarının bir döneminde dövülmekte, cinsel ilişkiye zorlanmakta ve diğer yollarla taciz edilmektedir. Tacizi yapan kişi genellikle kendi ailesinden biri ya da tanıdığı bir kişidir.²

"Japonya'da, istismar yaşamış 613 kadının % 57'sinin fiziksel, duygusal ve cinsel şiddetin hepsine maruz kaldığı görüldü.

"Koreli kadınların üçte ikisi eşlerinden düzenli olarak dayak yemektedir.

"Öldürülen kadınların yüzde 40 ile 70'i yakın ilişki içinde olduğu partneri tarafından öldürülmektedir. 1989–1996 yılları arasında Avustralya'da cinayete kurban giden kişilerin % 43'ü, Bangladeş'te % 50'si, Zimbabwe'de % 60'ı, Papua - Yeni Gine'de % 73'ü eşleri tarafından öldürüldü.

¹Güneri, F.,“Aile İçinde Kadına Yöneltilen Şiddet, Evdeki Terör, Kadına Yönelik Şiddet”,İstanbul,1996, s.90-91.

² Australian Institute of Criminology, www.aic.gov.au/institute/anreport/1998/ - 8k.(05.07.2006.)

2.1.2. Türkiye'de Aile İçi Şiddet

"T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun yaptığı araştırma sonuçlarına göre aile içi şiddet ülkemizde de yaygındır. Fiziksel şiddete ailelerin % 34'ünde, sözlü şiddete ise % 53'ünde rastlanmaktadır. Çocuklara yönelik fiziksel şiddete rastlanma oranı da % 46'dır. Ailelerde cinsel şiddet ve tacize rastlanma oranı % 9'dur. Şiddete maruz kalanların % 80'i yapacak fazla bir şey olmadığına inanmaktadırlar. Bu durum çaresizliğin kabulü anlamına gelmekte ve şiddete maruz kalanın pasif tutumuna yol açmaktadır. ¹

"Kadın Dayanışma Vakfı'nın 1995'te başkent Ankara'daki gecekondualarda yaşayan kadınlar arasında yaptığı bir araştırma, kadınların % 97'sinin kocalarının saldırısına uğradığını ortaya koydu. ²

"Başka bir araştırma, kadınların yüzde 58'inin yalnızca kocalarından, nişanlılarından, erkek arkadaşlarından ve erkek kardeşlerinden değil, kadın akrabalar da dâhil olmak üzere kocalarının ailesinden de aile içi şiddete maruz kaldığını göstermektedir. ³

"Bir araştırmaya göre, şiddet sonucu ölen 40 kadından 34'ü evde ölmüş, 20'si asılmış ya da zehirlenmiş, 20'sinde öldürüldüklerine dair kesin belirtiler görülmüş ve 10'u da ölmeden önce aile içi şiddete maruz kalmıştır. ⁴

"Türkiye'nin doğu ve güneydoğusundaki çeşitli kentlerde yapılan bir araştırma kadınların % 45,7'sine kocalarının seçiminde danışılmadığını ve % 50,8'inin rızaları olmadan evlendirildiğini ortaya koymaktadır. ⁵

"Bir araştırmada görüşülen 695 kadının % 54'ü ailelerinde şiddet gördüklerini, şiddet gördüğünü söyleyenlerin % 35,2'si en az 4 yıl ve daha fazla zamandır şiddete maruz kaldıklarını söylemiştir. Şiddete uğrayan kadınların gördükleri şiddet türüne göre; kadınların % 42,3'ünün dayak % 40,1'inin tehdit ve küfür, % 12,6'sının yaralama, % 3,2'sinin cinsel taciz ve tecavüz, % 1,4'ünün eve kapatma ve % 0,4'ünün öldürülme tehdidi ile karşı karşıya kaldıkları anlaşılmıştır. Bu grubun % 40,4 'ünün evlerinde, çocuklara karşı da şiddet uygulandığı saptanmıştır. ⁶

¹ Radikal, "Değişmeyen Tek Şey", 10.02.2006.

² http://www.shcek.gov.tr/portal/dosyalar/hizmetler/aile/aile_danisma.asp.(25.0.2006)

³ Aksoy, G. Çetin, A. İnanıcı, O. Polat, M.Ş., Sözen, F.Y., Aile İçi Şiddet, Türk Tabipler Birliği Birinci Basamak İçin Adli Tıp El Kitabı. <http://www.ttb.org.tr/eweb/adli/6.html>.(26.07.2006)

⁴ <http://www.hukuki.net/kanun/224.14.text.asp>.(7.07.2006)

⁵ Gelegen D, Şahinoğlu S, "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet: Sormaya Başlamak", Uluslararası Birleşik Biyoahlâk Kongresi, Kongre Kitabı, Şanlıurfa 2005, s.119-120.

⁶ <http://www.kssgm.gov.tr/belgeler/pekin-5.html>.(05.07.2006)

Kendimizce belli nedenlerden dolayı çocuklarımıza olabilecekleri değil, biz istediğimiz bir şey olmaları için baskı yaparız. Böylece çocuklarımızın gelişmesine yaradabileceğimize, tersine, bu gelişmeyi önleriz. Çocuğun kendi kişiliğini bulması çabaları keşif davranışları ile çevresindeki insanların yaptığı davranışları karşılaştırması ile başlar.

Ana-babanın değişik davranış kalıplarına sahip olması, çocukların da zamanla bilmeyerek veya bilmeyerek bu kalıpları benimsemelerine yol açar. Annenin çocuğuna olan tutumu, ortamı etkilemektedir. Çocuğun annesiyle kuracağı ilişki, onun, ömrü boyunca kuracağı insan ilişkilerinin temelini oluşturur. Bu nedenle psikologlar çocuğun aile içinde geçen (0-3 yaşının üzerinde dururlar.

Yapılan araştırmalar bir çocuğun bu dönemde aldığı eğitimin, ondan sonraki eğitim için temel teşkil ettiğini ortaya koymuştur. Psikologların, eğitimcilerin ve özellikle de ilköğretmenlerinin çocuğun ailesini tanımaya çok önem vermelerinin nedeni budur.

George Herbert'in de belirttiği gibi: "İyi bir anne yüz öğretmene bedeldir." ¹ Çünkü çocuk sürekli olarak annesinin yaptıkları yapar. Bu da canlı bir öğretim şeklidir. Bu tür öğretimde sözlerin büyük rolü yoktur. Çoğu zaman verilen örnekler, dilin öğretebileceğinden çok daha şey öğretirler. Bilindiği gibi gözle görülen şeyleri izlemek daha kolaydır. Çocuğa bir şey göstermeyip, sadece anlayışına hitap etmek yetersizdir, insanların bu yolla ikiyüzlülüğü bile öğrendikleri bilinmektedir. Şunu da unutmamak gerekir ki çocuklar bile, söylediklerinin aksini yapan anne ve babaları hakkında hüküm verebilecek mevkidedirler.

Baba, düşkün, kötü ahlâklı, sarhoş olsa bile, anne becerikli ve duygulu ise, aileyi arada tutabileceği gibi, çocuklarına da onurlu bir yaşam sağlayabilir.

Toplumumuzda bu durumda pek çok aile görülmüştür. Fakat anne kötü kişi olur ve baba ne kadar iyi ahlâklı olursa olsun, çocuklarının hayatta başarılı olma olasılıkları azdır.

Babanın, çocuğun dünyasındaki yerini ise Joseph Nuttin şöyle belirtmektedir: "Baba çocuklar özellikle de yetişkin oğullar arasındaki sempati ilişkileri ileride insanın sosyal ve moral davranışlarına hükmeden kişiliğin gelişmesi bakımından son derece önemlidir".²

Çocuk, çoğu kez doğal çevresi ve morale ilişkin sorunlarla karşılaştığında babadan aydınlanmalar bekler ve ona çeşitli sorular sorar, işte çocuğun bu tür meraklarını doyurmakla sabırla dinlemek, ona, akla yakın açıklamalarda bulunmak, zekâ ve kişilik gelişimini sağlayacak psikolojik terbiye esaslarıdır.

¹ Alpay Y., Başarının Oluşumu, Kültürel, İstanbul,1977, s.84.

² Nuttin J., La Structure de la Personalite, Paris, Presses Universitaires de France, 1975,s.21.

Aile içindeki otoriteyi -aşırı derecede kötüye kullanan baba kadar, aksine, bunu, çeşitli şekillerde ihmal eden baba, da çocuğun bunalımlarına bir kaynak teşkil edebilir. ¹

Aile içinde korunmuş olma ve şefkatli rehberlere sahip bulunma duygusu çocuğu aileye ve yaşama güvenle bağlar. Her çocuğun anneden daha çok şefkate, babadan ise sevgi ile karışık yönetici otoriteye ihtiyacı vardır.

Çocuklar başlarında onları disipline alıştıran ve onlara doğru yolu gösteren bir koruyucu isterler. Söz konusu otoritenin esas teması adalete ve çocuğun psikolojik haklarını kabul eden bir anlayışa dayanmalıdır. Anne sevgisinin yokluğu ya da aşırılığı ile ölçsüz bir baba otoritesinin varlığı çocuklarda tepkiyle karşılaşılır. Özcan Köknel'in de belirttiği gibi; "Babanın çocuk üzerindeki aşın baskısı, onları kavgacı, saldırgan yaptığı gibi babaya ve çevreye karşı düşmanlık duygulan beslemelerine de neden olabilmektedir". ²

Psikoralist Erich Fromm ise; ana ile baba sevgisini ilginç bir biçimde şöyle kıyaslamaktadır. "Çocukların çoğu anne sevgisini tartacak ölçüde talihtir." ³

Babaya bağlılık ise çok değişiktir. Babaya bağlılık ise çok değişiktir. Anne içinc çıktığımız yuvadır. Baba böyle bir yuva özelliği gösteremez.

Aynı zamanda babanın yaşamın ilk yıllarında çocukla ek az bir ilgisi vardır. Bu evrede babanın çocuk için önemi, anneninkiyle karşılaştırılmaz. Oysa baba, doğal düny göstermezse de, insan varlığının öteki kutbunu oluşturur.

Baba, çocuğun öğretmenidir, ona dünyaya açılan yolu gösteren kişidir. Kanun, düz disiplin, düşünce gezip dolaşma gibi evreni baba gösterir.

Baba sevgisi şarta bağlı bir sevgidir, temel ögesi: "Seni seviyorum, çünkü bekledikleri yerine getiriyorsun, görevini yapıyorsun ve bana benziyorsundur."

Çocuğun, annenin koşula bağlı olmayan sevgi ve ilgisine hem beden hem de ı bakımından ihtiyacı vardır.

Annenin görevi, çocuğu yaşamda güvenli kılmak, babaninki ise öğretmek ve içir bulunduğumuz toplumun sorunlarıyla başa çıkabilmesi için yol göstermek olmalıdır. Bu sabırlı ve hoşgörülü bir sevgi ile sağlanabilir. Aile ve çevre koşullarının bireyin zihin güçlerinin gelişiminde büyük bir etkisi vardır. Bireyin öğrenme ortamını ilk olarak aile oluştur

¹ Ünver, Ö., Tolan, B., Bulut, T., Dağdaş, C., 12-24 Yaş Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları, Ankara, 1986, s. 285.

² Köknel Ö., Kişilik, İstanbul, 1986, s.205.

³ Haar, M., Introduction à la Psychoanalyse Freud, Paris, Hatier, 1974, s. 17.

Yetişkin insanın, gelecekte hayatta tutacağı yolun çocukluğun ilk yıllarında aldığı terbiyeye bağlı olduğu, pedagojinin bir buluşudur. İyi alışkanlıklar, iyi bir eğitimle oluşmuş insanda çocukluktan oluşmaktadır. Zira yaşamı boyunca çocukluğun izlerini taşıması da bu doğrulamaktadır.

Çocukların kendilerini ve yaşamı çok iyi tanıyabilmeleri için, iyi eğitilmeleri genel Anne ve baba olarak büyümekte olan çocuğa gittikçe artan bir yeterlilik duygusu vermesi sonunda onu kendi başına bırakmalı ve böylece ailesinin desteğinden kurtulmasını sağlamalıdır.

Bireysel ve toplumsal boyutlarıyla geniş bir süreklilik üzerinde ele alınabilecek bu üç korku, şiddet ve değer olguları, toplumlarda yönetim biçimlerinden yaşayış biçimlerine kadar her türlü süreci etkileyen bir zemin oluşturmuşlardır. Kültürel boyut, korku, şiddet ve değerlerin toplumsal bir uyum aracı şekline dönüşmelerinin sonucu olarak ortaya çıkmakta ve böylece bireylerin davranışlarını etkileyen bir referans sistemini meydana getirmektedir.

Biyolojik, psikolojik ve sosyal yönleriyle kültürel bir varlık olan insan için korku, değer ve şiddet kavramları varoluş sürecinin önemli parçalarını oluşturmaktadırlar. Kavramsal düzeyde kesin sınırlarla ayrılabilenmiş izlenimi veren korku, şiddet ve değer kavramları, sosyal bütün içerisinde kültürel görünümlere bürünürler. Dolayısıyla, korku ve şiddet, toplumsal yansımalarına sahip çok boyutlu unsurlar olarak kültür kapsamında belirginleşmektedirler.

Bir diğer unsur ise bireysel değerlerdir. Bir yönüyle öznel bir içeriğe sahip olan bireysel değerler, diğer yönüyle de toplumsal yapının etkisi altındadırlar ve doğumundan itibaren başlayan formal ve informal eğitim süreci içerisinde birey, bu toplumsal yapının etkisi altında kültürlenmek suretiyle değerlerini oluşturur.

Diğer yandan, şiddetin ise korku kültürünün oluşturduğu bir zemin üzerinde yeşerme olanağı bulunduğu söylenebilir. O halde şiddete zemin oluşturma potansiyeline sahip olan korku ve onun antitezi olan değerlerin insanın ortaya koyduğu gerçeklikler olarak kültürel bir zemin haline geldikleri düşünüldüğünde, bir başka gerçekle karşılaşılır.

Eğer insan, kültür üretip kültürce üretilmekteyse, korku kültürü ve sosyal değerleri üreten ve onlar tarafından üretilen bir varlık halini de alacak ve başarısını, mutluluğunu, ilişkilerini ürettiği ve üretildiği bu kültürel yapılar açısından değerlendirecektir. Bu bağlamda, adı geçen kültürel yapıların sahip olmaları oldukları içerikler özelde bireysel genelde ise toplumsal yönleriyle önemlidirler.

2.2. Okul Çevresi

Milli Eğitim Temel Kanununa göre amacımız; öğrencilerimizi beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren topluma karşı sorumluluk duyan, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmektir.

Şiddet, genellikle kişiler arası ilişkilerdeki problemlerin çözümüyle ilgili bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin okul ortamlarında ortak bir yaşamı paylaşırken çeşitli anlaşmazlıklar yaşamaları doğaldır; ancak bu anlaşmazlıklar küçük ve önemsiz tartışmalardan fiziksel şiddete kadar değişik boyutlara ulaşabilmektedir. Şiddetin öğrenciler arasında çoğu zaman bir güç sembolü olarak görülmesi, tercih edilen bir problem çözme yöntemi olarak varlığını sürdürmesine neden olmaktadır. Okullarda, şiddet olaylarına genellikle ortaya çıktıktan sonra müdahale edilmektedir. Oysa olaylar meydana gelmeden önce, önleyici girişimler oluşturmak daha uygun olacaktır.

Okullarda uygulanan eğitim ve öğretim faaliyetleri çoğunlukla öğrencilerin akademik becerilerini geliştirmeye yönelik olduğundan öğrenciler kişiler arası çatışmalarda ve çözüm becerilerinde yetersiz kalmaktadır. Öğrencilerin problemlerinin farkına varmalarını, öfkelerini kontrol edebilmelerini, çözüm yolları üretebilmelerini ve bunlar arasında doğru seçim yapabilmelerini sağlamak, birbirleriyle uyumlu yaşayabilme becerilerini kazandırmak şiddeti önleme açısından büyük önem taşımaktadır.

Okul bağlamında yürütülen araştırmalardaki boşluğun olası nedenleri arasında, psikoloji ve eğitimde şiddetin genellikle bilişsel veya davranışsal eksikliklerle (örneğin sosyal veya iletişim yetilerinin olmaması, ya da duygudaşlık gösterememe) özdeşleştirilmiş bir davranış olarak kavramsallaştırılması yer almaktadır. Çoğu çağdaş şiddet araştırmacısının şiddetin çok sayıda faktör tarafından etkilendiğine inanmasına rağmen, okullarda şiddeti önlemeye ilişkin en yaygın kullanılan stratejiler, şiddetin öncelikle davranışsal ve bilişsel eksikliklerden kaynaklandığı varsayımı üzerine kuruludur.

Kısaca, okulda şiddeti önleme girişimlerinin çoğunun altında yatan öncül şiddetin temel sebeplerinin ya bireyler arasında ya da bireylerin içinde olduğudur. Davranış ve birey üzerine odaklanan böyle bir eğilim sorundur, çünkü çalışmaların çoğu şiddetin aynı zamanda belli mekân ve zamanla yakından ilintili olduğunu göstermiştir.

Okulda şiddet fiziksel ve psikolojik yaralama, mülke zarar verme gibi birçok kasti ve cüretkâr davranışı kapsar. Bu olaylar sıklık ve şiddet bakımından değişen davranışları da içerebilir; cinayet, silah kullanma, cinsel taciz, kavga, zorbalık, sözlü tehdit ve gözdağı verme, dayak, çete şiddeti, tecavüz, nefret suçları, vandalizm, okul yolunda fiziksel veya lafla taciz ve sevgiliye şiddet uygulama gibi.

Halk, medya ve politikacılar okulda şiddetin sadece öldürücü biçimleriyle meşgul olsalar da, yurt çapında elde edilen veriler öldürücü derecedeki şiddetin epidemiolojik perspektiften oldukça az rastlanır bir olay olduğunu göstermektedir. Buna karşın, fiziksel kavgalar ve şiddetin öldürücü olmayan diğer şekilleri hem öğretmen hem de öğrenciler için sık rastlanır durumlardır. Öğretmen ve öğrencilerin okullarında meydana gelen (öldürücü veya öldürücü olmayan şiddet biçimlerini) olayları ne şekilde dengeledikleri okullarındaki şiddet sorununu değerlendirme şekillerini etkileyecektir. Böyle olsa bile, okuyucu, şiddetin ne sıklıkta ve ne sertlikte meydana geldiğini bilmenin, bireylerin okullarının güvenliğini veya daha önemlisi, güvenliğin ne şekilde sınıflandırılması gerektiğine ilişkin algılarını sorgulamayabileceğini bilmelidir.

Örneğin, iki okul incelenmiş ve her birinde iki tecavüz (ya da silahla yaralama, bıçaklama, dayak) vakası gerçekleşmiş, birinde 500 öğrenci, diğerinde 1000 öğrenci eğitim görüyor olsun. Epidemiolojistler öğrenci başına düşen vakanın oranına bakarak, birinci okulu daha az güvenli olarak tanımlayacaklardır. Gene, orana dayalı bu şiddet sorunu okul bireylerinin kişisel deneyimleri açısından gerçeklik taşıyabilir veya taşımayabilir. Okulun toplumsal bütünleşme ve öznel değerlendirmesi öğrenci sayısı veya öğrenci başına düşen şiddet olaylarının oranıyla özdeş olmayabilir. Ne var ki okulda şiddetin nasıl algılanması gerektiğine ilişkin bağlamsal ölçüt, bağlamsal tanımlar ve felsefi perspektiflerin olmadığı durumlarda araştırmacılar arasında, okul bağlamında şiddetin anlamını ve derinliğini incelemek yerine, okul ortamının güvenliğini sıklık hesaplamaları (mağdur öğrencilerin veya olayların sayısı) ile veya güvenliğin öznel olarak ölçülmesi eğilimleri başlamaktadır. Belirgin örneklerden birisi, ilköğretim ve liselerin şiddetin kavramsallaştırılış ve ele alınış şekillerindeki farklılıklardır. Okulda şiddete ilişkin araştırmaların çoğu, ilk ergenlik döneminde şiddette artış olduğunu ifade eder, fakat ilköğretim okullarının sosyal ve fiziki koşullarının etkisi sorgulanmaz. Araştırmalar sosyal/fiziksel, felsefi ve pedagojik hedeflerin, öğretmen eğitiminin ve öğretimin her bir bağlam için farklı olduğunu öne sürmektedir.¹

¹ Astor, R.A., Meyer, Heather, A., "The Conceptualization Of Violence-Prone School Subcontexts", Urban Education, 2001, Cilt. 36, Sayı. 3, s. 381.

2.2.1. Okul Örgütlerinde Korku Kültürü

Okul denilen örgütün en önemli ve açık özelliği, üzerinde çalıştığı hammaddenin toplumdaki gelen ve topluma giden insan oluşudur. Böylece, okulun birey boyutu kurum boyutundan daha duyarlı, informal yanı formal yanından daha ağır, etki alanı yetki alanından daha geniştir.¹

Gerçekten de sosyal bir sistem olarak kurulması ve çalışması gereken okul ortamında, davranış bilimleri ve insan ilişkilerinin yeri bu bakımdan büyük önem taşır. Okulun örgüt özelliklerinden ikincisi, okulda çeşitli değerlerin bulunması ve çatışmasıdır. Okulun başlıca görevi, içinde olduğu kadar dışında da çatışan bu sosyal politik ve ekonomik değerleri uzlaştırmak ve dengelemektir.²

Korku kültürünün hâkim olduğu bir okul her şeyden önce, üzerinde çalıştığı hammaddeyi bu kültürün etkisiyle şekillendirecek ve korku kültürünün toplumsal bir aktarıcısı konumuna yerleşecektir. Okul, kültürün değişmesini sağlayan örgütlerin de başında geldiğinden, toplumsal varoluşun temel dinamikleri korku kültürünün şekillendirdiği beyinler tarafından oluşturulacak ve gelişim süreci için gerekli olan eleştirel yön yok olacaktır.

Diğer bir deyişle okul değişen kültürü değerlendirip, toplum için en uygun yöne sokabilecek güçte vatandaşlar yetiştirme gücünden yoksun kalacaktır. Bu bağlamda okul örgütünde disiplinin içeriği sorgulanmalıdır. Disiplin, örgütün amaçlarına en iyi bir biçimde ulaşmasını sağlayacak ilkeler dizgesi olarak anlaşıldığında ve ahlâk değerlerle özdeşleştirilerek benimsenebilecek adaletli bir uygulamaya dönüştürüldüğünde gelişimsel bir yön taşır. Oysaki dogmatik ve otoriter bir yapı kazandırılmış olan disiplin, eleştirel düşüncenin karşısına dikilmiş en güçlü silah olma özelliğini kazanacak ve korku kültürünü besleyecektir. Bundan başka, korku kültürüne dayalı bir anlayışın okul örgütlerinde yerleşmesine olanak sağlayacak olan belirgin bir özellik de ezberciliktir. Çünkü ezberlemek, sunulanların olduğu gibi kabul edilmesi ve hazır bilginin zahmetsizce alınmasını ifade eder. Böylece, daha önce ifade edilen ben anlayışı sunulan bilginin sorgulanamaz ve mutlak olduğunu kabule zorlamakla ortaya çıkarken, sen anlayışı da bu bilgiye öğrenin bir şey katmaksızın gerektiğinde aynen geriye verilmesinin sağlanmaya çalışılmasıyla sorumluluğun devri şeklinde belirginleşecektir.

¹ Bursalıoğlu, Z., Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış, Ankara,2002,s.33.

² İlkkaracan,P.,Gülçür,L.,Arın,C.,Sıcak Sıcak Yuva Masalı:Aile İçi Şiddet ve Cinsel Taciz
İstanbul,1996, s.134.

Oysaki öğrenme bireysel ve aktiftir. Öğrenen bilgiyi kendisi oluşturur. Bunun anlamıysa, bilgiyi oluşturmanın sorumluluk gerektirdiğidir. Dolayısıyla, sorumluluktan kaçınan sen anlayışı, bu sorumluluğun kendisinde kalmasını tercih eden ben anlayışıyla korku kültürünün zemininde bildik takas ilişkisi içerisine kolaylıkla girebilecektir. Kültür, okul içerisindeki davranışlara normatif bir yol gösterici işlevi görür ve bireyler etkileşimde buldukça, istenilen ve onaylanır nitelikteki davranışlarla ilgili ortak kavramlar geliştirirler.¹

Böylece normatif yol gösterici olarak korkuya dayalı bir anlayışın geçerli olduğu bir okulda, istenilen ve onaylanır nitelikteki davranışlarda, koşulsuz itaat, sorgulamama ve sen-ben anlayışına dayalı ilişkiler geçerli olacaktır.

Kısaca, temelinde sen-ben anlayışının bulunduğu korku kültürü, özellikle okul örgütleri gibi toplumun genelini ilgilendiren kurumlarda gerekli olan gelişimsel dinamiklerin önünde büyük bir engel teşkil ederek; kendini gerçekleştirme yolunda ilerleyen ve ahlâk değerleri benimsemiş bireylerin yetişmesini engelleyecektir.

Bu nedenle sen-ben anlayışına dayalı bir ilişkiselliği bünyesinde barındıran bir örgüt, en fazla var olan durumu koruma adına enerji sarf edecek ve bunu da sorgulanamayan yetkeci tercihler doğrultusunda oluşturulmuş disiplin kurallarıyla sağlamaya çalışacaktır. Böyle bir örgüt ise, kendi varoluşunun temel kaynağı olan insan unsurunun varolan potansiyellerini baskı altına alma yolunda da emin adımlarla ilerleyecektir.

Diğer taraftan, korku kültürünün en belirgin özelliklerinden birisi olan eleştirinin işlevsizleştirilerek ortadan kaldırılması ve sadece bir yakınma davranışı haline dönüştürülmesi de, okul örgütünün temel fonksiyonlarından birisinin ortadan kaldırılmasına ve yitirilmesine neden olabilecektir.

2.2.2.Korku Kültüründe Eleştiri

Korku kültüründe yer alan yerme anlayışı eleştiride yer almaz. Kavramın içeriğinde yermek, açığını yakalamak, kasıtlı kötülemek gibi öğelere yer verilmez. Daha doğrusu eleştiri sövmek, aralamak, horlamak, kötülemek değildir.

Eleştiride geçmişle gelecek arasında diyalektik bir bağ vardır. Dinamik bir süreci simgeler.² Bu bağlamda eleştiri, eleştirel düşünme sürecinin bir ürünüdür. Eleştirel düşünme bireyin kendi düşünceleriyle başkalarının düşüncelerini karşılaştırıp aktif bir biçimde görüşlerini yansıtabilmesini gerektirir.³

¹ Aydın, M. Eğitim Yönetimi: Kavramlar, Kuramlar, Süreçler, İlişkiler, Ankara, 1994, s.198.

² www.sabem.saglik.gov.tr/kaynaklar/3609.pdf (26.05.2007)

³ Özden, Y., Öğrenme ve Öğretme, Ankara, 2003, s.158.

Böyle bir düşünme sürecinin ürünü olan eleştiri pozitif bir görünüme sahiptir. Çünkü kişi bu yolla, eleştiri konusu olan olay, olgu ya da yaklaşımı tutarlı bir sınımadan geçirmekte ve geçerlik, dolayısıyla da güvenilirliğine katkıda bulunmaktadır. Bir anlamda farklı görüşler ortaya koyarak doğru ve güvenilir bilginin doğumuna yardımcı olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında eleştirel düşünmenin yararları aşağıdaki gibi ifade edilebilir.¹

- Düşünce özgürlüğü kazandırır.
- Bir şeyin doğru ifadesinin anlaşılmasını sağlayarak iyi sonuçlar elde edilmesine neden olur.
- Bilgi birikimini arttırır.
- Düşünce sorunlarını çözmede yardımcı olur.
- Mantıksız düşüncelerden alıkoyar. Her şeyin sebebini, sonucunu ve olabilme imkânını düşünür. Eleştirel düşünme esnasında insan aklını kullandığını hisseder. Okuduğu bir metne, söylenen bir söze farklı açılardan bakma olanağı sağlar.
- Eleştirel düşünceden yoksun kişiler neyi neden yaptıklarının ayırımına varamazlar.
- Korku kültürünün egemen olduğu bir yapı içerisinde bireyden beklenen de kendini yenilemesi, sorgulaması vb. değil, otoriteye inanması onu sorgulamamasıdır. Bu nedenle, korku kültüründe farklı görüşlere yer yoktur.

Öğrendikleri düşünceyle zıtlaşan bir düşünceyle karşılaştıklarından o düşünceyi savunan kişileri susturmanın yolunu ararlar. Kendilerini yenileme ihtiyacı hissetmezler. Belli kalıpların içinde kalmışlardır ve bu kişiler gerçek anlamda yaratıcı ve yapıcı olamazlar. Belirli durumlarda bir tek cevap mevcuttur ve bu cevap da otoriteden gelir, dolayısıyla sorgulanamaz. Böylece, sen anlayışına sahip birey alternatifler üretme ve sorgulama sorumluluğundan, ben anlayışına sahip birey ise eleştiri almaktan ve sorgulanmaktan kurtulur. Başkalarının fikirleri ise, otoriteninkilerle uyumlulukları derecesinde değerlendirilir ve bu ölçüde de dikkate alınırlar.

2.2.3. Biz Bilinci

Doğanın birbiriyle ilişkili ve ortak yaşama dayalı sistemli bir yapıya sahip olduğu düşünüldüğünde,² sosyal bir varlık olan insanın da böylesine sistemli bir yapıya tezat oluşturacak tutumlar içerisinde olması iyi değildir. Dolayısıyla, insan yaşamının biz bilinci içerisinde işlevselleşmesinin kaçınılmaz olduğu söylenebilir. Biz bilinci ise bir olgunlaşma süreci içerisinde oluşur. Bilinçlenme olarak adlandırılabilir bu süreç, genel anlamda bir farkına varışlar sürecidir.

¹Özden, Y., Öğrenme ve Öğretme, Ankara, 2003,s.158.

² Margulis, L.,Ortak Yaşam Gezegeni (Çev. Ela Uluhan),İstanbul,2001,s.12.

Bu süreç aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

- 1-) Ben varım, sınırlarım ve sorumluluklarım;
 - Varlığın farkına varılması,
 - Sorumlulukların farkına varılması,
- 2-) Sen varsın, sınırların ve sorumlulukların var;
 - Senin kendine ait bir yaşamın var,
 - Yaşamın kendine özgü bir takım sınırları var.

Kendi sınırlarının ve sorumluluklarının farkında olan insan, başkalarının sınırları ve sorumluluklarının da farkına vararak yaşamını daha anlamlı bir hale getirebilir. Biz bilinci karşılıklı güven ilişkisine dayanan ve her insanın önemli bir değer olduğunu kabule dayanan bir anlayıştır. Böyle bir anlayış, insani değerlerin ön planda olduğu ve bunların özgeci bir biçimde sergilendiği toplumsal bir zeminin oluşmasının ön koşuludur.¹

Bunun için insanın tek başına mutluluk arayışı ütopyasından kurtulması ve her şeyi elde etmeye çalışmanın, her şeyi kontrol etmeye çalışmanın sahte huzurundan vazgeçmeye hazır olması gerekir. Böyle bir vazgeçiş, insanı kendi potansiyeline ve kendini farkındalığına götürecek ilk adımın atılması anlamına gelir.

Evrensel değerler yerleşerek kurallara uyum sağlar. Böylece demokratik sistemin yerleşmesinin de yolu açılmış olur. Güdümlü kişilik kalıplaşmış biçimiyle sürdürülmez ve düşünen bir varlık olarak insan kendisini ifade eder. Aydın bir kişilik edinmenin temel zemininin oluşmasını sağlar. Katı hiyerarşik ve bürokratik yapının, insana ve hizmete görelî bir biçime dönüşmesini olası kılar. Yapılan açıklamalar ışığında, biz bilincinin ahlâk standartlarla örülmüş bir karşılıklı dayanışma ve paylaşım ikliminin kaynağı olduğu ve korku kültürünün gerektirdiği anlayışın karşısında bir sosyal değerler oluşturduğu söylenebilir.²

Sosyal değerlerin, korku kültürü ve şiddetin toplumsal açıdan panzehiri olduğu söylenebilir. Çünkü sosyal değerlerin temelinde karşılıklı sevgi, saygı ve var etmeye dayanan biz bilinci bulunmaktadır. Dolayısıyla sosyal değerler ahlâk değerlerin benimsendiği ve insanların davranışlarına ölçüt olan standartların katılımı ile belirlendiği bir sistemdir.

Sistem bu özelliğiyle eleştiriye açık, yaratıcı, kendisini spontan bir biçimde ifade edebilen insan özelliklerinin pekiştirildiği demokratik bir yapıdadır. Çağdaş anlamda bireyden beklenen de bu ve benzeri özelliklerdir. Bu nedenle, eğitim sürecinin sosyal değerleri yönelik olarak programlanması ve okulun sosyal değerleri yerleştirici bir rol oynaması gerekmektedir.

¹ Cüceloğlu, D., Keşke'siz Bir Yaşam İçin: İletişim Donanımları, İstanbul, 2002, s.47.

² Güler, A., "Korku Kültürü Yerine Değerler Kültürü", A.İ.B.Ü.E. Fakültesi Dergisi, Sayı. 2, Bolu, 2001, s.193.

2.3. Sosyal Çevre

Toplumun temellerini oluşturan bireylerin olumlu kişilik özelliklerine sahip sosyal yönü gelişmiş güçlü bireyler olması toplumun ilerlemesinin ve bireyin mutluluğunun gereğidir.

Çocuklara, özellikle büyük kentlerde, trafik kazası gibi değişik tehlikelere maruz kalmadan gönül huzuruyla oynayabilecek, spor yapabilecek ve kendi dünyalarını yaşayabilecek geniş mekânlar ve yeşil alan ayrılmalıdır. Çocuklar, sokaklardan kurtulmalı ve kendilerine alternatif oyun alanları tahsis edilmelidir. Okullara ve oyun alanlarına ulaşım, yaya ve bisiklet yolları ile sağlanmalıdır. Nüfusu 100 binin üzerinde olan şehirlerde, özellikle alt gelir gruplarının ücretsiz olarak yararlanabilecekleri hayvanat bahçeleri, yüzme havuzları ve tatil merkezleri açılmalıdır.

Özellikle, çok çocuklu ebeveynlere ücretsiz seyahat ve dinlenme programları tertip edilmelidir. Böylece aile yükü ve stresi, belirgin bir biçimde azaltılabilir.¹ Sokaklarda, parklarda güven ve mutluluk içerisinde gülen, oynayan çocuklar, spor yapan gençlerin artması onların sosyalleşmelerini hızlandıracaktır.

Tiyatro, sinema, konser vb. etkinliklere katılarak yaşadıkları toplumu tanıyacaklardır. Seçici davranarak önce ailesiyle katılan çocuklarımız sosyal değerleri öğrenecekler ve arkadaşlarıyla gittiklerinde yapıcı rol üstleneceklerdir.

Kent yaşamında oyun parkları, sosyal tesisler ya yok ya da az olmalarından 11-14 yaş grubu çocuklarımızın hareketlilik çağı stres ve baskı altında geçmektedir. Yerel idarelerin katkılarıyla kurulan sosyal tesislerden herkes ücretli olmasından doğan yararlanmamaktadır.

Çocuk kendi yaş grubunda ergenliğe geçiş yapacağından çocuklara yaz okulları, eğitim kampları, dinlenme kampları ücretsiz olmalıdır. Çocuk sahiplendiği ortamlarda mutlu olur.

Okul içi ve dışı sosyal çalışmaların çok taraf bulanı izcilik etkinlikleridir. Son zamanlarda belediyeler ve Türkiye İzcilik Federasyonu işbirliğiyle birçok çocuğumuz izci olmaktadır. Kendine yetme ve “her gün bir iyilik yapma” parolasıyla eğitilen Küçük izciler topluma duyarlı hale getirilmektedir.

Devletimiz yerel idarelerle ortak sosyal ve kültürel etkinliklerin yapılacağı tesisleri mahalle mahalle kurmalıdır. Çocuklarımız yaşadıkları yerlerde oyun alanlarına, kitap okuma salonlarına ve internet kafelere sahip olmalıdır.

¹ www.sosyalsiyaset.com/documents/aile_ici_siddet.htm (10.02.2007)

II. BÖLÜM

6. ,7. ve 8.SINIF ÖĞRENCİLERİNDE ŞİDDET ÜZERİNE ARAŞTIRMA

1. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın kapsamı 2006–2007 Eğitim-Öğretim yılında 6–7–8. sınıflarında okuyan İstanbul'un 4 ilçesinden tesadüfî seçilmiş ilköğretim öğrencilerinden oluşturmaktadır.

Görüşme formları, her okuldan, 6. sınıf, 7. sınıf ve 8. sınıf öğrencileri arasından tesadüfî örnekleme yoluyla, eşit sayıda seçilmiş kız ve erkek öğrencilerden oluşan toplam 174 öğrencinin üzerinde uygulanmıştır.

Okul adı	Kız Öğrenci	Erkek Öğrenci	TOPLAM
Bağcılar Hasan Kağnıcı İ.Ö.O.	9	9	18
Bağcılar Koca Yusuf İ.Ö.O.	9	9	18
Bağcılar Dede Korkut İ.Ö.O.	9	9	18
Bahçelievler Hazım Ersu İ.Ö.O.	8	8	16
Bahçelievler Zaferler İ.Ö.O.	9	9	18
Bahçelievler Altınyıldız İ.Ö.O.	7	7	14
Esenler 50.Yıl Karabayır İ.Ö.O.	9	9	18
Esenler Birlik İ.Ö.O.	9	9	18
Küçükçekmece İnönü İ.Ö.O.	9	9	18
Küçükçekmece Gültepe İ.Ö.O.	9	9	18
TOPLAM	87 Kız	87 Erkek	174 Öğrenci

2. Araştırma Yöntemi

Araştırmanın verilerinin toplanmasında anket tekniği kullanılmıştır. İstanbul'un en çok göç alan ilçelerinden seçilen on kurumda 174 öğrenciyle yapılan anket verilerine dayanmaktadır. Büyük ölçüde açık uçlu sorulara yer verilmiştir.

3. Veri Toplama Yöntemi

Veriler, anket tekniği kullanılarak toplanmıştır. Önceden hazırlanmış anket soruları araştırma için seçilen öğrencilere verilmiştir.

Kendilerine yeterli zaman verilmiştir. Bu sorular 8 ana grupta toplanmış olan 59 sorudan ibarettir: Demografik Veriler, Yaşanılan Ortama Ait Bilgiler, Okula ve Çevreye Ait Bilgiler, Arkadaşlık İlişkilerine Ait Bilgiler, Şiddet ve Tacize Yönelik Bilgiler.

Tablo 2: Örneklem Ait Frekans Yüzdeleri

İlçeler	Frekans	Yüzde
Bağcılar	54	31,06
Bahçelievler	48	27,58
Esenler	36	20,68
Küçükçekmece	36	20,68
Toplam	174	100

Bağcılar ilçesi %31,06, %27,58 ile Bahçelievler, Esenler ve Küçükçekmece %20,68 dağılım göstermişlerdir.

4.Araştırmanın Tezi ve Hipotezleri

Araştırma ili ilgili tez ve hipotezler aşağıda belirtilmiştir:

Tez: İlköğretim 6–7–8.sınıflardaki öğrencilerin demografik, okul, çevre ilişkilerinin şiddete etkisi.

Hipotezler:

H₁: Demografik olarak öğrencilerin tanınması eğitimi kolaylaştırmaktadır.

H₂: Öğrenciye ait bilgilerin bilinmesi sunulacak eğitimin kalitesini artırmaktadır.

H₃: Ailenin tanınması ile okuldaki şiddetin kaynağı belirlenecektir.

H₄: Yaşanılan ve sosyal alanların bilinmesi şiddetin oluşturduğu alanların özelliklerini verecektir.

H₅:Şiddetle tanışma ve çeşidinin fiziksel, cinsel, psikolojik şiddet ve aile içi bilgisini verecektir.

5. Veri Analizleri

5.1. Demografik Veriler

Araştırmaya katılan öğrencilerin, %21,8'ini 6. sınıflar, % 29,351'ini 7. sınıflar, % 48,9'unu ise 8. sınıflar oluşturmaktadır.

Tablo 1: Seçilen Sınıflar

Sınıflar	Öğrenci sayısı	%
6.sınıf	38	21.8
7.sınıf	51	29.3
8.sınıf	85	48.9
Toplam	174	100

2- Cinsiyet Dağılımı

Öğrenciler tesadüfi seçilmiştir. Kurum yetkililerinden eşit sayıda kız ve erkek öğrenci istenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin, %50 kız, %50 erkektir.

Tablo 2: Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Öğrenci sayısı	%
Bay	87	50
Bayan	87	50
Toplam	174	100

3- Doğum Yerleri Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin; % 72,4'ü İstanbul, %23,5'i Anadolu, % 4,1'i de yurtdışı doğumludur.

Ailelerin Anadolu kökenli olmalarına rağmen çocukların kendilerini İstanbullu olarak kabul etmeleri "İstanbullaşma" ,yaşadığı yere sahiplenme, aidiyetlik bilincine olumlu etki yapacaktır. Aidiyetlik bilinci; çocuğun benimseyerek zarar vermekten kaçınmasını hatta korumaya itmektedir.

Tablo 3: Doğum Yerleri

İller	Öğrenci Sayısı	%	İller	Öğrenci Sayısı	%	İller	Öğrenci Sayısı	%
yaman	2	1,1	Finlandiya	1	0,6	Kırşehir	1	0,6
ankara	2	1,1	Giresun	2	1,1	Mersin	1	0,6
Ağrı	2	1,1	Hatay	1	0,6	Malatya	2	1,1
karahisar	1	0,6	Hollanda	1	0,6	Kırklareli	1	0,6
dahan	2	1,1	İğdır	1	0,6	Kars	1	0,6
nasya	1	0,6	İzmit	2	1,1	Mardin	2	1,1
itman	1	0,6	İzmir	2	1,1	Sivas	2	1,1
ğaristan	4	2,3	İsviçre	1	0,6	Samsun	1	0,6
arbakır	1	0,6	İstanbul	126	72,4	Şanlıurfa	2	1,1
dirne	1	0,6	Kastamonu	1	0,6	Van	1	0,6
lazığ	1	0,6	Kırklareli	1	0,6	Zonguldak	1	0,6
zurum	1	0,6	Kars	1	0,6	Toplam	174	100

Tablo 4: Doğum Yerleri Genel Bilgisi

Doğum Yeri	Öğrenci Sayısı	%
İstanbul	126	72,4
Anadolu	41	23,5
Yurtdışı	7	4,1
Toplam	174	100

4- Yaş Dağılımı

Araştırmada öğrencilerin %16'sının 14, %23'ünün 13, % 40,8'sinin 12, % 15,5'inin 11 ve % 4,6'sının ise 10 yaşında oldukları tespit edilmiştir. Tablodan da anlaşılacağı üzere 10–11 yaş grubu % 20,1 oranında,12–14 yaş grubu oranı %79,9'dur.

Tablo 5: Yaş Dağılımı

Yıl	Yaş	Öğrenci Sayısı	%
1993	14	28	16.1
1994	13	40	23.0
1995	12	71	40.8
1996	11	27	15.5
1997	10	8	4.6
Toplam		174	100

5.2 Kişisel Özellikler

1- Kitap Okuma Oranı

Araştırmaya katılan öğrencilerden %9,8'inin yılda bir kitap okuduğu, % 51,7'sinin ayda bir kitap okuduğu, % 34,5'inin üç dört ayda bir kitap okuduğu, % 4'ünün ise kitap okumadığı görülmektedir. “Kitap okumuyorum” diyenler dışında kalan araştırmaya katılan öğrencilerin toplamının % 96 oranında olması sevindiricidir.

Tablo 6: Kitap Okuma Oranı

Kitap Okur musunuz?	Öğrenci Sayısı	%
Yılda bir kitap	17	9.8
Ayda bir kitap	90	51.7
Üç dört ayda bir kitap	60	34.5
Okumuyorum	7	4.0
Toplam	174	100

2- Cep Telefonu Oranı

“Cep Telefonunuz Var mı?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %67,2 ‘si evet, %32,2’si hayır,%0,6’sı ise cevapsız bırakmak suretiyle yanıtlamışlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 96’sının en az yılda bir kitap okuduğu bilinmektedir. “Boş vakitlerinizi nasıl değerlendirirsiniz?” sorusuna; % 38’inin kitap okuması,%11’inin bilgisayar ve internetle ilgilenmesi telefonun sadece haberleşme aracı olarak kullandıklarını göstermektedir. Öğrencilerin %31’nin dersane, etüt ve okul kurslarına gittikleri de dikkate alındığında bir cep telefonuna sahip olmalarının ihtiyaç olarak kullanıldığı izlenimine varmamız mümkündür.

Tablo 7: Cep Telefonu Oranı

Cep Telefonunuz Var mı?	Öğrenci sayısı	%
Evet	117	67.2
Hayır	56	32.2
Cevapsız	1	0.6
Toplam	174	100

3- İş Durumu

“Çalışıyor musunuz? Nerede çalışıyorsunuz? Çalıştığınız yerde şiddet görüyor musunuz?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %10,3'ü evet çalışıyorum, %89,7'si hayır çalışmıyorum cevabını vermişlerdir. Araştırma katılan öğrenciler çalıştıkları yerleri açıklamaktan kaçınmışlardır. Çalışanların tümü erkek öğrencidir. Çalıştıkları yerde şiddet görmelerine ilişkin cevap vermemişlerdir.

Tablo 8: İş Durumu Bilgisi

Çalışıyor musunuz?	Çalışıyor	Çalışmıyor
Evet	18	10.3
Hayır	156	89.7
Toplam	174	100

4- Boş vakitleri Değerlendirme Oranı

“Boş vakitlerinizi nasıl değerlendirirsiniz?” sorusuna, öğrencilerin %38'i kitap okuyarak , %23'ü müzik dinleyerek, %1'i eliş yapılarak, % 6'sı arkadaşlarıyla sohbet ederek, %11'i bilgisayar ve internet ile ilgilenerek, %12'si spor yapılarak,% 3'ü televizyon izleyerek veya radyo dinleyerek, %1'i gezilere giderek, %5'i ise daha farklı uğraşlarla ilgilenerek cevabını vermişlerdir.

Tablo 9: Boş Vakitleri Değerlendirme Oranı

Boş vakitlerinizi nasıl değerlendirirsiniz?	Öğrenci Sayısı	%
Kitap okuyarak	65	38
Müzik dinleyerek	39	23
Elişi yapılarak	2	1
Arkadaşlarla sohbet	10	6
Bilgisayar-internet	20	11
Spor yapılarak	21	12
TV-radyo dinleyerek	6	3
Gezilere giderek	2	1
Diğer	9	5
Toplam	174	100

5.2. 1.Spor Faaliyetleri

1-Tercih Edilen Spor Dalları

“Hangi spor dalını tercih edersiniz?” sorusuna, %6,3’ü tenis,%19,5’i voleybol-basketbol, %37,4’ü futbol,%4,6’sı atletizm, %9,8’si güreş, %19’u karate,%3,4’ü de diğer dallarda spor yaptıkları şeklinde cevap vermişlerdir.

Tüm dünyada ilk sırada yer alan Futbol burada da %37,4 ile ilk tercih edilmiştir. Bunun kolay, heyecan vermesinin yanında çabuk para ve şöhrete kavuşma isteğini içinde barındırması etkili olmaktadır. Voleybol ve Basketbol oyunlarının %19,5 ile %19 olan Karateden önce gelmesinde Türk Milli Basketbol Takımı’nın başarıları ve ismi öne çıkan “12 Dev Adam” faktörü de etkilidir. Atletizm de Süreyya Ayhan ismi ve Askeri okullara yazılma isteği vardır. Ata sporu güreşimiz de %9,8 ile tercihte yüksek bir yerdedir.

Tablo 10: Tercih Edilen Spor Dalları Oranları

Hangi spor dalını tercih edersiniz?	Öğrenci Sayısı	%
Tenis	11	6.3
Voleybol-Basketbol	34	19.5
Futbol	65	37.4
Atletizm	8	4.6
Güreş	17	9.8
Karate	33	19.0
Diğer	6	3.4
Toplam	174	100

2- Spor Yaptıkları Yerler

“Genellikle nerede spor yaparsınız?” sorusuna öğrencilerin % 45,4 okul, %6,3’ünün klüp-dernek, %24,1’inin özel saha veya salon,%4,6’sının belediye tesisleri, %12,7’sinin mahallede, % 6,9’unun diğer yerlerde spor yaptıkları cevabını vermişlerdir.

Tablo 11: Spor Yaptıkları Yerler Bilgisi

Genellikle nerede spor yaparsınız?	Öğrenci sayısı	%
Okul	79	45.4
Klüp- dernek	11	6.3
Özel saha, salon	42	24.1
Belediye tesisleri	8	4.6
Mahallede	22	12.7
Diğer	12	6.9
Toplam	174	100

5.2.2.Müzik Türleri ve TV Programları

1- Müzik Türleri Dinleme Oranı

“En çok hangi müziği dinlersiniz?” sorusuna karşılık olarak öğrencilerin % 41,4’ü pop müzik dinlediğini, %17,8’i Rock türü müzik dinledikleri, %4’ü Türk Sanat Müziği dinlediğini, %13,2’si Türk Halk Müziği dinlediğini, %12,6’sı özgün müzik türü dinlediğini, %8,7’si arabesk müzik türü dinlediklerini,%2,3’ü ise diğer türlerde müzik dinlediği cevabını vermişlerdir.

Pop müziği yüksek oranda dinlemektedir. Tarkan, Mustafa Sandal gibi bu tür müziğin önde gelen sanatçıların yanında Eurovision şarkı yarışmasında 2003 yılında Sevtap Erener’in birinciliği, 2007 yılında Kenan Doğulu’nun dördüncülüğü pop türünün çocuklar arasında dinlenme oranını artırmaktadır.

Tablo 12: Müzik Türleri Dinleme Oranı

En çok hangi müziği dinlersiniz?	Öğrenci sayısı	%
Pop	72	41.4
Rock	31	17.8
Türk Sanat Müziği	7	4.0
Türk Halk Müziği	23	13.2
Özgün Müzik	22	12.6
Arabesk -Fantezi Müzik	15	8.7
Diğer	4	2.3
Toplam	174	100

2- TV Programları İzlenme Oranları

“En çok hangi TV programını izlersiniz?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerden % 29,9’u belgesel, % 4’ü pembe dizi , %2,3’ü çizgi film, %23’ü spor programı, % 7,5’i dini program, %10,3’ü yarışma, %19,5 ‘i eğlence, %3,5 ‘i diğer türleri tercih ettikleri cevabını vermişlerdir.

Tablo 13: TV Programları İzlenme Oranları

En çok hangi TV programını	Öğrenci Sayısı	%
Belgesel	52	29.9
Pembe dizi	7	4.0
Çizgi film	4	2.3
Spor programı	40	23.0
Dini program	13	7.5
Yarışmalar	18	10.3
Müzik -Eğlence	34	19.5
Diğer	6	3.5
Toplam	174	100

5.2.3. Bilgisayar ve İnternet Bilgileri

1- Bilgisayar Bilgisi

“ Bilgisayar Bilginiz Var mı?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin % 51,1’inin evet, % 38,5’inin hayır, % 10,4’ünün ise az/biraz cevabını vermişlerdir.

Evlerde %48,3 oranında bilgisayar vardır. Bu ailelerin çocukları bilgisayar kullanmaktadır. İnternet kullanımını ise%64,9’dur.Hayır diyenlerin oranı %38,5 olduğuna göre bu öğrencilerin bilgisayarla tanıştırılması gerekmektedir. Okullarda da yeterli bilgisayar laboratuvarı olmaması da sonuca etki etmektedir.

Tablo 14: Bilgisayar Bilme Oranı

Bilgisayar Bilginiz Var mı?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	89	51.1
Hayır	67	38.5
Az/Biraz	18	10.4
Toplam	174	100

2- Evde Bilgisayar Varlığı Oranı

“Evinizde bilgisayar var mı?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin, % 48,3’ü evet, % 51,7’si ise hayır cevabı vermişlerdir.

Tablo 15:Evde Bilgisayar Varlığı Oranı

Evinizde Bilgisayar Var mı?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	84	48.3
Hayır	90	51.7
Toplam	174	100

3- İnternet Bilgisi

“İnternet kullanıyor musunuz?” sorusuna karşılık olarak öğrencilerin %64,9’u evet, %25,9’u hayır, % 9,2’si ise az /biraz cevabını vermişlerdir.

Okullarımızın bilgisayar laboratuvarlarında bilgisayarla tanışan öğrencilerin bunları kullanma zamanları haftada 2 saat gördükleri ders ile sınırlı kalmaktadır.%19,5’i interneti okullarda kullanmaktadır. Arkadaşlarında kullananlar ise %8’dir.İnternet kafelerde kullanma oranı% 46’dır. Bu çocukların bu mekânlarda ders yapma, proje hazırlama vb. okulla ilgili zorunlu olarak bulunmalarını gerektirmektedir. Mahallerinde bulunan bu kafelere giden çocuklar araştırma yapmaktadır. Buraların ücretli kullanımından dolayı mahallerinde kavga/çeteleşme vb. şiddete maruz kalmaları kaçınılmazdır. Bundan dolayı ailelerin evlerinde bilgisayar ve internet olması, çocuklarının ödevlerine yardımcı olmaları, onların kontrolünü sağlamaları açılarından gereklidir.

Tablo 16:İnternet Kullanma Oranı

İnternet Kullanıyor musunuz?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	113	64.9
Hayır	45	25.9
Az/Biraz	16	9.2
Toplam	174	100

4- İnterneti Nerede kullanıyorsunuz?

“İnterneti Nerede Kullanıyorsunuz?” sorusuna karşılık olarak öğrencilerin, %19,5’ü okulda, %46’sı internet kafede, %8,2’si arkadaşında, %1,1’i kültür merkezinde, %20,7’si evde, %3,4’ü işyerinde, %1,1’i geçersiz cevap vermişlerdir.

Tablo 17:İnternet Kullanım Alan Oranı

İnterneti Nerede Kullanıyorsunuz?	Öğrenci Sayısı	%
Geçersiz	2	1.1
Okulda	34	19.5
İnternet kafede	80	46,0
Arkadaşımda	14	8,2
Kültür merkezinde	2	1.1
Evde	36	20,7
Diğer/İşyeri	6	3.4
Toplam	174	100

5.3. Aileyi Tanıma Bilgileri

1- Öğrenim Durumu

“Annenezin eğitim durumu nedir?” sorusuna karşılık olarak öğrencilerin annelerinin % 8’i okuryazar değil, % 6.9’u okuryazar, %56.4’ü ilkokul, %11.5i ortaokul, %13.8’i lise, % 3.4’ü üniversite cevabını vermişlerdir.

Araştırma grubundaki öğrencilerimizin anneleri ilkokul düzeyinde eğitim almıştır. Öğrencilerimizin büyük bir kısmı ilk çocuk değildir. Ortaokul ve lise düzeyinde oran ilkokul düzey oranına yakındır. Okuryazar olmayan oranı % 8 ile üniversite oranı olan % 3,4’ün az olması alt ve üst kısmın farkını ortaya koymaktadır.

Kente yeni gelen aileler özellikle Bağcılar Belediyesi eğitim etkinliği olan okuryazar olma kampanyasına çok ilgi göstermişlerdir. Belediye okuma yazma kurslarında daire, bilgisayar gibi özendirici ödül verilmesi de etkili olmuştur.

Tabloda ilkokul ve ortaokul toplamı %67,9’dur. Bu ilköğretim oranı olarak grubun anne eğitimlerinin yeterli olduğunu göstermektedir.

İç Anadolu Bölgesi’nden %3, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nden %4, Doğu Anadolu Bölgesi’nden %6.3, Akdeniz Bölgesi’nden %1.1, Karadeniz Bölgesi’nden %5.2, Ege Bölgesi’nden %1.7, Marmara Bölgesi’nden %74.7 oranında kökenli öğrencilerdir. % 82,8’sinin Anadolu’dan gelmiş aileler olduğundan üniversite mezunu annelerin oranı %3,4’tür. Ama ilköğretim dediğimiz; ilkokul ve ortaokul toplam oranı %67,9’dur. Orta öğretim yani lise düzeyi ise; %13,8’dir.

Tablo 18: Öğrenim Durum Bilgisi

Annenezin Eğitim Durumu Nedir?	Öğrenci Sayısı	%
Okuryazar değil	14	8.0
Okuryazar	12	6.9
İlkokul	98	56.4
Ortaokul	20	11.5
Lise	24	13.8
Üniversite	6	3.4
Toplam	174	100

2- Aile Durumu

“Anneniz ve babanız ayrı mı?” sorusuna karşılık olarak öğrencilerin % 3,4’ü evet,% 96,6 ‘sı ise hayır cevabını vermiştir.

Ailelerin sadece %13,2’sinin 600-700 TL asgari ücretle geçindikleri, %63,2’sinin evsahibi olmaları anne ve babanın beraber yaşamalarındaki orana etki etmektedir. Annelerin sadece %8’ inin okuryazar olmaması buna karşılık %92 oranında okuryazar olması aile kurumunun önemi anlamada etkili olmaktadır. Ciddi anlamda aile ortamının var olduğu, parçalanmış aile olmadığı ve çocukların ailelerinde mutlu oldukları gözlemlenmiştir.

Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri kökenli aile oranı toplam olarak %10,3 ‘tür. Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde boşanma çok ayıp bir davranış kabul edilmektedir. İnsanlar ikinci bir eş ile evlenirken birinci eşlerine de bakmak zorundadırlar.

Tablo 19: Aile Durum Bilgisi

Anneniz ve Babanız Ayrı mı?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	6	3.4
Hayır	168	96.6
Toplam	174	100

3- Aile Kökeni

“Aile Kökeniniz Nerededir?” sorusuna karşılık olarak öğrencilerin %10,3’ü İstanbul, %82,8’i Anadolu, %9 ‘u ise yurtdışı cevabını vermişlerdir.

Tablo 20:Aile Kökeni Bilgisi

Aile Kökeniniz Nerededir?	Öğrenci Sayısı	%
İstanbul	18	10.3
Anadolu	144	82.8
Yurtdışı	12	6.9
Toplam	174	100

4-Ailenizin Aylık Gelir Durumları

“Ailenizin Aylık Gelir Durumu Nedir?” sorusuna karşılık olarak öğrencilerin %13,2’si 600–700 YTL, %52,3’ ü 700–1000 YTL,% 19’u 1000–2000 YTL, % 15.5’i cevapsız bırakmak suretiyle cevaplamışlardır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere asgari ücret alan aile oranı %13,2’ dir. Aileler bu ücrete vasıfsız eleman olduklarından çalışmak zorunda bırakılmıştır. %52,3 orta gelir seviyesindedir.%19’u orta sınıfın üzerindedir.%15,5 oranındaki öğrenciler cevap vermekten kaçınmışlardır. Asgari ücretle geçinen ailelerin memleketlerinden yiyecek desteği aldıkları, evsahibi olma oranının %63,2 olması geçinmelerinde önemli olmaktadır.

Kiracı olan ailelerin oranı %29,3 olduğu bilinmektedir. Bunların gelirleri 600-700 TL olan ailelerle, 700-1000 TL olan ailelerin 1/3’ü kadarı olduğu sanılmaktadır.

Tablo 21: Gelir Durumları Oranı

Ailenizin Aylık Gelir Durumu Nedir?	Öğrenci Sayısı	%
600-700 YTL	23	13.2
700-1000 YTL	91	52.3
1000-2000 YTL	33	19.0
Cevapsız	27	15.5
Toplam	174	100

5- Ev Durumu

“Oturduğunuz Ev Kira mı, Size mi Ait?” sorusuna karşılık olarak öğrencilerin % 29,3’ü kirada,, % 63,2’si evsahibi, % 6,3’ü akrabalarının evinde, %1,2’si devlete ait lojmanda şeklinde cevaplamışlardır.

Tablo 22:Ev Durumu Bilgisi

Oturduğunuz Ev Kira mı, Size mi Ait?	Öğrenci Sayısı	%
Kira	51	29.3
Evsahibi	110	63.2
Akrabamıza ait	11	6.3
Lojman	2	1.2
Toplam	174	100

6- Ailedeki Birey Sayısı

“Oturduğunuz Evde Kaç Kişi Yaşıyorsunuz?” sorusuna karşılık olarak öğrencilerin % 10,9’u üç kişi, % 28,2’si 5 kişi ,% 60,3’ü ise 5’ten fazla kişi,%0,6’sı da cevapsız bırakmak suretiyle cevaplamışlardır.

Buradan da anlaşılacağı gibi ailedeki toplam birey sayısı 5 ve üzeri oranı % 60,3’tür. İnsanlar köy yaşamında sıkıntı olmayan çok çocuk olması kent yaşamında asgari ücretle geçinenlerin veya orta gelir grubundaki oranın yüksek olduğu anımsandığında temel ihtiyaçların; barınma, yiyecek, giyecek, ulaşım vb. dışındakileri karşılamada zorlanmaktadırlar.

Tablo 23:Ailedeki Birey Sayı Oranı

Oturduğunuz Evde Kaç Kişi Yaşıyorsunuz?	Öğrenci sayısı	%
3	19	10.9
5	49	28.2
5ve üstü	105	60.3
Cevapsız	1	0,6
Toplam	174	100

5.4. Yaşanılan Ortama Ait Bilgiler

1- Yaşadıkları Semt Bilgisi

“ Kaç Yıldır Bu Semtte Oturuyorsunuz?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %43,7’si 15 yıl, %12,6’sı 18 yıl, %37,9’u 10 yıl ve 10 yıldan daha az , %5,2’si cevapsız bırakarak, % 0,6’sının yanıtı geçersiz sayılarak cevaplamışlardır.

İstanbul’un göç alan ilçelerinin en çok göç alan semtlerinden seçilen araştırma grubu öğrencilerinin büyük bir kesimi olan % 43,7’sinin 15 yıldır,% 12,6’sının 18 yıldır burada ikamet etmelerinden; “İstanbullaşma” oranı her iki verinin toplamını alarak %56,3tür diyebiliriz. İstanbul doğumlu öğrencilerin oranı da % 72,4’tür. Aileleri Anadolu’dan gelmiş oldukları halde öğrenciler kendilerini İstanbullu saymaktadırlar.

Tablo 24:Yaşadıkları Semt Bilgisi

Kaç Yıldır Bu Semtte Oturuyorsunuz?	Öğrenci Sayısı	%
Geçersiz	1	0.6
15 yıl	76	43.7
18 yıl	22	12.6
10 ve altı	66	37.9
Cevapsız	9	5.2
Toplam	174	100

2- Semtten Memnun Olma Hali

“Yaşadığınız Yerden Memnun musunuz?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %32,8’i evet, %25,8’i hayır, %36,2’si bazen/kısmen , %5. 2’si cevapsız bırakarak cevaplamışlardır. Öğrenciler; yaşadıkları semtlerde mahalleli sıcaklığı %29,9 oranında bulamamaları ve %26,4 oranında bazen/kısmen bulmaları memnun olmamalarını etkilemektedir.

Tablo 25:Semtten Memnun Olma Hali

Yaşadığınız Yerden Memnun musunuz?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	57	32.8
Hayır	45	25.8
Bazen/Kısmen	63	36.2
Cevapsız	9	5.2
Toplam	174	100

3- Mahalleli Sevgisi

“Yaşadığınız mahallede çocuklar arasında mahalleli sıcaklığı var mı?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %42’si evet, %26,4’ü bazen/kısmen, %29,9’u hayır,%1,7’si cevapsız bırakarak cevaplamışlardır.

Okulda ve mahallelerde spor yapanlar öğrencilerin toplamının %58,2 olduğu hatırlanırsa sıcaklığın yaşandığı ortamlar açıklanabilir.% 46’sının internet kafede,%19,5’inin okulda internet kullandıkları bilinmektedir.

Tablo 26:Mahalleli Sıcaklığı Oranı

Yaşadığınız mahallede çocuklar arasında mahalleli sıcaklığı var mı?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	73	42.0
Hayır	52	29.9
Bazen/Kısmen	46	26.4
Cevapsız	3	1.7
Toplam	174	100

4- Semt Sevgisi

“Hangi semtte oturmak isterdiniz?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %12,6’sı Başakşehir’de,% 22,4’ü Etiler-Boğaz civarında, %16,7’si Bakırköy-Yeşilköy civarında, %16,1’i Anadolu yakasında, %25,9’u Bahçeşehir-Florya civarında, %6,3’ü ise diğer şekilde cevaplamışlardır.

Tablo 27: Yaşanılmak İstenen Semt Oranı

Hangi Semtte Oturmak İsterdiniz?	Öğrenci Sayısı	%
Başakşehir	22	12.6
Etiler-Boğaz civarı	39	22.4
Bakırköy –Yeşilköy civarı	29	16.7
Anadolu yakası	28	16.1
Bahçeşehir –Florya civarı	45	25.9
Diğer	11	6.3
Toplam	174	100

5- Semtteki Çocuk Suçları

“Sizce yaşadığınız semtte çocuk suçları nelerdir?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin % 12,1’i hırsızlık, %10,3’ü kap-kaç-gasp, %71,3’ü çeteleşme-kavga, %6,3’ü si ise ehliyetsiz araç kullanma cevabını vermiştir.

Öğrencilere yaşadıkları mahallelerde çocuklar arasında sosyal ilişkileri hakkında bilgi almak amacıyla sorduğumuz çocuklar arasındaki sıcaklık var mı sorusu hatırlandığında hayır ve kısmen diyenlerin oran toplamının %56,3 olması memnuniyetsizliklerinin sebebinin birinde çeteleşme oranının yüksek olmasındandır.

Spor yapmak için okul ve mahalleleri kullananları oranının %58,1 olması çeteleşme ve kavga ortamına uygun bu mahallerde öğrencilerin şiddete maruz kalmaları açısından düşündürücüdür. Çocukların, Bahçeşehir-Florya’da % 25,9, Etiler-Boğaz gibi yerlerde yaşama oranı % 22,4 ve Bakırköy-Yeşilköy’de yaşama istek oranı % 16,7 olması buraların daha iyi şartlara sahip olmalarından ileri gelmektedir. Buralarda çocuklar için parklar, oyun alanları ve spor tesisleri mevcuttur. Çarpık kentleşme olmadığından ve % 82,8 oranında Anadolu kökenli olmalarından bahçeli alanları sevmeleri de etkilemektedir.

Öğrencilerin % 66,3’ünün yaşadıkları semtlerde ailelerinin yaşaması oraları sahiplenmelerini sağlamışsa da yaşadıkları ortamları sevmemelerini sağlayan etkenler vardır.

Toplumsallaşma dönemine geçiş yapmak üzere olan öğrenciler rahat, güvenli mekânlarda yaşamak istemektedirler. Boş zamanlarını değerlendirmede spor yapma oranı % 12 olması ailelerin çocukları sokakları güvenli bulmamalarından ileri gelmektedir. Bu öğrencilerin % 37,4 futbol oynamaktan zevk almaktadır. Futbol oynayan bu öğrenciler için okul bahçeleri, mahalleler yeterli olmasa da bu oyun için kale için iki taş, oyuncular için 3 kişi yetmektedir. Tek kale adını verdikleri oyunu oynayabilmektedirler.

Tablo 28: Semtteki Çocuk Suçların Çeşitleri

Sizce Yaşadığınız Semtte Çocuk Suçları Nelerdir?	Öğrenci Sayısı	%
Hırsızlık	21	12.1
Kapkaç - Gasp	18	10.3
Çeteleşme-Kavga	124	71.3
Ehliyetsiz araç kullanma	11	6.3
Toplam	174	100

5.5. Okula ve Çevreye Ait Bilgiler

1 – Okul Sevgisi

“Okula gitmek sizi mutlu ediyor mu?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin % 69,5’i evet, % 5,2’i hayır,% 25,3’ü de bazen/kısmen şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 29: Okul Gitme Memnuniyet Oranı

Okula Gitmek Sizi Mutlu Ediyor mu?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	121	69.5
Hayır	9	5.2
Bazen/Kısmen	44	25.3
Toplam	174	100

2- Okul Çıkışı

“Okul çıkışı nereye gidersiniz?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %72,4’ü eve, % 3,4’ü işe, %20,7’si okuldan sonra derslane ya da etüde, %2,9’u kafeye, % 0,6’sı farklı bir yere diye cevaplamışlardır.

Tablo 30: Okul Çıkışında Gidilen Mahaller

Okul Çıkışı Nereye Gidersiniz?	Öğrenci Sayısı	%
Eve	126	72.4
İşe	6	3.4
Dershaneye/ Etüde	36	20.7
Kafeye	5	2.9
Farklı Bir Yere	1	0.6
Toplam	174	100

3- Okul İçinde Sportif veya Kültürel Faaliyet

“Okul içinde sportif veya kültürel faaliyet yapar mısınız?”sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %35,6 ‘sı evet, %34,5’i hayır, %29,9’unun bazen/kısmen faaliyetlere katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 31: Okul İçinde Sportif veya Kültürel Faaliyetlere Katılma Oranı

Okul içinde Sportif veya Kültürel Faaliyet Yapar mısınız?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	62	35.6
Hayır	60	34.5
Bazen/Kısmen	52	29.9
Toplam	174	100

5.6. Arkadaşlık İlişkilerine Ait Bilgiler

1- Sorunlar

“Şu An Hayatınızdaki Önemli Sorununuz?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin % 6,9’u maddi imkânsızlık, %9,8’inin ailevi problemler, % 48,9’u dersler /okulla ilgili problemler, % 11,5’i iş bulma kaygısı, % 5,7’sinin karşı cinsle ilişkiler, % 2,3’ü sağlık problemleri, % 4’ü arkadaşlarla tartışma, %10,9’u ise diğer/paylaşmak istemiyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 32: Önemli Görülen Sorunlar Oranı

Şu An Hayatınızdaki Önemli Sorununuz?	Öğrenci Sayısı	%
Maddi İmkânsızlık	12	6.9
Ailevi Problemler	17	9.8
Dersler-Okul Problemler	85	48.9
İş Bulma Kaygısı	20	11.5
Karşı Cinsle ilişkiler	10	5.7
Sağlık Problemleri	4	2.3
Arkadaşlarla Tartışma	7	4.0
Diğer/Paylaşmak İstemiyorum	19	10.9
Toplam	174	100

2- Problemi Paylaşma

“Probleminizi kimle paylaşırsınız?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin, %41,4’ü okul arkadaşlarım, %10,3’ü mahalle arkadaşlarım, %42’si ailem, %1,7’si öğretmenlerim, %2,3’ü akrabalarım,% 2,3’ü ise diğer farklı cevabını vermişlerdir.

Tablo 33: Problemi Paylaşma Oranı

Probleminizi Kimle Paylaşırsınız?	Öğrenci Sayısı	%
Okul Arkadaşlarım	72	41.4
Mahalle Arkadaşlarım	18	10.3
Ailem	73	42.0
Öğretmenlerim	3	1.7
Akrabaların	4	2.3
Diğer	4	2.3
Toplam	174	100

3- Problemlerin Çözümü

“Problemlerinize ilgili profesyonel yardım alır mısınız?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %19,5’i evet, %80,5’i hayır cevabını vermişlerdir.

Tablo 34: Problem Çözmede Yardım Alma Oranı

Problemlerinize İlgili Profesyonel Yardım Alır Mısınız?	Öğrenci	%
Evet	34	19.5
Hayır	140	80.5
Toplam	174	100

4- Sorunların Paylaşımında Okul Rehber Öğretmenleri

“Sorunlarınızı okul rehber öğretmenleriyle paylaşır mısınız?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %24,7’si evet,%75,3’ü hayır diye cevap vermiştir.

Tablo 35: Rehber Öğretmenle Paylaşım Oranı

Sorunlarınızı Okul Rehber Öğretmenleriyle Paylaşır Mısınız?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	43	24.7
Hayır	131	75.3
Toplam	174	100

5- Dostluk İlişkileri

“Hayatta dost gibi anlaştığınız biri var mı?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %85,1’i evet, %14,9’u hayır cevabını vermişlerdir.

Tablo 36: Dostluk İlişkisi Varlığı

Hayatta Dost Gibi Anlaştığınız Biri Var Mı?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	148	85.1
Hayır	26	14.9
Toplam	174	100

6- Fiziksel Görüntü

“Fiziksel görüntünüzden memnun musunuz?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %73,6’sı evet, %5,7’si hayır, % 20,1’i bazen /kısmen, % 0,6’sı cevapsız bırakarak cevap vermişlerdir.

Tablo 37: Fiziksel Görüntü Memnuniyeti

Fiziksel Görüntünüzden Memnun Musunuz?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	128	73.6
Hayır	10	5.7
Bazen/Kısmen	35	20.1
Cevapsız	1	0.6
Toplam	174	100

7- Sanatsal Faaliyetler

“İstedığınız bir konsere, filme ya da oyuna gidebiliyor musunuz?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %35,1’i evet, %19’u hayır, %46’sı da bazen/kısmen cevabını vermiştir.

Tablo 38: Sanatsal Faaliyetler Katılma Oranı

İstedğiniz Bir Konsere, Filme ya da Oyuna Gidebiliyor Musunuz?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	61	35.1
Hayır	33	19.0
Bazen/Kısmen	80	46.0
Toplam	174	100

8-Arkadaşlık İlişkileri

“Arkadaşlıkta neye önem verirsiniz?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin % 9,2’si aynı okuldan olmaya,% 1,7’si akrabalığa,% 4,’ü öğrenci aynı mahalleden olmaya,% 67,3’ü aynı dünya görüşünden olmaya, % 6,9’u fiziksel görünüşe,% 4,’ü maddi duruma, % 6,9’u da diğer cevabını vermişlerdir.

Tablo 39: Arkadaşlık İlişkileri

Arkadaşlıkta Neye Önem Verirsiniz?	Öğrenci Sayısı	%
Aynı okuldan olmaya	16	9.2
Akrabalığa	3	1.7
Aynı mahalleden olmaya	7	4.0
Aynı dünya görüşünden olmaya	117	67.3
Fiziksel görünüşe	12	6.9
Maddi duruma	7	4.0
Diğer	12	6.9
Toplam	174	100

9-Arkadaşlarla Sohbet Konuları

“Arkadaşlarınızla hangi konuda sohbet edersiniz?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %13’ü ailevi konular, %21’i giyim-kuşam, % 18’i dini konular, %6’sı cinsel konular, %8’i siyasi konular, %10’u sinema-televizyon-müzik-tiyatro , %15’i okul-eğitim konuları, %3’ü para-yatırım , % 6’sı da diğer cevabını vermişlerdir.

13–14 yaş grubundaki % 39 ve 11–12 yaş grubu oranı % 56,3 olmasından öğrencilerin giyim kuşam konusunu öncelikle konuşurken, bu yaş gruplarındaki öğrencilerimizin ilköğretim 4.sınıftan itibaren zorunlu “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi” dersinde “ayıp, sevap, günah” kavramlarıyla tanışmaları, dersle ilgili duaların ezberlenmeleri vb. dini konularda sohbet etmektedirler. Doğu Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi kökenli ailelerin toplamının % 10,3 olmasına bakılarak öğrencilerin % 18’inin dini konularda sohbet etmelerinin bu bölge insanların yaşamlarında din faktörünün çok etkili olmasındandır. Bu durum cinsel konularda sohbetin de oranını düşürmektedir.

Öğrencilerin annelerin eğitim düzeylerine bakıldığında % 17,2 oranında lise ve üniversite düzeyinde eğitim sahibi oldukları görülmektedir.

Tablo 40: Arkadaşlarıyla Sohbet Konuları ve Oranı

Arkadaşlarınızla Hangi Konuda Sohbet Edersiniz?	Öğrenci Sayısı	%
Ailevi Konular	22	13
Dini Konular	32	18
Giyim - Kuşam	36	21
Cinsel Konular	11	6
Siyasi Konular	14	8
Sinema-Televizyon-Müzik-Tiyatro	17	10
Okul-Eğitim Konuları	26	15
Para-Yatırım	5	3
Diğer	11	6
Toplam	174	100

5.7. Şiddete Yönelik Bilgiler

1- İstek Dışında Dokunma

“İsteğiniz Dışında Size Dokunulmasından Rahatsız Olur Musunuz?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %87,9’u evet, %12,1’i hayır cevabı vermiştir.

Tablo 40: İstek Dışında Dokunma

İsteğiniz Dışında Size Dokunulmasından Rahatsız Olur Musunuz?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	153	87.9
Hayır	21	12.1
Toplam	174	100

2-İnsan Bedeni Hakkında Görüşler

“İnsanların bedenlerinin sadece kendilerine ait olduğu ve onların izni olmaksızın kimsenin ona dokunamayacağı” görüşüne katılıyor musunuz?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerden %97,7’si evet, %0.6’sı hayır, %1,7’si bazen-kısmen cevabını vermişlerdir.

Sahiplenme ve kişilik geliştirme döneminde olan öğrenciler bedenlerine %97,7 oranında sahip çıkmaktadırlar. Öğrencilerin yaşadıkları mahallelerde sıcaklık kuramaması ve kavga ve çeteleşmenin %71 oranında gerçekleşmesi öğrencileri kendilerine dokunulacağı ve zarar verileceği endişesinden kaynaklanmaktadır. Anadolu kökenli olma da Anadolu ruhunu yansıtmaktadır. Öze saygı, başkasına saygı demektir.

Tablo 41: İnsan Bedeni Hakkındaki Bilgileri

“İnsanların Bedenlerinin Sadece Kendilerine Ait Olduğu ve Onların İzni Olmaksızın Kimsenin Ona Dokunamayacağı” Görüşüne Katılıyor Musunuz?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	170	97.7
Hayır	1	0.6
Bazen/Kısmen	3	1.7
Toplam	174	100

3- Karşı Cinsle İlişkiler

“Karşı cinsle ilişkileriniz nasıldır?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %58’i arkadaşım yok, %24,1’i arkadaşım var, %5,2’si arkadaşım olmasını istiyorum, %2,9’u var ama rahat olamıyorum, %9,8’i var ama ona açılmıyorum cevabını vermiştir.

%87,9 oranındaki öğrencilerin hayatta dost gibi biri olmasına rağmen bunun %58 oranında karşı cinsle ilgili olmadığı anlaşılmaktadır. Hayattaki en önemli sorun olarak karşı cinsle ilişkileri %5,7 sorun olarak belirtenler arkadaş olmasını istiyorum/var ama rahat gezemiyorum diyenlerin oranıyla doğru orantılıdır.10-14 yaş grubundaki öğrenciler arkadaşlarıyla %6,3 oranında cinsel konularda sohbet ettiklerini belirtmiştir. Henüz bu yaş grubundaki öğrenciler buna hazır değildirler.

Öğrenciler %37,4 oranında kitap okuyarak boş zamanlarını değerlendirmekte, %37,4 oranında futbolla ilgilenmekte,%29,9’uda belgesel türü programları izlemeleri bu görüşümüzü desteklemektedir.

Tablo 42: Karşı Cinsle İlişkiler

Karşı Cinsle İlişkileriniz Nasıldır?	Öğrenci Sayısı	%
Arkadaşım Yok	101	58.0
Arkadaşım Var	42	24.1
Arkadaşım Olmasını İstiyorum	9	5.2
Var Ama Rahat, Olamıyorum	5	2.9
Var Ama Ona Açılmıyorum	17	9.8
Toplam	174	100

4- Ayıp Davranışlara Karşı Tutumlar

“Arkadaşlarınızla oyun oynarken ya da teneffüslerde “istemediğiniz halde” size yapıldığını düşündüğünüz “ayıp” olarak kabul ettiğiniz davranışlarda bulunan çocuklar var mıdır?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %8’i evet, %92 ise hayır diye cevaplamışlardır. Hayır, cevabı 11–14 yaş grubu öğrencilerin kavga etmeyle bedensel zorbalığı ve sözel zorbalıkla sosyal dışlamayı ayırt ettiklerini göstermektedir.

Öğrencilerinde okula gitmenin onları %70 oranında mutlu etmesi okulların güvenli olduğunu göstermektedir. Aile içi şiddete %3,4 oranında maruz kalan öğrenciler olmasına karşın %8,6 oranında bazen/kısmen aile içi şiddete maruz kaldıklarını belirten öğrencilerde %8’i bu soruya evet cevabı vermiştir. Bu durum bizde okullarımızda şakaya yönelik fiziksel şiddetin olmadığı göstermektedir.

Tablo 43: Ayıp Davranışlara Karşı Tutumlar

Arkadaşlarınızla Oyun Oynarken Ya Da Teneffüslerde “İstemediğiniz Halde” Size Yapıldığını Düşündüğünüz “Ayıp” Olarak Kabul Ettiğiniz Davranışlarda Bulunan Çocuklar Var mıdır?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	14	8.0
Hayır	160	92.0
Toplam	174	100

5- Cinsel Taciz

“Cinsel Tacize Uğruyor Musunuz?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin, %0,6’sı evet, %97,7’si hayır, %1,7’si bazen/kısmen cevabını vermişlerdir.

Türk Dil Kurumu’nun sözlüğüne göre “taciz”;tedirgin etme, canını sıkma anlamına gelmektedir. Öğrencilerin cevapları arasında “taciz” kullanmaktan kasıt hukuki ya da farklı uzmanlık alanlarındaki anlam değildir.

İnsanların bedenlerinin sadece kendilerine ait olduğu ve onların izni olmaksızın kimsenin ona dokunamayacağı görüşünün doğru orantılı olarak oranı %97,7’dir.

Öğrenciler bazen/kısmen derken oyun oynarken anlayamadıkları durumları dile getirmişlerdir. Cinsel taciz; bazen oyunda fiziksel, bazen özgürlüğün kısıtlamaması, bazen güç uygulanarak bedene zarar verme olduğundan şaka yollu anlamlar yüklenerek muhatabın anlamasını zorlaştırmakta olduğundan araştırma grubu öğrencileri %1,7 oranında bazen/kısmen cevabını vermişleridir.

Evet diyenlerin oranı kavga vb. halleri yaşadıklarından %0,6'dır. Bu ise genele bakıldığında oran açısından az görülse de, şiddetin başlamadan halledilmesi için okul rehber öğretmenleriyle sorunların paylaşıldığında ya kalkacak ya da asgari olarak kalacaktır.

Tablo 44: Cinsel Taciz Uğrama Oranı

Cinsel Tacize Uğruyor Musunuz?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	1	0.6
Hayır	170	97.7
Bazen/Kısmen	3	1.7
Toplam	174	100

6-Aile İçi Demokrasi

“Aile içi demokrasi var mı?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %61,5'i evet, %5,2'si hayır, %33,3'ü bazen/kısmen cevabını vermiştir.

%63,2 oranında 5 ve daha fazla kişiyle kalabalık ailelerde yaşayan öğrenciler, %87,9 oranında şiddete maruz kalmadıklarını, ayrıca %61,5 oranında demokratik aileleri olduğunu belirtmişlerdir.

Aile içi demokrasiden amaç, anne ve babanın koyduğu aile içi kurallara uygunluk uzantısında, karar alma ve uygulamada özgürlük anlaşılrsa da, kendilerinden iyi şartlarda yaşam sahibi olmalarını arzuladıkları çocuklarına, ailelerin verdiği destek ve motivasyondur. Çünkü öğrencilerin %42'si sorunlarını aileleriyle paylaşmaktadır. Anne ve babalarından çok etkilenen öğrencilerin anne ve babanın eğitimi olması model olmaları bakımından çok önemlidir. %96,6'sının ailede beraber yaşadıkları ailelerde annelerin ilkokul, ortaokul, lise diploması olanların oranı %81,7'dir. Üniversite düzeyinde anne oranı çok düşüktür: %3,4. okuryazar olmayan annelerin oranı ise, %6,9'dur.

Tablo 45: Aile İçi Demokrasi Uygulaması

Aile İçi Demokrasi Var mı?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	107	61.5
Hayır	9	5.2
Bazen/Kısmen	58	33.3
Toplam	174	100

5.8.Aile içi Şiddet

1- Aile içi Şiddet

“Aile içi şiddete maruz kalıyor musunuz?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %3,5’i evet, %87,9’u hayır, %8,6’sı da bazen/kısmen cevabını vermiştir. Aile içi demokrasi olan, annelerin okuma oranları yüksek olan, aileleriyle sorunlarını paylaşan öğrenciler ailede şiddete maruz kalmamaktadır. Buda ailelerin çocuklarına sağladığı destek ve güvenle olmaktadır.

Tablo 46: Aile içi Şiddet

Aile İçi Şiddete Maruz Kalıyor musunuz?	Öğrenci Sayısı	%
Evet	6	3.5
Hayır	153	87.9
Bazen/Kısmen	15	8.6
Toplam	174	100

2- Anneye Yönelik Şiddet

“Babanız Annenizi Döver mi?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin % 5,2’si evet döver, % 86,8’si hayır dövmez, % 8’i de bazen/kısmen döver demektir. Aile içi demokrasi % 61,5 oranında olması, % 87,9’u aile içi şiddete maruz kalmadığını belirtmektedir.

Korku kavramı ve korku kültürünün de şiddetin kökenleri olduğu bilinmektedir. Kişilik bozukluğu da buna yardımcı olmaktadır. Araştırma grubu öğrencilerin aile yapıları demokratik yapıda olduğundan “babam annemi dövmez” diyenlerin oranı çoktur. Aileler sağlıklı bireyler yetiştirmektedirler.

Tablo 47: Anneye Yönelik Şiddet Uygulaması

Babanız Annenizi Döver mi?	Öğrenci Sayısı	%
Evet döver	9	5.2
Hayır dövmez	151	86.8
Bazen/Kısmen	14	8.0
Toplam	174	100

3- Eşler Arasında Şiddet

“Anneniz ve babanız kavga ederler mi?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin %8’i ciddi bir durum olursa evet, % 92’si ciddi bir durumda bile hayır cevabını vermişlerdir.

Aile içindeki şiddet, öncelikle yetişen kuşaklar için kötü bir örnek teşkil etmesi, sağlıksız bir davranışsal standartlar seti oluşturması bakımından toplumsal geleceği tehdit eder. % 61.5 oranında ailelerde demokrasi olduğuna, % 87,9 oranında ailesinde şiddet görmeyen öğrencilerin anne ve babaları ciddi durumda bile kavga etmediklerini bildirmeleri öğrencilerin ailelerinden büyük destek gördüklerini bildirir.

Sorunlarını aileleriyle paylaşan öğrenciler ailelerine güven duymaktadırlar. Öğrencilerin 72,4’lük bir kısmı, okul çıkışı eve gittiklerini söylemişlerdir. Bu öğrenciler ailelerinin koyduğu kurallara bağlı kaldıklarından dolayı okul çıkışında eve gitmektedirler.

Ciddi durumdan maksat ise; aile içinde babanın sözünü birkaç dinlememe gibi durumlar sayılmaktadır.

Aile içi şiddet bizim görmezden geldiğimiz ama sancılarımızın merkezi bir noktasıdır. Öğrencilerin ailelerinden çocuklarına şiddete maruz kalma oranı %3,5’tir. Anne ve babanın sevgi ve saygıya dayalı kurdukları ailelerin beraber yaşama oranı %96,6’dır.

Bu ise şiddetin aile içinde aile bireylerine uygulanmasını engellemekle kalmayacak onların ailelerinde aldıkları model anne ve babayı ileri yaşlarında kuracakları ailelerine taşıyacaklardır. Şiddet taşındığı gibi sevgi ve saygı da nesilden nesle taşınacaktır.

Tablo 48: Anne ve Baba Kavgaları

Anneniz ve Babanız Kavga Ederler mi?	Öğrenci Sayısı	%
Evet, (Ciddi bir durum olursa)	14	8.0
Hayır, (Ciddi durumda bile)	160	92.0
Toplam	174	100

4-Annenin Çocuğa yönelik Şiddeti

“Annemiz sizi döver mi?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin% 87,4’ü hayır,% 2,9’u evet, % 9,7’si bazen/kısmen şeklinde cevap vermişlerdir.

% 61.5 ailede; aile içi demokrasi olduğu bilinmektedir.% 87,9’u aile içi şiddeti yaşamadığını bildirmiştir. % 86.8’i babalarının annelerini dövmediğini, % 92’si anne ve babasının ciddi durumlarda bile kavga etmediklerini belirtmektedir. Buna bağlı olarak da öğrenciler annelerinden %87,4 oranında şiddet görmediklerini, dayak yemediklerini bildirmişlerdir.

Anne ve babasının kavga etme oranı %8 olan öğrencilerin annelerinden şiddet görmeleri bazen/kısmen cevabıyla beraber doğru orantılıdır.

Kocalarından şiddet gören kadınların oranı bazen/kısmen cevabıyla beraber % 13,2’dir. %12,6 oranında da bazen/kısmen cevabıyla çocuklarına bu şiddeti bir nevi yansıtmaktadırlar. Şiddetin taşınması sonucu aile içi demokrasi oranı %62’lerde kalmaktadır bu araştırma grubu öğrencileri için. Annelerin okuma yazma bilmeme oranı% 7’dir yaklaşık olarak. Eğitim düzeyleri yüksek olan ailelerde aile içi demokrasi artarken aile içi şiddete maruz kalan çocuklar ve anne oranında ters orantılı olarak azalma görülecektir.

Tablo 49: Annenin Çocuğa Yönelik Şiddet Uygulaması

Annemiz sizi döver mi?	Öğrenci sayısı	%
Hayır	152	87.4
Evet	5	2.9
Bazen/Kısmen	17	9.7
Toplam	174	100

5.9.Verilerin Sonuçlarının Değerlendirilmesi

11-14 yaş grubu dönemi çocukluktan yetişkinlik dönemine geçiş yaptığı evrenin öncesidir. Bu dönemde çocuklar psikolojik, sosyolojik ve biyolojik değişimler yaşar. Teknoloji kullanımının artması iletişim ağlarının gelişmesi gibi sebeplere bağlı olarak, insanların yaşamları ve diğer insanlarla olan ilişkileri de değişime uğramıştır.

Çocuklar eskiye oranla 11-12 yaşlarında ergenlik sürecine girmektedirler. Çocuklar bu dönemde hızla büyüme isteği, duygusal ya da cinsel istekler, tüm yaşamında bağımsız olma isteği, arkadaş çevresini aileden daha fazla önemseme gibi tutumlar görülmesi doğaldır.

Araştırma grubundaki çocuklarda da duygusal coşku, ilgi çekme, arkadaşlığa önem verme, kişilerden ve ortamlardan etkilenme gibi içinde yaşadıkları yaş grubuna ait döneme özgü davranış ve tutumlar görülmektedir.

Öğrencilerle ilgili yapılan anket araştırması sonucunda elde edilen istatistiksel sonuçlar sonucunda çocukların yaşlarına uygun biçimde davranmakta yaşanan sorunlarda bu yaş dönemine ve ülkemizin sosyal-kültürel ve ekonomik durumuna göre ortaya çıkmaktadır.

11-14 yaş dönemi mutluluğun hüznle, kaygının boş vermeyle hızla yer değiştirdiği, duyguların iç içe girdiği coşkulu bir dönemdir. Böylesine karmaşık süreçte kimlik arayan çocuk, kendini evrenin merkezi olarak tasarlar; kimi çocuk anne ve babasını eleştirme yoluna gider; özgür bağımsız olmak ister, kimi içine kapanır, ailenin ilgisini baskı gibi görür. Kimi çocuk sorumluluk duygusuna sahip olmaz. Toplumsallaşma döneminde yaşanan bu tür değişimlerin etkisinde kalan ve kişiliğini arayan çocuğun, beğenilmek, saygı ve ilgi görmek amacıyla, çevresindeki bazı kişiler arasından kendine model seçer. Bu modeller ise gencin idealleri, duyguları, o anda gerçekleştirmek istedikleri hayallerine uygun olacağını düşündüğü ya da kendisine hayranlık uyandıran kişilerdir. Her yönüyle seçtiği modeline uygun davranış sergilemeye, modeline benzemeye, onunla bağ kurmaya çalışan çocuğun bir an önce yetişkin olma, kişiliğini ortaya koyabilme çabası içinde olduğu gözlemlenebilir. İşte bu dönemde, çocuğun isteklerinin gerçekleşmemesi durumlarda, psikolojik ya da toplumsal sorunlar, kaygılar, stresler yaşanabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 48,9'u 8.sınıf,% 29,3'ü 7.sınıf,% 21,8'inin 6.sınıf olduğu ve % 50 kız ve % 50 erkek olarak toplam 174 öğrenci seçilmiştir.

Doğum yerlerine bakıldığında öğrencilerin %3'ünün İç Anadolu Bölgesi'nden, %4'ünün Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden, % 6,3'ünün Doğu Anadolu Bölgesi'nden, %1,1'inin Akdeniz Bölgesi'nden, % 5,2'sinin Karadeniz Bölgesi'nden, %1,7'sinin Ege Bölgesi'nden, % 74,7'sinin Marmara Bölgesi'nden, % 4'ünün yurtdışından olduğu cevapları verilmiştir.

5.9.Verilerin Sonuçlarının Değerlendirilmesi

11-14 yaş grubu dönemi çocukluktan yetişkinlik dönemine geçiş yaptığı evrenin öncesidir. Bu dönemde çocuklar psikolojik, sosyolojik ve biyolojik değişimler yaşar. Teknoloji kullanımının artması iletişim ağlarının gelişmesi gibi sebeplere bağlı olarak, insanların yaşamları ve diğer insanlarla olan ilişkileri de değişime uğramıştır.

Çocuklar eskiye oranla 11-12 yaşlarında ergenlik sürecine girmektedirler. Çocuklar bu dönemde hızla büyüme isteği, duygusal ya da cinsel istekler, tüm yaşamında bağımsız olma isteği, arkadaş çevresini aileden daha fazla önemseme gibi tutumlar görülmesi doğaldır.

Araştırma grubundaki çocuklarda da duygusal coşku, ilgi çekme, arkadaşlığa önem verme, kişilerden ve ortamlardan etkilenme gibi içinde yaşadıkları yaş grubuna ait döneme özgü davranış ve tutumlar görülmektedir.

Öğrencilerle ilgili yapılan anket araştırması sonucunda elde edilen istatistiksel sonuçlar sonucunda çocukların yaşlarına uygun biçimde davranmakta yaşanan sorunlarda bu yaş dönemine ve ülkemizin sosyal-kültürel ve ekonomik durumuna göre ortaya çıkmaktadır.

11-14 yaş dönemi mutluluğun hüznle, kaygının boş vermeyle hızla yer değiştirdiği, duyguların iç içe girdiği coşkulu bir dönemdir. Böylesine karmaşık süreçte kimlik arayan çocuk, kendini evrenin merkezi olarak tasarlar; kimi çocuk anne ve babasını eleştirme yoluna gider; özgür bağımsız olmak ister, kimi içine kapanır, ailenin ilgisini baskı gibi görür. Kimi çocuk sorumluluk duygusuna sahip olmaz. Toplumsallaşma döneminde yaşanan bu tür değişimlerin etkisinde kalan ve kişiliğini arayan çocuğun, beğenilmek, saygı ve ilgi görmek amacıyla, çevresindeki bazı kişiler arasından kendine model seçer. Bu modeller ise gencin idealleri, duyguları, o anda gerçekleştirmek istedikleri hayallerine uygun olacağını düşündüğü ya da kendisine hayranlık uyandıran kişilerdir. Her yönüyle seçtiği modeline uygun davranış sergilemeye, modeline benzemeye, onunla bağ kurmaya çalışan çocuğun bir an önce yetişkin olma, kişiliğini ortaya koyabilme çabası içinde olduğu gözlemlenebilir. İşte bu dönemde, çocuğun isteklerinin gerçekleşmemesi durumlarda, psikolojik ya da toplumsal sorunlar, kaygılar, stresler yaşanabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 48,9'u 8.sınıf,% 29,3'ü 7.sınıf,% 21,8'inin 6.sınıf olduğu ve % 50 kız ve % 50 erkek olarak toplam 174 öğrenci seçilmiştir.

Doğum yerlerine bakıldığında öğrencilerin %3'ünün İç Anadolu Bölgesi'nden, %4'ünün Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden, % 6,3'ünün Doğu Anadolu Bölgesi'nden, %1,1'inin Akdeniz Bölgesi'nden, % 5,2'sinin Karadeniz Bölgesi'nden, %1,7'sinin Ege Bölgesi'nden, % 74,7'sinin Marmara Bölgesi'nden, % 4'ünün yurtdışından olduğu cevapları verilmiştir.

Öğrencilerin % 82,8'i Anadolu kökenli olup,% 10,3'ü İstanbul kökenli,% 6,9'u ise yurtdışı kökenlidir. Ancak öğrenciler kendilerini İstanbullu olarak kabul etmektedirler. İstanbul gibi büyük bir şehirde yaşamaktan memnun kalmakta ve ailelerinin geldiği Anadolu şehirlerine tatil amaçlı ve kısa süreyle gitmeyi planlarken hayatlarını orada sürdürmek istemediklerini de anket uygulayıcısı olan tez sahibine sözlü olarak açıklamıştır.

Araştırmadaki öğrencilerin % 40,8'inin 1995 doğumlu,% 23'ünün 1994 doğumlu,% 16'sının 1993 doğumlu,% 15,5'inin 1996 doğumlu,% 4,6'sının 1997 doğumlu belirtilmektedir. Yani araştırmaya katılan öğrencilerin %16'sının 14 yaşında,% 23'ünün 13 yaşında,% 40,8'inin 12 yaşında,% 15,5'inin 11 yaşında ve % 4,6'sının 10 yaşında oldukları belirtilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 4'ünün kitap okumadığı, % 51,7'sinin ayda bir kitap,% 34,5'inin üç-dört ayda bir kitap,% 9,8'inin de yılda bir kitap okudukları belirtilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 38'inin kitap okuyarak boş vakitlerini değerlendirmekte oldukları, üç dört ayda bir kitap okuma oranının %34.5 olması belirtilmektedir. Öğretmenlerin derslerde kitap okuma alışkanlığının kazandırıcı yönlendirme yaptıkları, ödevlerin kitap okumaya dayalı ve arkadaş ortamlarındaki kitap alışverişi yaygın oluşu gibi etkenler düşünüldüğünde sevindirici bir durum ortaya çıkmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %67,2'si cep telefonum var ,%32,2'si cep telefonum yok, %0,6'sı cevapsız bırakmak suretiyle cevap vermişlerdir. Telefonu büyük kentlerde yaşamının getirdiği iletişim haberleşme ihtiyacından ve ikinci el cep telefonunu öğrencilerin harçlıklarıyla alabilecek durumda olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmadaki bu öğrencilerin %89,7'si okuldan sonra bir işte çalışmamakta,%10,3'ü çalışmakta olduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı okula gitmenin yanı sıra, part-time denilen sistemde iş bularak çalışmaktadırlar. Maddi yetersizlik nedeniyle çalışmak zorunda olan bu öğrencilerin çoğu yaptıkları işte sigorta güvencesinden yoksundurlar. Bir kısmı da ayakkabı boyacılığı, su, simit satıcılığı gibi işlerde çalıştıklarını sözlü olarak belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan bu öğrencilerden %38'i kitap okuyarak,%23'ü müzik dinleyerek,%12'si spor yaparak,%11'i bilgisayar ve internet ile ilgilenerek,%5'i farklı uğraşlarla ilgilenerek ,%3'ü televizyon izleyerek veya radyo dinleyerek,%1'i gezilere giderek,%1'i elişi yaparak boş zamanlarını değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Boş vakitlerin kitap okuyarak değerlendirilmesi sevindiricidir.

Müzik dinleyenlerin hangi tür müzik dinledikleri sorulduğunda araştırmaya katılan öğrencilerin %41,4'ü Pop müzik dinlemekte,%17,8'i Rock müzik,%13,2'si Türk Halk Müziği,%12,6'sı Özgün müzik,%8,7'si Fantezi-Arabesk Müzik,%4'ü Türk Sanat Müziği,%2,3'ü de bunların dışındaki müzik türünü dinlediklerini ifade etmişlerdir.

Dinlenen müzik türü çocukların yaşlarına ve dönemlerine uygun biçimde ortaya çıkmaktadır. Kendilerini günümüzün popüler müzik tarzıyla ifade ettiklerini buna rağmen türkülerimizin de değerinin bilindiğini görmekteyiz.

Araştırmaya katılan öğrencilerden %12'sinin spor yaparak boş zamanlarını değerlendirdikleri belirtilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilere hangi spor dalıyla ilgilendikleri sorulduğunda; %37,4'ü futbol spor dalıyla,%19,5'i voleybol-basketbol spor dallarıyla,%19'u karate spor dalıyla,%9,8'i güreş spor dalıyla,%6,3'ü tenis spor dalıyla,%4,6'sı atletizm spor dalıyla,%3,4'ü de bunların dışındaki spor dallarıyla ilgilendiklerini belirtmektedirler.

Bu öğrencilerin %45,4'ü okulda,%24,1'i özel saha ve salonlarda,%12,7'si mahallede,%6,9'u diğer mekânlarda,%6,3'ü klüp ve derneklerde,%4,6'sı belediye tesislerinde spor yapmakta olduklarını ifade etmişlerdir.

Yaklaşık %50 oranında çocuğun düzenli spor yaptığını ve sportif faaliyetlerde okullar ile özel sahaların yüksek oranda kullanıldığını belirtilmektedir. Sportif faaliyetlerin arttırılmasında okul spor ve sosyal alanların genişletilmesi gerekli görülmektedir. Yeşil alanların sosyal-kültürel ve sportif faaliyetlerin daha çok gerçekleştirilebilecek alanlar olmasından çocuklar için hep daha fazlasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerden%11'inin bilgisayar ve internetle boş zamanlarını değerlendirdikleri, %48,3'ünün evinde bilgisayar olduğu,%51,7'sinin evine bilgisayar olmadığı %38,5'inin bilgisayar kullanmadığı,%10,4'ünün ise bilgisayar bilgisinin az /biraz olduğu,%51,1'inin bilgisayar bilgisine sahip olduğu, %64,9'unun internet kullanmayı bildiği, %25,9'unun bilmediği, %9,2'sinin az/biraz düzeyde bildiği ifade edilmektedir.

Öğrencilerin %19,'i okulda, %46'sı internet kafede, %8,2'si arkadaşında, %1,1'i kültür merkezinde, %20,7'si evde,%3,4'ü iş erinde internet kullandıklarını belirtmiş, %1,1'ide geçersiz cevap vermek suretiyle cevap vermişlerdir.

Buna karşılık %20,7'evinde internet olduğu belirtilmektedir. %65'inin internet kullanıyorum ifadesi internetin artık bir yaşam tarzı haline geldiğini göstermektedir.%25'inin internet kullanamıyorum cevabını veren araştırma grubu öğrencilerinin ise bilgisayar ve internet dünyası ile tanıştırılması gerekmekte ve bu konuda aileler, eğitimciler, öğretmenlere önemli görevler düşmektedir.

Öğrencilerin %46'sının interneti internet kafelerde kullanması sosyal ve psikolojik gelişimleri açısından bakıldığında bu tarz yerlerin sorunlara yol açmayacak nitelikte olması ve özellikle aileler tarafından denetlenmesi gerekmektedir. Okulda ve evde internet kullanma oranları birbirine çok yakındır. Özellikle okulda internet kullanma alışkanlığının yaygınlaştırılması konusunda sarf edilen çabaların olumlu sonuçlar verdiğini görmekteyiz. Ayrıca semtlerinde bulunan kültür merkezleri vb. yerlerin varlığından haberdar olunmaması nedeniyle, verilen internet kullanma hizmetinden yeteri kadar yararlanılamadığı anlaşılmakta, öğrencilerin buralardan haberdar edilmek suretiyle yaygın bir biçimde yararlanmaları sağlanmalıdır.

Televizyon izleyerek ve radyo dinleyerek boş vakitlerini değerlendiren öğrencilerin oranı %3'tür. Bu öğrencilerin %29,9'u belgesel türü programları izlemekte,%23'ü spor programlarını,%19,5'i müzik-eğlence programlarını,%10,3'ü yarışma programlarını,%7,5'i dini programları,%4'ü pembe dizileri,%3,5'i bunların dışındaki diğer programları,%2,3'ü çizgi film izlemektedir.

İzlenen televizyon programlarında belgesel türü programların yoğun olarak izlenmesi yeni TV kanallarının sürekli belgesel programları yayınlaması, Discover Channel gibi belgesel yayınlayan kanalların olması ve okuldaki derslerden ödev verilmesi yanında öğrencilerin yaşadıkları dünyayı merak etmesinin de katkısı vardır. Ayrıca bu tarz programların yüksek oranda tercih edilmesini öğrencilerin beğeneceği hareketlilikte sunulmasına da bağlayabiliriz. Belgesel nitelikteki programlar devlet adamlarının sevdikleri sanatçıların yaşamlarının anlatıldığı, gezilip görülecek yerlerin sergilendiği yakın tarihle ilgili belgelerin paylaşıldığı ve ilginç hikâyelerle süslenen sunumlarla yapıldığından ailelerin ilgisini çektiği gibi öğrencilerin de ilgisini çekmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin%21'i giyim-kuşam konusunda,%18'i dini konularda,%15'i okul ve eğitim konularında,%13'ü ailevi konularda,%10'u sinema-tiyatro konularında,%8'i siyasi konularda,%6'sı cinsel konularda,%6'sı bunların dışındaki diğer konularda,%3'ü de para ve yatırım konularında arkadaşlarıyla sohbet ettiklerini belirtmektedirler.

Öğrencilerin %21'inin giyim-kuşam konusunda sohbet etmesi kimlik arayışı dönemine girdiklerini göstermektedir. Fiziksel görünüşü bir iletişim ve kendini ifade etme yolu olarak kullanan öğrenci beğenilme konusunda çok duyarlıdır.

Dinlenen müzik türünde giyim ve kuşama önem veren “tarz yapma” diye ifade edilen türlerin yüksek oranda dinlenmesi bunu gösterir. Her ilginin odağı olmak fiziksel

görünümünden memnun olma haliyle varlığını sürdürmek öğrencilerin “özgüven” duygularının gelişmesi açısından önemlidir.

Öğrencilerin %18 oranında dini konuları konuşma geleneksel ve dini değerlere bağlı yaşayan aile ortamlarının etkisinden kaynaklanmalıdır. Geleneksel ve dini değerlere bağlılık öğrenciler için diğer yaşamsal konulara uzak tutmamakta yaşlılarıyla her türlü konuda sohbet edebilmektedirler. Öğrenciler daha çok %15’le eğitim konularını paylaşmaktadırlar.

Öğrencilerin %67,3’ü aynı takımı tutma, aynı sanatçıyı beğenme, aynı müziği dinleme gibi konuları kapsayan aynı dünya görüşünden olmaya önem verdiklerini,%9,2’si aynı okuldan olmaya,%6,9’u fiziksel görünüşe,%6,9’u bunların dışındaki diğer faktörlere önem verdiklerini,%4’ü aynı mahalleden olmaya,%4 maddi duruma,%1,7’si de akrabalığa arkadaşlık ilişkilerinde önem vermişlerdir.

Bu yaş ve döneme özgü olarak öğrenciler arkadaşlık ilişkilerinde aynı dünya görüşünden olma ölçütüne çok önem vermektedirler. Bu durum öğrencilerin farklılıkları tanımaya dayalı empati geliştiremediği gerçeğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte ergenliğe geçiş döneminin başlangıcı olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin bu tür tutum ve davranışların doğal olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin %8’i okur-yazar durumda değilken,%6,9’u diploması olmadığı halde okur-yazar durumda,%56,4’ü ilkökul ,%11,5’i ortaokul,%13,8’i ise lise,%3,4’ü de üniversite düzeyinde öğrenim görmüşlerdir.

Öğrencilerin %96,6’sının anne ve babasının ayrı olmadıkları aile ortamında birlikte yaşadıkları,%3,4’ü ise anne ve babasının ayrı yaşadıkları tespit edilmiştir.

Anne ve babalarından çok etkilenen bu dönem çocukları eğitimleriyle ilgili olarak ailelerinden daha iyi imkânlarla sahiptir. Buna dayalı olarak ailelerin beklenti ve umutlarına cevap verme durumunda oldukları bilincini de taşıyan çocuklar anne ve babalarından daha fazla eğitim almaya hevesli görülmektedirler. Bu hevesleri kendilerinden daha fazla eğitime sahip olmasını arzu eden ailelerinin oluşturduğu motivasyon ya da bilinçten kaynaklanmaktadır. Anne ve babaların birleşik aile olarak yaşamaları bu motivasyonda etkilidir. Annelerin eğitim durumuna baktığımızda yüksek oranda ilkökul düzeyinde olduğunu ve hala okuma-yazma bilmediği gerçeğini görmekteyiz. %3,4’ünde annesinin üniversite mezunu olma oranı çıkması genel olarak toplumumuzda kadınların eğitime yeterli destek ve önemin verilmemiş olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır.

Okur-yazar olmayan annelerin oranının %8 gibi bir değerde çıkması “Haydi Kızlar Okula” kampanyası düzenleyen Milli Eğitim Bakanlığı’nın bu sorunun farkında olduğunu göstermektedir.

Kızlarını okula göndermeyen ailelerle birebir görüşme yapılarak ikna edilerek hiç eğitim görmemiş ya da eğitimini yarıda bırakmış sayısı binlerle ifade edilen kızlarımızın okumaları sağlanmalıdır. Aileler çocuklarını etüt ve kurslara göndererek kendilerinden daha fazla eğitim almalarını istemektedirler.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin aylık gelirleriyle ilgili olarak; %52,3'ünün 700–1000 YTL,%19'unun 1000–2000 YTL,%15,5'inin soruyu cevapsız bırakmaları,%13,2'sinin 600–700 YTL arası olduğu ifade edilmektedir.

Gelir düzeyi askeri ücret ile yaşama grubunda olan bu ailelerin çocukları; durumlarında memnuniyetsizlik göstermedikleri gibi ailelerine sadakatle bağlıdır. Araştırma grubundaki öğrencilerin orta ve alt ekonomik düzeyde, geleneksel ve dini değerlerine saygılı, akrabalık ve hemşeri ilişkilerini önemseyen, birbirine bağlı ve Anadolu kökenli oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin %63,2'si ev sahibi %29,3'ünün ailesinin kiracı olduğu,%6,3'ünün ailesinin ait olduğu,%1,2'sinin ise ailesinin çalıştığı kurumun lojmanında kaldıkları belirtilmektedir.

Genellikle, orta ve alt gelir düzeyinde ailelere sahip olan çocukların, ailelerinin ev sahibi olma oranının yüksek oluşu, köyden kente göç olgusuyla bağlantılı olarak görülebilir. Ailelerin, kente adapte olduklarını ve yerleşik düzenlerini kurabilmiş olduklarını görmekteyiz. Köyden kente göç olgusu ile bağlantılı olarak, ev sahibi olmanın, kente daha önce yerleşmiş akraba ve hemşerilerin verdiği maddi ve manevi desteklerin bir sonucu olduğu söylenebilir.

Oturulan bu evlerde %60,3'ü 5 ve daha fazla kişiyle yaşadıklarını,%28,2'si 5 kişiyle beraber yaşadıklarını,%10,9'zu 3 kişiyle beraber yaşadıkları bulgusuna varılmıştır.%0,6'sı cevapsız bırakmıştır.

Burada yaşayan ailelerin büyük çoğunluğu anne, baba, çocukların yanı sıra babaanne, dede gibi akrabalarla birlikte yaşamaktadırlar. Böyle geniş ailede 100-150 m²'lik konutlarda bir arada yaşayan çocuklar açısından düşünüldüğünde öğrencilerin derslerine adapte olması, sosyal ve psikolojik gelişimlerini doğru biçimde yaşamalarını konusunda hoş bir etken değildir.

Öğrencilerin kaç yıldan beri ikamet ettikleri yerde yaşadıkları ile ilgili olarak, %43,7'si 15 yıl, %12,6'sı 18 yıl, %37,9'u 10 yıl ve 10 yıldan daha az bir süredir burada yaşadıklarını ifade ederken %5,2'si de bu soruyu cevapsız bırakmış,%0,6'sinin yanıtı geçersiz sayılmıştır.

Öğrencilerin %32,8'i yaşadıkları semtlerde yaşamaktan memnun olduklarını, %25,9'u burada yaşamaktan memnun olmadığını, belirtirken, %36,2'si burada yaşamaktan

bazen/kısmen memnun olduklarını, %4. 6'sı cevapsız bırakırken,%0,5'inin cevabı geçersiz sayılmıştır.

Öğrencilerin %12,6'sı Başakşehir'de,% 22,4'ü Etiler-Boğaz civarında, %16,7'si Bakırköy-Yeşilköy civarında, %16,1'i Anadolu yakasında, %25,9'u Bahçeşehir-Florya civarında, %6,3'ü ise diğer semtlerde oturmak istediklerini belirtmişlerdir.

Yeşil alanları, sosyal, kültürel ve sportif çalışmaları daha çok olan semtlere ilgi duyan öğrencilerin yaşadıkları semttten memnun olmaları, lakin semtlerinin biraz daha gelişmesini istedikleri sonucuna varabiliriz. Ekonomik olarak da iyi şartlarda bulunan yaşamak istedikleri semtlerin popülerliliği, denize yakın olması ve depreme dayanıklılığın ön plana çıktığı görülmektedir.

Öğrenciler; sosyal ilişkileri hakkında bilgi almak amacıyla yöneltilen bu soru ile ilgili olarak, %42'si mahalleli çocuklar arasında sıcak ilişkiler olduğunu, %26,4'ü bu ilişkilerin bazen olduğunu, %29,9'u ise mahalleli gençler arasında sıcak ilişkiler olmadığını belirtirken %1,7'si cevap vermemişlerdir.

Anadoluluk ruhunun hala devam ettiği, Anadolu değerlerinin öğrencilere de aktarıldığı, dolayısıyla bazı sorunlara rağmen mahalleliler arasında aidiyetlik, sevgi ve saygıya dayalı sıcak ilişkilerin yaşandığı, üzüntü ve sevinçlerin paylaşılarak azaltıldığı ortamların varlığını görmekteyiz.

Yaşadıkları semtlerde çocuk suçları ile ilgili olarak,% 12,1'i hırsızlık, %10,3'ü kap-kaç-gasp, %71,3'ü çeteleşme-kavga, %6,3'ü si ise ehliyetsiz araç kullanma olduğu belirtilmiştir.

Öğrenciler arasında ara sıra, küçük ve önemsiz sayılabilecek bir nedenden dolayı ortaya çıkan ve kısa sürede alevlenen kavgalardan yakınmaktadırlar; sözlü beyanlarında. Öğrenciler arasında kavga oranının %71,3 olarak en büyük suç unsuru görülmesi çocukların semtlerinde yaşama isteklerine azaltmaktadır. Şiddeti yaşandığı ve uygulandığı yerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırma grubu dışındaki ailelerde şiddetin kökenleri mevcuttur. Korku kavramı ve kültürü burada şiddeti besleyen faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavgaların nedenleri araştırıldığında, çocuklar arasında yanlış anlaşılmanın ufak tefek kıskançlık olaylarının etkili olduğu anlıyoruz.11-14 yaşları dönemine ait, öfkenin dışa vurulması sabırsızlık, aşırı heyecan, fanatiklik ve egemenlik dürtülerinin etkisiyle bazı tartışmalar kavgalar ve şiddet çeşitleri yaşana bilmektedir. Hatta kimi zaman çocuklar arsında düşünce birliği, aynı görüşten olma birliği niteliğinde oluşan gruplaşmalar çocukları çeteleştiği gibi yanlış anlamaya yol açabilimektedir. Öğrencileri hoş görü, insana saygı duygudaşlık yapma konusunda eğitmek, öğrenciler arasında meydana gelen tartışmaları önleyecek önlemler almak sosyal ve kültürel faaliyetleri arttırmak, bu faaliyetler yoluyla çocukları kaynaştırmak gibi çözümler

sunulabilir. Aslı olan öğrencilerin bu dönemlerinde kişilik ve karakterce zedelenmeden şiddeti yaşamadan ve yaşatmadan geçmelerini sağlamaktır.

Öğrencilerin %69,5'i okula gitmenin kendilerini mutlu ettiğini, %5,2'i okula gitmenin kendilerini mutlu etmediğini, %25,3'ü de bazen/kısmen okula gitmenin kendilerini mutlu ettiğini belirtmiştir.

Öğrencilerin büyük bir oranda okula gitmekten mutlu ve gelecekte umutlu olarak görülmektedir. Okul öğrencilerin ideallerine ulaşmak için hazırlayıcı bir kurum, sosyal ve kültürel çalışmaların gerçekleştirildiği bir ortam olarak algılanmakta ve öğrencilerin psikolojik ilgi sosyal ilişki liderlik konusunda öne çıkma ve doyum sağlama işlevleri getirmesi nedeniyle sevilmektedir. Dolayısıyla okul gençler için sosyal ve duygusal ilişkilerinde çok önemli bir yer tutmaktadır.

Öğrencilerin %72,4'ü okuldan sonra eve, %3,4'ü okuldan sonra işe, %20,7'si okuldan sonra dersane ya da etüde, %2,9'u okuldan sonra arkadaşlarıyla birlikte kafeye, %0,6'si okuldan sonra farklı bir yere gittiklerini söylemişlerdir.

Öğrenciler sosyal ve kültürel aktiviteler yapabilecekleri başka bir yer olmadıklarından ya da ailelerin koyduğu kurullara bağlı kalmak sorumluluğunu taşıdıklarından eve gitmekten sokakların kavga ve çeteleşmeye sahne olduğu yerlerde ailelerin aldığı basit bir tedbir olarak da görülebilir.

Öğrencilerin okul içinde herhangi bir faaliyete katılıp katılmadığı konusunda, %35,6'sının evet, %34,5'inin hayır, %29,9'unun bazen/kısmen faaliyetlere katıldıkları bilgisine ulaşılmıştır.

Okul içinde yapılan faaliyetlerin ve bu faaliyetlere katılan öğrencilerin sayısı, öğrencilerin bu faaliyetler aracılığıyla birçok konuda eğitilmesi, okul dışı geçirilen zamanın doğru kullanımı da bir çözüm olabileceği gibi, evde geçirilen zamanın doğru ve verimli kullanılması da önem arz etmektedir. Ailelerin, çocukların evde geçirdiği süre içerisinde zamanı verimli ve doğru kullanmalarıyla ilgili uyarılarda bulunması çocukları rahatsızlık duymayacakları şekilde denetlemeleri yerinde olacaktır.

Öğrencilerin şu anda neyi önemli sorun olarak gördükleri ile ilgili olarak, %6,9'unun maddi imkânsızlığı, %9,8'inin ailevi problemleri, %48,9'unun dersler ve okulla ilgili problemleri, %11,5'inin iş bulmayı, %5,7'sinin karşı cinsle ilgili sorunları, %2,3'ünün sağlık sorununu, %4'ünün arkadaşlarıyla ilgili sorunu, %10,9'unun ise farklı sorunları belirttikleri sonucu elde edilmiştir.

Öğrencilerin problemlerini kim ya da kimlerle paylaştığı konusunda, %41,4'ünün okul arkadaşı, %10,3'ünün mahalle arkadaşı, %42,0'sinin ailesi, %1,7'sinin öğretmenleri, %2,3'ünün akrabaları, %2,3'ünün ise diğer farklı kişilerle paylaşım içinde oldukları öğrenilmiştir.

Öğrencilerin %19,5'inin problemleriyle ilgili profesyonel yardım alırken, %80,5'inin almadığı tespit edilmiştir. 11-14 yaş grubundaki çocuklar problemlerini ya arkadaşlarıyla ya da aileleriyle paylaştıklarından profesyonel yardım istememektedirler.

Öğrencilerin, %24,7'si okul rehber öğretmenleriyle sorunlarını paylaşmakta, %75,3'ü okul rehber öğretmenleriyle sorunlarını paylaşmamaktadır.

Çocuklar, okul çağı dönemi öğrenciliğine özgü doğallıkla, en önemli problemlerinin dersler ve okulla ilgili problemler olduğunu söylemişlerdir. Bu dönemde, arkadaş grubunun çocuk üzerindeki etkisi çocuğun içinde bulunduğu bütün diğer gruplardan daha önce gelmektedir. Dolayısıyla okul ya da diğer konulardaki problemlerin en fazla arkadaşlarla paylaşılmasını bu dönemin özellikleri olarak açıklayabiliriz.

Problemlerin çözümünde profesyonel yardım almama oranı yüksektir. Problemlerin yüksek oranda okul arkadaşlarıyla paylaşılmasıyla bu döneme özgü bir davranış biçimi olarak ele alınabilir. Zira öğrenciler sorunlarını rehber öğretmenleriyle de paylaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Okulların öğrenci kapasiteleri dikkate alındığında, rehber öğretmenlerin yetersizliği ya da sorunların, rehber öğretmenle konuşulması konusunda bilinçsizlik gibi durumların yanı sıra, rehber hizmetlerinin 'gönüllülük' esasına dayandığı gerçeği göz önünde tutulduğunda, bu öğrencinin sorunlarını çözmeye profesyonel bir yardım alma konusunda bilinçlendirmeleri gerekmektedir. Aksi halde öğrencilerde davranış bozukluğu yanı sıra karakter ve kişilik bozukluğu görüleceğinden tedbir alınması gerekmektedir.

Öğrencilerden %85,1'i hayatlarında dost gibi anlaştıkları birinin var olduğunu, %14,9'u ise böyle birinin var olmadığını belirtmiştir.

Öğrencilerin fiziksel görünüşleriyle ilgili soruya karşılık olarak, %73,6'sı memnuniyetini belirtirken, %5,7'si olumsuz cevap vermiş, %20,1'i de bazen /kısmen zamanlarda memnun olduğu, 1 öğrencinin ise bu soruya boş bırakmış olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin 35,1'i istediğim bir konsere, filme ya da oyuna gidebiliyorum, %19'u istediğim bir konsere, filme ya da oyuna gidemiyorum, %46'sı da bazen/kısmen cevabını vermiştir.

Öğrencilerin bu dönemde fiziksel görünüşlerinde memnun olma oranının yüksek oluşu 'özgüven' duygularının yüksek olmasından ileri gelmektedir. Özgüven duygularının yüksek olması istedikleri konser veya filme gitmede de etkili olmaktadır.

Öğrencilerin %87,9'u isteğim dışında bana dokunulmasından rahatsız olurum, %12,'i isteğim dışında bana dokunulmasından rahatsız olmam cevabı vermiştir.

Öğrencilerin %97,7'si "İnsanların bedenlerinin sadece kendilerine ait olduğu ve onların izni olmaksızın kimsenin ona dokunamayacağı" görüşüne katıldığını, %0,6'sı "İnsanların bedenlerinin sadece kendilerine ait olduğu ve onların izni olmaksızın kimsenin ona dokunamayacağı" görüşüne katılmadığını, %1,7'si ise bazen-kısmen katıldığını belirtmektedir.

Kız erkek arkadaşlığı konusunda, %58'i arkadaşının olmadığını, %24,1'i olduğunu,%5,2'si böyle bir arkadaşlık istediğini, %2,9'u var ama rahat olamıyorum , %9,8'i ise var, ona açılmıyorum şeklinde cevap vermiştir.

Arkadaşlarınızla oyun oynarken ya da teneffüslerde "istemediğiniz halde" size yapıldığını düşündüğünüz "ayıp" olarak kabul ettiğiniz davranışlarda bulunan çocuklar var mıdır, sorusuna öğrencilerin %8'i evet,%92 ise hayır cevabını vermişlerdir.

Öğrencilerin, %0,6'sı cinsel tacize uğradıklarını, %97,7'si cinsel tacize uğramadıklarını belirtirken,%1,7'si de cinsel tacize bazen uğradıklarını belirtmişlerdir.

Aile içi demokrasi var mı, sorusuna araştırma grubu öğrencileri %61,5'i evet derken, %5,2'si hayır ,%33,3'ü bazen/kısmen cevabını vermiştir.

Aile içi şiddete maruz kalıyor musunuz, sorusuna karşılık araştırma grubu öğrencilerinden %3,5'i evet, %87,9'u hayır, %8,6'sı da bazen/kısmen cevabını vermiştir.

Babanız annenizi döver mi, sorusuna öğrencilerden %5,2'si evet döver demekte, %86,8'si hayır dövmez, %8'i de bazen/kısmen öğrenci ise bazen/kısmen dövdüğünü belirtmiştir.

Anneniz ve babanız kavga ederler mi, sorusuna karşılık % 8'i ciddi bir durum olursa evet anne ve babam kavga eder, % 92'si ise hayır, ciddi bir durum olsa bile anne ve babam kavga etmez, demişlerdir.

Anneniz sizi döver mi? Sorusuna karşılık öğrencilerin % 67,2'si hayır dövmez derken,% 32,8'si de evet döver, demiştir.

Kalabalık ailelerde yaşayan çocuklar, yüksek oranda, aile içinde şiddete maruz kalmadıklarını, ayrıca demokratik bir aile yapısına sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Aile içi demokrasi denildiğinde, ebeveynlerin koyduğu kurallara uyulup doğrultusunda, karar alma ve uygulama özgürlüğü anlaşılıyorsa, bu özgürlüğün kaynağının da yine kendilerinden daha yaşam koşullarına sahip olmasını istedikleri çocuklarına, ailelerin verdiği destek ve

isteklendirme olduğunu söyleyebiliriz. Çocuklar şiddetin olmadığı aile yapısına, yine ailelerin, desteği ve doğru uygulamalarıyla sahip olmaktadır.

Çocuklar şiddeti toplu alanlar olan mahalle, sokak gibi görmektedirler. Buda gösteriyor ki araştırma grubu dışındaki çocukların ailelerinde bu mevcuttur. Eğer bütün aileler araştırma grubu çocuklarının aileleri gibi aile içi demokrasiye önem veren aileler olsaydı çocuklar şiddet görmeyeceklerdi.

Okulda öğrencilerin yaşadıkları istenmeyen hareketlerin nedeni ise ailelerden ve çevreden taşınan gelişme çağına ait kendini ifade etme hareketleri olması gibi örnek aldığı insanları taklit etmesi ve birebir oranında modellemesi yanında Anadolu kültürünün farklı yansıması olarak da açıklanabilir. Özetle sevgi yağmuru damlaları düştüğü her yeri canlandırır, geliştirir ve can suyu gibi hayat verir.

SONUÇ

Araştırma grubundaki çocuklarda da duygusal coşku, ilgi çekme, arkadaşlığa önem verme, kişilerden ve ortamlardan etkilenme gibi içinde yaşadıkları yaş grubuna ait döneme özgü davranış ve tutumlar görülmektedir.

Öğrencilerle ilgili yapılan anket araştırması sonucunda elde edilen istatistiksel sonuçlar sonucunda çocukların yaşlarına uygun biçimde davranmakta yaşanan sorunlarda bu yaş dönemine ve ülkemizin sosyal-kültürel ve ekonomik durumuna göre ortaya çıkmaktadır.

11-14 yaş dönemi mutluluğun hüznle, kaygının boş vermayla hızla yer değiştirdiği, duyguların iç içe girdiği coşkulu bir dönemdir. Böylesine karmaşık süreçte kimlik arayan çocuk, kendini evrenin merkezi olarak tasarlar; kimi çocuk anne ve babasını eleştirme yoluna gider; özgür bağımsız olmak ister, kimi içine kapanır, ailenin ilgisini baskı gibi görür. Kimi çocuk sorumluluk duygusuna sahip olmaz. Toplumsallaşma döneminde yaşanan bu tür değişimlerin etkisinde kalan ve kişiliğini arayan çocuğun, beğenilmek, saygı ve ilgi görmek amacıyla, çevresindeki bazı kişiler arasından kendine model seçer. Bu modeller ise gencin idealleri, duyguları, o anda gerçekleştirmek istedikleri hayallerine uygun olacağını düşündüğü ya da kendisine hayranlık uyandıran kişilerdir. Her yönüyle seçtiği modeline uygun davranış sergilemeye, modeline benzemeye, onunla bağ kurmaya çalışan çocuğun bir an önce yetişkin olma, kişiliğini ortaya koyabilme çabası içinde olduğu gözlemlenebilir. İşte bu dönemde, çocuğun isteklerinin gerçekleşmemesi durumlarda, psikolojik ya da toplumsal sorunlar, kaygılar, stresler yaşanabilir.

Demografik olarak tanınan öğrencilerin tanınması eğitimi kolaylaştırmaktadır. Öğrencilerin doğum yerleri, aile kökenleri, doğum tarihleri, cinsiyet dağılım oranları bilindiğinde okul idarecilerinin, rehber öğretmenlerin ve öğretmenlerin davranış modelleri değişecektir. Buldukları kurum veya sınıfın genel ve bireysel davranış modellerini ortaya çıkararak onlara ulaşma yollarını kısaltacaktır.

Öğrenciye ait bilgilerin bilinmesi sunulacak eğitimin kalitesini artırmaktadır. Öğrencinin kitap okuma oranları, boş vakitleri değerlendirme etkinlikleri, işte çalışıp çalışmamaları, cep telefonu bilgisi ve kullanma nedenleri, dinledikleri müzik ve türleri, spor yapmaları ve hangi spor dalıyla uğraştıkları, spor alanları, tuttıkları takımlar, bilgisayar ve internete ait bilgileri, interneti kullanma mekânları ve nedenleri, TV izleme ve izlenen program çeşitleri, giyim-kuşamlarına gösterdikleri özen ve aldıkları örnek modeller, fiziksel görünüş ve gelişimleri bilindiğinde öğrencilerin kurum için genel model yapıları, sınıf için ise bireysel model yapıları ortaya konarak eğitim- öğretim sürecinde sevgi esaslı bir başarıya zemin hazırlanacaktır.

Ailenin tanınması şiddetin ailede olma/olmama bilgisi ile okuldaki şiddetin kaynağı belirlenecektir. Ailelerin okuryazarlık durumları, ailenin beraber yaşaması, annelerin özellikle eğitim durumları-babalar bir işte çalışmak durumunda olduklarından asgari bir ortaokul diplomasına sahiptirler-, ailelerin gelir durumları, ailenin ikamet ettikleri yere ait bilgiler, ailede yaşayan birey sayısı, oturdukları semtlerde yıl sayısı ve oraya dair aidiyetlik bilgileri bilirse öğrencileri yaşadıkları yerleri benimserler ve ailelerine bakış açıları tespit edilebilir. Kurumun veya sınıfın aile modelleri, aile içi davranışları, yaşanılan yere duyulan duyguların tanımlanmasıyla şiddetin kaynağı ve faktörleri bilinebilir. Özellikle ailede babanın anneye, annenin çocuğa yönelik şiddeti öğrenilmeli ve aile içi demokrasi yapısı çıkarılmalıdır. Şiddetin kaynağını bilmede ailenin yapısı, aile içi ilişkiler, aile birey sayısı bize bir fikir verecektir. Sonuçlar kurum yetkililerince ve rehber öğretmenlerce paylaşılmalıdır. Çevredeki aile yapısı modeli bilinecek ve eğitim sunulacak imkânlar daha belirgin olarak verilecektir.

Aile içinde, okulda ve çocuğun diğer sosyal çevresinde ona uygulanan fiziksel cezalar (dayak, ağır mahrumiyet gibi olaylar) ileride çocukların şiddet davranışında bulunmalarını tetikleyeceği unutulmamalıdır. Evdeki şiddet nedeniyle çocuğun okuldaki davranışları da değişmiş olabilir. Öğretmen, durumdan haberdar olursa çocuğun davranışlarıyla ilgili daha doğru bir anlayış geliştirebilir. Öğretmenin, çocuğa konuyu aile ile konuştuğunu söylemesi ise, ondaki şiddeti gizli tutmanın yol açabileceği gerginliği azaltabilir.

Yaşanılan ve sosyal alanların bilinmesi şiddetin uygulanma/uygulanmama bilgisi, şiddetin okul, dersane vb. alanlarda taşınabilirlik özelliklerini verecektir. Yaşadıkları mahalde yardımlaşma, çocuklar arası oyun, gezme, tiyatro, sinema vb. yerlere gitme durumları bilinmelidir. Yaşadıkları semtlerde çocuk suçları; hırsızlık,kapkaç,çeteleşme vb., kavga nedenleri biliniyorsa kurum yetkilisi ve emniyet güçleri oraya ait bir ortak yapısal bir davranış modeli bulmalıdır.Şiddetin kaynağı ve uygulandığı mekanlar oldukları bilindiğinde aileler de bilgilendirilerek aidiyetlik duygusu gereğince sahiplenmeleri istenmelidir.

Çocuk ve ergenlere şiddetten korunma yollarını öğretmeliyiz. Bunun için çocuk ve ergenlere şiddet ile başa çıkabilmelerini sağlayacak becerileri kazandırmak gerekir. Çocuklara iyi rol modelleri sunulması gerekmektedir.

Okula severek ve isteyerek gidip gitmedikleri, okul içinde dışındaki faaliyetleri, sosyal kulüplerdeki çalışmaları, kurum içi beğenilen, beğenilmeyen davranışlar, teneffüs alanları ve kullanım amaçları, okulda rehber öğretmenle paylaşımları, problemleri ve yardım alıp almadıkları, problem gördükleri haller gibi kuruma ait bilgiler öğrenildiğinde kurum içi kurallar ve kuruma ait geliştirici istekler yerine getirildiği gibi sıkıntılar bilinir, çözümler daha kalıcı olarak sunulabilir.

Şiddet, öğretmenden-öğrenciye, öğrenciden-öğretmene ya da öğrenciden-öğrenciye doğru yönelmiş olabilir. Öğretmenin sorun çözme tekniği olarak şiddeti kullanması önerilmemektedir. İletişimi kolaylaştıran, sorun çözmeyi sağlayan edilgin dinleme, etkin dinleme, kapı aralayıcılar ve okullardaki rehberlik birimlerinden alınacak destek ile istenmeyen davranış değiştirilerek, şiddete gerek olmadığı görülecektir.

Şiddetle tanışma ve şiddet çeşidinin gelenek, görenek ve ahlaki anlayışla ilintilerinin bilinmesi göç ve şehirleşme uyum bilgisini verecektir. Ailelerin kökenleriyle ilgili olarak gelenek-görenek ve ahlaki anlayışları değişmektedir. Ortak bir şehirleşme sürecinde de bu bazı durumlarda şiddeti doğurmaktadır. Bazı davranışların ayıp ve kusurlu sayılması öğrenci davranışında şekillenmektedir.

Öğretmen öğrencisinin demografik yapısını, geleneklerini bildiğinde bir sözcüğün şiddete yol açmasına, hakarete maruz olup olmadığını anlayarak engel olabilir. Bazen oyun oynarken yapılan el, kol hareketlerinde de bu yönde yanlış anlaşılmalardan doğan şiddet yaşanmaktadır.

Okullarda aile ve öğrenci eğitimi çalışmalarına hız verilerek beklenen davranış-becerilerin kazandırılması sağlanmaktadır. Kalabalık okul ve sınıf ortamları, öğretmenlerin yeterli çalışmasını, dolayısıyla eğitim çalışmalarını olumsuz etkilemekte ve kontrol, etkileşim zorlaşmaktadır. Okul ve çevrelerinde yakınlarında suç işlemede kullanılan araç ve aletler serbestçe satılmaktadır. Bu konuda engelleyici tedbirler alınmalıdır. Okul-aile işbirliğinin artırılması öncelikli bir problem olarak yaşanmaktadır. Özellikle velilerin birçok konuda yeterli donanımına sahip olmaması önemli bir eksiklik olarak yaşanmaktadır. İlçe genelinde öğrencilerimizde; Milli, Manevi ve Kültürel değerlerin desteklenmesi için çalışmalar-aktiflikler hazırlanarak ortak anlayışla yürütülmelidir. İlçe düzeyinde alınacak bir uygulama kararı ile tüm okullarda öğretmenlerin, değişik sorunlara sahip olduğu belirlenen öğrenciler ve aileleriyle bireysel boyutlara kadar indirgenebilecek iletişim ve ilgilenme uygulamalarının başlatılarak eğitim sürecine olumlu katkıların sağlanması gerçekleştirilmelidir. Orta ve uzun vadede yapılacak çalışmalar arasında “gerçek ve imaj” arasındaki ayrımı yapmayan çocukların, şiddet içeren yayınlardan ne derece etkilendiği saptanmalıdır. Medyanın, çocukların ve gençlerin ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecek yayınlara geçit vermemesi gerekmektedir. Çocuklar günümüzde daha erken yaşta fazla şiddete uğrama riski ile karşı karşıyadır. Özellikle okul servislerinde 6 yaşındaki çocuk ile 15 yaşındaki çocuk beraber okula gitmektedir. Sadece ekonomik kazanç elde etmek isteyen servis şirketleri şiddete göz yummaktadır. Servislerde bulunması gereken koşullar yerine getirilmemektedir. Okul servisleri konusunda sıkı denetimler getirilmelidir. Bazı özel okullarda ve dersanelerde

okulun saygınlığı öğrenci kaybı ve ekonomik kaygılar nedeniyle yaşanan olumsuzluklar kapatılmaya çalışılmaktadır. İşte bu kişisel ve kurumsal kaygılar, duygusal ve fiziksel olarak kendilerini yetişkinler kadar koruma yeteneğine sahip olmayan çocukları etkilemektedir.

Bir eğitimci, bir öğretmen olarak şiddetin okul kaynaklı veya okul sahneli gösterilmesinin doğru olmadığını ortaya koymaya çalıştık. Şiddet aile, çevre kaynaklı olup bunun da belli başlı kaynaklanma nedenlerini açıkladık. Şiddet o kadar acı ki; kapalı toplum yapısı, töreler ve gelenek yapılarından “kol kırılır yen içinde kalır” anlayışı hala hâkimdir.

“Biz sevgi kahramanlarıyız.” Her ne olursa olsun sevgi silahından başka kullanacak savunma ve taarruz aletimiz olmamalıdır. Sev seni seveni, sev seni sevmeyeni deme erdemi bizi onurlandıracak ve insanlığın kurtuluş ışığı olarak parıldayacaktır.

Şiddeti önlemeye yönelik olarak ailelerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin dikkate alacağı hususlar şu şekilde sıralanabilir:

Ailelerin dikkate alacağı hususlar:

1. Kızların farklı beklentilerine göre eğitim vermek. Kız çocukları çocukken aileler onlara çocukların oynadıkları oyuncak çeşitlerinden sağlamak zorundadırlar. Aileler kızlarına toplumda nasıl faydalı bir iş yapabileceklerini anlatmalıdırlar. Aileler kızların okul hayatına katılmalı, öğretmenleriyle kızlarının zayıf ve güçlü yönleri hakkında görüşmelidirler. Model bir yapı olmalı ki, ileride anne-baba olunca sıkıntıya düşmesinler.
2. Kızların sorularını, şikâyetlerini ve eşler hakkındaki eleştirilerini dikkatle dinlemeliler ve onların gerçek sorununun nerede olduğunu keşfetmeye çalışmalılar. Sorun yalan ya da hiç olmasa da. TV, film ve okulda kendi kültürleri ile ilgili görev ve değerleri hakkındaki karşıt mesajların farkında olmalılar.
3. Aileler bu kritik tartışmalarda karşıt mesajlara sempatik şekilde karşı çıkabilir ve kızlarının kendi yaşlarını benimsemelerini ve yetenekli kadın karakterinin biyografilerini kızlarıyla birlikte okumalı ve seyretmelidirler. Aileler kız çocuklarını spor ve okul dışı faaliyetlere katılmalarını teşvik etmelidirler. Kızlarını bilgisayar kullanmaya, Matematik ve fenle ilgili ilgilerini aktif hale getirmelerini teşvik etmelidirler. Kızlarının cinsel endişelerini anlamalı ve onları cesaretlendirmelidirler.

Öğretmenlerin dikkate alacağı hususlar:

1. Sınıflarının demografik yapılarını, aile modellerini, aile kökenlerini çıkartmalıdırlar. Onların kendilerine ait duygu ve düşüncelerini de inceleyerek bireysel bir eğitim anlayışı geliştirmelidirler.

2. İlköğretim 2.kademe için cinsiyete yönelik program geliştirmelidir. Hem erkek hem de bayan öğretmenler kendilerine bir perspektif geliştirmeli ve kızların perspektifinden bakarak kendilerine ne ve nasıl öğretebilirim sorusunu sormalıdır.
3. Eşitlik, kibarlık, güç, politika, cinsel farklılık, ırk gibi konulara doğrudan veya yaşa uygun olarak yaklaşılmalı ve okul programının bu konuları özel bir perspektifte kapsamasını sağlamalıdır.
4. Yaşanılan bölgeye uyum anlayışı ve aidiyetlik duygusu kazandırılmalıdır. Okula aidiyet, semte aidiyet vb. olursa sahiplenme ve segi birlikte gelişir.

Yöneticilerin dikkate alacağı hususlar:

1. Öğretmenlerin sınıflarına ilişkin çıkarttıkları yapıya destek olmalıdırlar. Buna paralel olarak kurumun yapı modelini hazırlayarak; derslerin öğrenilmesi, sosyal aktivitelerin ne şekilde olacağını belirlenmesi, sportif çalışmaların yapılmasına ilişkin uygulamaların belirlenmesi vb. kurum eğitim modeli hazırlanır ve bireyler kazanılır. Okulu seven öğrenci aidiyetlik olgusuyla hareket edeceğinden kaliteli okul, güvenilir okul ve markalaşmış bir okul olma yolunda ciddi mesafeler alınır.
2. Sınıf içinde ve ekstra program aktivitelerinde kızlara ve erkeklere eşit fırsatlar sunan okul programları teklif edecek ve kılavuzluk sağlayacak güvenilir bir koordinatör atamalıdır. Ödül mekanizmasını çalıştırarak okul-aile birliği ile işbirliği sonucu katılımlar teşvik edilmelidir.
3. Okuldaki geliştirme gayretlerinin bir bölümünü kızların akademik başarıları ve benlik kavramlarını geliştirmeyi temel alan faaliyetlere ayırmalıdır.
4. Kurum içi yaşanılan şiddet tespit edilmeli, neden-sonuç ilişkileri ortaya konmalıdır. Çünkü her kurumda şiddet ve şiddet çeşidi aynı olmayabilir. Kurum modeli bize bunun nedenlerini söyleyecektir. Teşhis olunca tedavi de yerinde ve zamanında olacağından kurum şiddetle sözcüğüyle beraber anılmayacaktır.

Şiddet konusunda çok hassas olan kız çocukları için daha çok itina gösterilmelidir.

Yetişkinler evde ve okulda, kızların kendilerini okulda ve gelecek hayatta toplumdaki rollerini şekillendirecek dersler tasarlamalıdır. Debold'un ifade ettiği gibi, kızlar baskılara dayanmak için yetişkinlerin desteğine ihtiyacı vardır. Başarılarını ve beklentilerini sınırlayan ya da engelleyen basmakalıp imaj ya da özelliklerle başa çıkmak içinde yetişkinlerin desteğine ihtiyaçları vardır. Ayrıca yetişkinler kızlara herhangi bir korku olmaksızın düşüncelerini serbestçe ifade edebilecekleri, hata yapabilecekleri, öğrenmedeki ilgilerini yansıtabilecekleri bir çevre oluşturmalıdır.

KAYNAKLAR

- Agudela, SF., Violence and Health Preliminary Elements for Thought and Action. Journal of Health Services, Sayı.22,1992.
- Alpay, Y., Başarının Oluşumu, İstanbul,1977.
- Andersen ML., Thinking About Women: Sociological Perspectives on Sex and Gender, 1993,
Newyork, Millan Publishing Company.
- Arı, M., Bayhan P, Artan, İ ., “Aile İçi İlişkilerde Şiddet”, Aile Kurultayı, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Sayı. 300, Ankara,1996.
- Arıkan,Ç.,Yoksulluk, Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma, Ankara,1992.
- Arslan, M., İşve Meslek Ahlâkı, Ankara, 2001.
- Aslan H, Avcı., “Kadınların Eşleri Tarafından Fiziksel İstismarı,3P Psikiyatri Psikoloji”, Psikofarmakoloji Dergisi, Sayı.2, 1994.
- Aydın, M., Çağdaş Eğitim Denetimi, Ankara, 1986.
- Aydın, M., Eğitim Yönetimi, Ankara, 1994.
- Aydın, M., Eğitim Yönetimi: Kavramlar, Kuramlar, Süreçler, İlişkiler, Ankara,1994.
- Aykaç, B., İnsan Kaynakları Yönetimi ve İnsan, Ankara,1999.
- Bekemier B.,Public Health Nurses and The Prevention of and Intervention in Family Violence. Public Health Nursing, Sayı.12,1995.
- Bursalıoğlu, Z., Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış, Ankara, 2002.
- Chez, N., Hempting The Victim of Domestic Violence, American Journal of Nursing: 33-37.
Children and Domestic Violence: A Bulletin For Professionals Author(s): Child Welfare Information Gateway Year Published,2003.
- Crick, N. R., Bigbee, M. A.,Relational And Overt Forms Of Peer Victimization: A .Multi Informant Approach. Journal Of Consulting And Clinical Psychology, Sayı.66, 1998.
- Cropanzano, R. ve Wright, T. A. , “Procedural Justice and Organizational Staffing” A Tale of Two Pardigms, Human Resource Management Review, Sayı.13,2003.
- Damasio,A.,R. Descartes’in Yanılgısı: Duygu,Akıl ve İnsan Beyni (Çev.Atlamaz), İstanbul,1999.
- Cüceloğlu, D. ,İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları, İstanbul, 1998.
- Cüceloğlu, D. ,Dayanışma Bilincinin Temeli: İçimizdeki Biz, İstanbul, 2002.
- Cüceloğlu, D.,Keşke’siz Bir Yaşam İçin:İletişim Donanımları,İstanbul,2002.
- Çınkır, Ş., Karaman-Kepenekci, Y., “Öğrenciler Arası Zorbalık. Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi”, M.E. Dergisi, Sayı.164, 2004.

- Durumu, Ankara: Bizim Büro Basımevi. Henderson AD, Ericson JR, Enhancing Nurses Effectiveness with Abused Women; Awareness, Sayı.13, 1994.
- Doğan, İ. , Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar, Ankara, 2002.
- Dökmen,Ü.,Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati, İstanbul,1994.
- Eren, E., Yönetim Psikolojisi, İstanbul, 1989.
- Ergil, D. , “Şiddetin Kültürel Kökenleri”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı. 399, 2001.
- Erten, Y.,Ardalı,C., Psikanalizden Dinamik Psikoterapilere, İstanbul,1999.
- Fındıkçı, İ., İnsan Kaynakları Yönetimi, İstanbul, 2000.
- Finkelhor D. , Sexually victimized children, The Free Press, New York, 1979.
- Freedman, L, Sears, D. O.,Carlsmith, J. M.,Sosyal Psikoloji (Çev. A. Dönmez),Ankara,1998.
- Gelegen D, Şahinoğlu S, “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet: Sormaya Başlamak”, Uluslararası Birleşik Biyoetik Kongresi, Kongre Kitabı, Şanlıurfa 2000.
- Gratton, L. ve Ghoshal, S. , “Managing Personal Human Capital” New Ethos ForThe Volunteer Employee, European Management Journal, Sayı.21, 2003.
- Güler, A., “Korku Kültürü Yerine Değerler Kültürü” , A:İ.B.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt.32, Sayı.2, Bolu, 2001.
- Güneri, F., Aile İçinde Kadına Yöneltilen Şiddet, Evdeki Terör, Kadına Yönelik Şiddet, İstanbul,1996.
- Haar M., Introduction à la Psychoanalyse Freud,Paris, Hatier, 1974.
- Hazler, R. J., Carney,J. V.; Green, S., Powell, R.; & Jolly, L. S. , "Areas of Expert Agreement on Identification of School Bullies and Victims". School Psychology International, Sayı. 18, 1997.
- ICN, Women’s Health: “Nurses Pave The Way”, International Nurses' Day, 1995.
- İçli T.G., Öğün A, Özcan N.,Ailede Kadına Karşı Şiddet ve kadın Suçluluğu, Ankara, 1995.
- İlkkaracan, P., Gülçür, L. Ve Arın, C., Sıcak Yuva Masalı Aile:İçi Şiddet Ve Cinsel Taciz, İstanbul,2003.
- İmamoğlu O., “Değişim Sürecinde Aile Evlilik İlişkileri. Bireysel Gelişim ve Demokratik Değerler” ,Aile Kurultayı. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Sayı. 33,1995.
- İnam, A., “ Şiddeti Anlamak”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı. 399, 2001.
- Margulis, L., Ortak Yaşam Gezegeni: Evrime Yeni Bir Bakış (Çev.E.Uluhan),İstanbul, 2001.
- İlhan U., Kadın Evi, İstanbul,1992.

- Jordan, CE., Walker, R., Guidelines for Handling Domestic Violence Cases'in Community Mental Health Centers, Hospital and Community Psychiatry, Sayı.45,1994.
- Kağıtçıbaşı, Ç., İnsan ve İnsanlar-Sosyal Psikolojiye Giriş, Ankara, 1976.
- Kapıcı, E.G., "İlköğretim Öğrencilerinin Zorbalığa Maruz Kalma Türünün ve Sıklığının Depresyon, Kaygı ve Benlik Saygısıyla İlişkisi", A.Ü. Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt. 37, Sayı. 1, 2004.
- Kalaycıoğlu S, "Aile Bireyleri Arasında Şiddet İçeren Davranışlar: Ankara'dan Bir Örneklem",Aile Kurultayı. TC. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara, Sayı. 313,1995.
- Karataş S., "Kadına Yönelik Şiddet", Sosyal Hizmet Dergisi, Sayı. 5, 1995.
- Köknel, Ö.,Ailede ve Toplumda Ruh Sağlığı,İstanbul,1911.
- Köknel Ö., Kişilik, İstanbul,1986.
- Kumpulainen, K., Rasanen, E., Henttonen, I., vd.,Bullying and Psychiatric Symptoms Among Elementary School-Age Children,Child Abuse Negl,Sayı.22,1998.
- Margulis, L.,Ortak yaşam Gezegeni (Çev. Ela Uluhan), Varlık/Bilim Yayınları, İstanbul,2001.
- Markham, U., Çocukluk Travmaları (Çev. M. Sağlam), İstanbul, 1998.
- Michaud, Y., Şiddet, İstanbul,1998.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı.,Evdeki Terör, Kadına Yönelik Şiddet,İstanbul,1996.
- Nansel, TR., Overpeck, M., Pilla, RS.,vd.,. Bullying Behavior Among US Youths: Prevalence and Association with Psychosocial Adjustment, Jama, 2001.
- Neary, A., Joseph, S., Peer Victimization and Its Relationship to Self Concept and Depression Among Schoolgirls.Personality and Individual Differences, Sayı.16, 1994.
- Nuttin J: La Structure de la Personalite, Paris, Presses Universitaires de France, France,1975.
- Olweus D., Bullying at School. Basic Facts and Effects of A School Based Intervention Program, Sayı.35, 1994.
- Oral Z., Kadın Olmak,İstanbul,1986.
- O'Moore, M., Kirkham,C.,Self Esteem and Its Relationship to Bullying Behavior. Aggressive Behavior, Sayı. 269,2001.
- Özden, Y., Öğrenme ve Öğretme, Ankara, 2003.
- Pişkin, M., "Okul Zorbalığı: Tanımı, Türleri, İlişkili Olduğu Faktörler ve Alınabilecek Önlemler", Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı. 2, 2002.
- Russell, D. K.,Farrington, P.A., Sherri Messimer,L., Swain, J. J. , Incorporating Environmental Issues in a Filament Winding Composite Manufacturing System Simulation. Winter Simulation Conference,Sayı.1028, 1998.

- Seals, D., Young, J., Bullying and Victimization: Prevalence and Relationship to Gender, Grade Level, Ethnicity, Self-Esteem, And Depression. *Adolescence*, Cilt.38, Sayı.735,2002.
- Search, G., Son Tabu Çocuklara Karşı Cinsel Suçlar, Sarmal Yayınevi, İstanbul,2003.
- Shaw, Jon A., John, Levvis Ve Diğerleri,(2000).Child On Child Sexual Abuse Psychological
- Stein,DJ., Bouwer,C., vd., Risperidone Augmentation of Serotonin Reuptake İnhibitors in Obsessive-Compulsive And Related Disorders, Cilt.58, Sayı.119, 1997.
- Şahinoğlu, S., Büken, NÖ., “Türk Ceza Kanunu Madde 280’nin Tıp Etiği açısından İncelenmesi”,Uluslar arası Birleşik Biyoetik Kongresi. Kongre Kitabı, Şanlıurfa,2005.
- Uygur, N., Dilin Gücü, İstanbul, 1994.
- Sezer,E. N., Genç Kızlara Özel, İstanbul 1999.
- Şenel, F. , “Beynin Gizemi” , Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı. 430, 2003.
- Tezcan, M., Kültürel Antropoloji, Ankara, 1997.
- Tok, G. , “Korkunun Bütün Sesleri.” , Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı. 373, 1998.
- Topçu,S.,Çocuk ve Gençlerin İstismarı, Ankara,1997.
- Tozar, Z. , “Suç Beyinde mi ?”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı. 407,2001.
- Uygur, N. , Kültür Kuramı, İstanbul, 1996.
- Ümit,C.,"Kadına Yönelik Şiddet;Cinsel Taciz/İrza Geçme",Sted Dergisi,Cilt.12,Sayı.9,2003.
- Ünver, Ö., Tolan, B.,Bulut,T.,“Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları”, Aile ve Toplum Dergisi,Sayı. 2, Ankara, 1991.
- Warm, T.R., "The Role Of Teasing İn Development and Vice Versa", Journal,of Developmental and Behavioral Pediatrics, Cilt. 18, Sayı. 97, 1997.
- Wilson, E. O., Doğanın Gizli Bahçesi (Çev. A. Biçen),Ankara, 2000.
- Yakupoğlu, M.M., “Erotizmde Şiddet ve Ahlak İlişkisi”, Kış Bahar Dergisi, Sayı. 313, 1996.
- Yalom, I. , Varoluşçu Psikoterapi, İstanbul, 2001.
- Yıldırım, A., Sıradan Şiddet, İstanbul,1998.
- Yüksel, Ö. İnsan Kaynakları Yönetimi, Ankara, 2000.
- www.adres.gen.tr/adres/sites/2463/tc-basbakanlik-aile-arastirma-kurumu-baskanligi.html
(09.11.2006)
- [www.aic.gov.au/institute/anreport/1998/\(05.07.2006.\)](http://www.aic.gov.au/institute/anreport/1998/(05.07.2006.))
- www.belgenet.com/yasa/medenikanun/gorusme-3.html (21.03.2007)
- <http://www.bsm.gov.tr/bugep/siddet.asp?sira=1>. (23.06.2006).
- http://www.donusumkonagi.net/makale.asp?id=5525&baslik=siddet_ve_sefkat_geriliminde_kisilik_olusumunun_dinamikleri&i=siddet(23.04.200)
- <http://dosyalar.hurriyet.com.tr/aileici/aileicisiddet.asp> (06.05.2007)

<http://www.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs2/hosb103.pdf> (05.07.2006)

<http://www.hukuki.net/kanun/224,14.text.asp>.(27.07.2006)

<http://www.kssgm.gov.tr/belgeler/pekin-5.html>.(05.07.2006)

<http://www.mebnet.net/Dergi/4.pdf> (05.05.2007)

http://www.popcenter.org/Problems/problem-bullying_endnotes.html.(16.06.2007)

<http://www.sabem.saglik.gov.tr/kaynaklar/3609.pdf> (15.04.2007)

http://www.shcek.gov.tr/portal/dosyalar/hizmetler/aile/aile_danisma.asp. (25.0.2006)

http://www.shcek.gov.tr/portal/dosyalar/hizmetler/aile/top_merk.asp. (26.06.2006)

<http://www.ttb.org.tr/eweb/adli/6.html>.(26.07.2006)

<http://www.turkegitimsen.org.tr/1yayinlarpdf/okuldasiddetanket.pdf> (12.03.2007)

<http://www.umran.org/kapakhaber.asp?Action=Print&hid=205> (25.01.2007)

http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23b.html (10.03.2007)

http://www.vawnet.org/NRCDVPublications/BCSDV/Papers/BCS7_cps.pdf.(24.06.2006)

ÖZGEÇMİŞ

Afyonkarahisar ili Bolvadin ilçesinde 1970 yılı doğumluyum. İlk ve orta öğrenimimi Bolvadin’de yaptım.

1991 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Denizli Eğitim Yüksek Okulu Sınıf Öğretmenliği Bölümü’nden mezun oldum.2000 yılında Anadolu Üniversitesi’nde Türkçe Öğretmenliği Bölümü’nde lisans tamamladım. 1992 yılında sınıf öğretmeni olarak Muş ili’nde mesleğe atandım. 1994 yılında İstanbul ilinde görevine devam ettim. İstanbul ilinde Bağcılar, Bahçelievler, Küçükçekmece ve Esenler ilçelerinde çalıştım.

1999 yılında Mardin iline Asteğmen öğretmen olarak atandım ve görevime 2001 yılına kadar devam etmişimdir.2001 yılında İstanbul’a tekrar döndüm. Halen Esenler ilçesi Ahmet Kabaklı İlköğretim Okulu’nda görev yapmaktayım. İzci lideriyim.

“Geleneksel Altın Ödüllü Kitap Okuma Yarışmaları” ve “Kardeş Okul Şanlıurfa” projelerimizle MEB övgüsüne layık görüldük.

“Hiç Kızmayan Öğretmen.Com” sitesiyle Türkiye’de ilk kez bir sınıf sitesi yapmayı başardık.

EKLER

1-ARAŞTIRMA SORULARI

1.Demografik Veriler

1-Seçilen sınıflar

6.sınıf

7.sınıf

8.sınıf

2-Cinsiyetiniz nedir?

Bay

Bayan

3-Nerede doğdunuz?

4-Kaç yaşındasınız?

14

13

12

11

10

2. Kişiyeye Ait Bilgiler

1-Kitap okuyor musunuz?

Yılda bir kitap

Ayda bir kitap

Üç ayda bir kitap

Okumuyorum

2-Cep telefonunuz var mı?

Evet

Hayır

Cevapsız

3-Çalışıyor musunuz?

Evet

Hayır

4-Boş vakitlerinizi nasıl değerlendirirsiniz?

Kitap okuyarak

Müzik dinleyerek

TV izleyerek veya radyo dinleyerek

Bilgisayar-İnternet

Spor yaparak

Diğer/Farklı

Arkadaşlarla sohbet

Elişi yaparak

Gezilere giderek

5-Arkadaşlarınızla hangi konuda sohbet edersiniz?

Ailevi konularda

Dini konularda

Giyim/kuşam konusunda

Cinsel konularda

Siyasi konularda

Sinema-tiyatro-müzik konularında

Okul/eğitim konularında

Diğer/Farklı

Para/yatırım konularında

6-Hangi spor dalını tercih edersiniz?

Tenis

Voleybol/Basketbol

Futbol

Atletizm

Karate

Diğer/Farklı

7-Genellikle nerede spor yaparsınız?

Okul

Kulüp/Dernek

Belediye tesisleri

Mahallede

Diğer/Farklı

Özel saha/salon

8-En çok hangi müziği dinlersiniz?

- Pop Müzik Rock Müzik Türk Sanat Müziği
 Türk Halk Müziği Özgün Müzik Fantezi Müzik
 Arabesk Diğer/Farklı

9-En çok hangi TV programını seyredersiniz?

- Belgesel Pembe Dizi Çizgi Film
 Spor Programı Dini Program Yarışmalar
 Müzik/Eğlence Diğer/Farklı

10-Arkadaşlık ilişkilerinde neye önem verirsiniz?

- Aynı okuldan olmaya Aynı mahalleden olmaya Aynı dünya görüşünden olmaya
 Akrabalığa Fiziksel görünüşe Maddi duruma
 Diğer/Farklı

3.Aileyi Tanıma Bilgileri

1-Annelerinizin eğitim durumu nedir?

- Okuryazar değil Okuryazar İlkokul
 Ortaokul Lise Üniversite

2-Anneleriniz ve babanız ayrı mı?

- Evet Hayır

3-Aile kökeniniz nerededir?

- İstanbul Anadolu Yurtdışı

4-Ailenizin aylık gelir durumu nedir?

- 600-700 TL 700-1000 TL 1000- 2000 TL Cevapsız

5-Oturduğunuz ev kirasını size mi ait?

- Kira Evsahibi Akrabaya Ait Lojman

6-Oturduğunuz evde kaç kişi yaşıyorsunuz?

- 3 Kişi 5 Kişi 5 kişi ve üzeri Cevapsız

4. Yaşanılan Ortama Ait Bilgiler

1-Kaç yıldan beri bu semtte yaşıyorsunuz?

- 15 yıl 18 yıl 10 yıl ve altı Cevapsız

2-Yaşadığınız bu semtten memnun musunuz?

- Evet Hayır Bazen/Kısmen Cevapsız

3- Yaşadığınız Mahallede gençler arasında mahalleli sıcaklığı var mı?

- Evet Hayır Bazen/Kısmen Cevapsız

4- Hangi semtte oturmayı tercih edersiniz?

- Başakşehir Etiler-Boğaz Bakırköy
 Anadolu yakası Bahçeşehir Diğer/Farklı

5- Sizce yaşadığınız semtteki çocuk suçları nelerdir?

- Hırsızlık Kapkaç/Gasp Çeteleşme/Kavga Ehliyetsiz araç kullanma

5. Okula ve Çevreye Ait Bilgiler

1-Okula gitmek sizi mutlu ediyor mu?

- Evet Hayır Bazen/Kısmen

2-Okul çıkışı nereye gidersiniz?

- Eve İşe Dershaneye
 Kafeye Farklı/Diğer

3-Okul içinde sportif veya kültürel bir faaliyet yapar mısınız?

- Evet Hayır Bazen/Kısmen

4-Bilgisayar kullanabiliyor musunuz?

- Evet Hayır Biraz

5-İnternet kullanıyor musunuz?

- Evet Hayır Biraz

6-İnterneti nerede kullanıyorsunuz?

- Okulda İnternet Kafede Arkadaşımda Evde
 Diğer/Farklı Belediye Kültür Merkezinde

6. Arkadaşlık İlişkilerine Ait Bilgiler

1-Şu anda hayatınızdaki en önemli sorun nedir?

- Maddi imkânsızlık Ailevi problemler Dersler/Okul ile ilgi problemler
 İş bulma kaygısı Sağlık sorunu Karşı cinsle ilgili sorunlar Diğer/Farklı
 Arkadaşlarıyla ilgi sorunlar

2-Problemlerinizi kim ya da kimlerle paylaşırsınız?

- Okul arkadaşı Mahalle arkadaşı Ailem
 Öğretmenlerim Akrabalarım Diğer/Farklı

3-Problemlerinize ilgili profesyonel yardım aldınız mı?

- Evet Hayır

4-Sorunlarınızı okul rehber öğretmeniyle paylaşır mısınız?

- Evet Hayır

5-Hayatta dost gibi anlaştığınız biri var mı?

- Evet Hayır